

USTAWA
z dnia 20 kwietnia 2004 r.

o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁾

Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, Nr 70, poz. 416, Nr 134, poz. 850, Nr 171, poz. 1056, Nr 216, poz. 1367.

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

1. Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.
2. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu:
  - 1) pełnego i produktywnego zatrudnienia;
  - 2) rozwoju zasobów ludzkich;
  - 3) osiągnięcia wysokiej jakości pracy;
  - 4) wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.
3. Ustawa ma zastosowanie do:
  - 1) obywateli polskich poszukujących i podejmujących zatrudnienie lub inną pracę zarobkową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zatrudnienie lub inną pracę zarobkową za granicą u pracodawców zagranicznych;
  - 2) cudzoziemców zamierzających wykonywać lub wykonujących pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
    - a) obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej,

---

¹⁾ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- dyrektywy 68/360/EWG z dnia 15 października 1968 r. o zniesieniu restrykcji dotyczących przemieszczania się oraz pobytu we Wspólnocie pracowników z państw członkowskich oraz ich rodzin (Dz. Urz. EWG L 257 z 19.10.1968),
- dyrektywy 90/364/EWG z dnia 28 lipca 1990 r. o prawie pobytu (Dz. Urz. EWG L 180 z 13.07.1990),
- dyrektywy 90/365/EWG z dnia 28 lipca 1990 r. o prawie pobytu pracowników i osób prowadzących działalność na własny rachunek, którzy zakończyli działalność zawodową (Dz. Urz. EWG L 180 z 13.07.1990),
- dyrektywy 93/96/WE z dnia 29 października 1993 r. o prawie pobytu studentów (Dz. Urz. EWG L 317 z 18.12.1993).

Dane dotyczące ogłoszenia aktów prawa Unii Europejskiej, zamieszczone w niniejszej ustawie – z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej – dotyczą ogłoszenia tych aktów w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej – wydanie specjalne.

- b) obywateli państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależących do Unii Europejskiej,
  - c) obywateli państw niebędących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, którzy mogą korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umów zawartych przez te państwa ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi,
  - d) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy,
  - e) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na osiedlenie się,
  - f) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich,
  - g) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694 oraz z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 165, poz. 1170),
  - h) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej jako członkowie rodziny cudzoziemca, o którym mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 lub art. 54 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony,
  - i) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej zgodę na pobyt tolerowany,
  - j) korzystających w Rzeczypospolitej Polskiej z ochrony czasowej,
  - k) ubiegających się w Rzeczypospolitej Polskiej o nadanie statusu uchodźcy i małżonków, w imieniu których występują z wnioskiem o nadanie statusu uchodźcy, którzy posiadają zaświadczenie wydane na podstawie art. 36 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1695, z 2007 r. Nr 120, poz. 818 oraz z 2008 r. Nr 70, poz. 416),
  - l) którym udzielono ochrony uzupełniającej w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) cudzoziemców – członków rodzin cudzoziemców, o których mowa w pkt 2 lit. a–c;
  - 4) cudzoziemców – członków rodzin obywateli polskich, którzy uzyskali zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
  - 5) cudzoziemców, którym właściwy organ udzielił zezwolenia na pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Na zasadach określonych w ustawie zasiłki i inne świadczenia z tytułu bezrobocia przysługują osobom, o których mowa w ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a-g oraz lit. i, j, l oraz cudzoziemcom – członkom rodzin obywateli polskich.

Art. 2.

1. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) akademickim biurze karier – oznacza to jednostkę działającą na rzecz aktywizacji zawodowej studentów i absolwentów szkoły wyższej, prowadzoną przez szkołę wyższą lub organizację studencką, do której zadań należy w szczególności:
  - a) dostarczanie studentom i absolwentom szkoły wyższej informacji o rynku pracy i możliwościach podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
  - b) zbieranie, klasyfikowanie i udostępnianie ofert pracy, staży i praktyk zawodowych,
  - c) prowadzenie bazy danych studentów i absolwentów uczelni zainteresowanych znalezieniem pracy,
  - d) pomoc pracodawcom w pozyskiwaniu odpowiednich kandydatów na wolne miejsca pracy oraz staże zawodowe,
  - e) pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;
- 2) bezrobotnym – oznacza to osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a-g lub lit. i, j, l, lub cudzoziemca – członka rodziny obywatela polskiego, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej, albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły lub w szkole wyższej gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:
  - a) ukończyła 18 lat,
  - b) nie ukończyła 60 lat – kobieta lub 65 lat – mężczyzna,
  - c) nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
  - d) nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.²⁾), o po-

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1971 r. Nr 27, poz. 252, z 1976 r. Nr 19, poz. 122, z 1982 r. Nr 11, poz. 81, Nr 19, poz. 147 i Nr 30, poz. 210, z 1984 r. Nr 45, poz. 242, z 1985 r. Nr 22, poz. 99, z 1989 r. Nr 3, poz. 11, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, Nr 55, poz. 321 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 107, poz. 464 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, Nr 85, poz. 388 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 114, poz. 542, Nr 139, poz. 646 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 115, poz. 741, Nr 117, poz. 751 i Nr 157, poz. 1040, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 758, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 271, Nr 74, poz. 855 i 857, Nr 88, poz. 983 i Nr 114, poz. 1191, z 2001 r. Nr 11, poz. 91, Nr 71, poz. 733, Nr 130, poz. 1450 i Nr 145, poz. 1638, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 141, poz. 1176, z 2003 r. Nr 49, poz. 408, Nr 60, poz. 535, Nr 64, poz. 592 i Nr 124, poz. 1151, z 2004 r.

- wierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- e) nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
  - f) nie posiada wpisu do ewidencji działalności gospodarczej albo nie podlega, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
  - g) nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,
  - h) nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
  - i) nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
  - j) nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
  - k) nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6;
- 2a) bezrobotnym bez doświadczenia zawodowego – oznacza to bezrobotnego, który wykonywał zatrudnienie oraz inną pracę zarobkową przez łączny okres poniżej 6 miesięcy;
  - 3) bezrobotnym do 25 roku życia – oznacza to bezrobotnego, który do dnia zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończył 25 roku życia;
  - 4) bezrobotnym powyżej 50 roku życia – oznacza to bezrobotnego, który w dniu zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy ukończył co najmniej 50 rok życia;
  - 5) bezrobotnym długotrwale – oznacza to bezrobotnego pozostającego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w

---

Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 162, poz. 1692, Nr 172, poz. 1804 i Nr 281, poz. 2783, z 2005 r. Nr 48, poz. 462, Nr 157, poz. 1316 i Nr 172, poz. 1438, z 2006 r. Nr 133, poz. 935 i Nr 164, poz. 1166 oraz z 2007 r. Nr 80, poz. 538, Nr 82, poz. 557 i Nr 181, poz. 1287.

- okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy;
- 6) bezrobotnym bez kwalifikacji zawodowych – oznacza to bezrobotnego nieposiadającego kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu;
  - 7) cudzoziemcu – oznacza to osobę nieposiadającą obywatelstwa polskiego;
  - 8) członku rodziny – oznacza to:
    - a) osobę pozostającą z obywatelem polskim lub cudzoziemcem, o którym mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2, w związku małżeńskim uznawanym przez prawo Rzeczypospolitej Polskiej,
    - b) zstępnego, obywatela polskiego lub cudzoziemca, w wieku do 21 lat lub pozostającego na jego utrzymaniu;
  - 9) dodatku aktywizacyjnym – oznacza to kwotę wypłaconą osobie, która będąc bezrobotnym posiadającym prawo do zasiłku, podjęła samodzielnie lub w wyniku skierowania przez powiatowy urząd pracy zatrudnienie lub inną pracę zarobkową;
  - 10) dodatku szkoleniowym – oznacza to kwotę wypłacaną bezrobotnemu w okresie szkolenia;
  - 10a) indywidualnym planie działania – oznacza to plan działań obejmujący podstawowe usługi rynku pracy wspierane instrumentami rynku pracy w celu zatrudnienia bezrobotnego lub poszukującego pracy;
  - 11) innej pracy zarobkowej – oznacza to wykonywanie pracy lub świadczenie usług na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło albo w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych;
  - 12) koszcie szkolenia – oznacza to:
    - a) uprzednio uzgodnioną należność przysługującą instytucji szkoleniowej,
    - b) koszt ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków,
    - c) koszty przejazdu, zakwaterowania i wyżywienia, jeżeli szkolenie odbywa się w miejscowości innej niż miejsce zameldowania stałego lub czasowego,
    - d) koszty badań lekarskich i psychologicznych wymaganych w przepisach odrębnych,
    - e) koszty egzaminów umożliwiających uzyskanie świadectw, dyplomów, zaświadczeń, określonych uprawnień zawodowych lub tytułów zawodowych oraz koszty uzyskania licencji niezbędnych do wykonywania danego zawodu;
  - 13) nielegalnym zatrudnieniu lub nielegalnej innej pracy zarobkowej – oznacza to:
    - a) zatrudnienie przez pracodawcę osoby bez potwierdzenia na piśmie w wymaganym terminie rodzaju zawartej umowy i jej warunków,
    - b) niezgłoszenie osoby zatrudnionej lub wykonującej inną pracę zarobkową do ubezpieczenia społecznego,

- c) podjęcie przez bezrobotnego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności bez powiadomienia o tym właściwego powiatowego urzędu pracy,
  - d) zatrudnienie lub powierzenie wykonywania innej pracy zarobkowej bezrobotnemu bez zawiadomienia właściwego powiatowego urzędu pracy,
  - e) powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi nieposiadającemu zezwolenia na pracę wydanego przez właściwy organ, z wyjątkiem cudzoziemców zwolnionych na podstawie art. 87 z obowiązku posiadania takiego zezwolenia, lub powierzenie wykonywania pracy na innym stanowisku lub na innych warunkach niż określone w zezwoleniu na pracę,
  - f) wykonywanie pracy przez cudzoziemca bez zezwolenia na pracę wydanego przez właściwy organ, z wyjątkiem cudzoziemców zwolnionych na podstawie art. 87 z obowiązku posiadania takiego zezwolenia, lub na innym stanowisku lub na innych warunkach niż określone w zezwoleniu na pracę;
- 14) nielegalnym wykonywaniu pracy przez cudzoziemca – oznacza to wykonywanie pracy przez cudzoziemca bez zezwolenia na pracę, z wyjątkiem cudzoziemców zwolnionych na podstawie art. 87 z obowiązku posiadania takiego zezwolenia, lub na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pracę, niezgodnie z deklarowanym celem pobytu oraz bez zawarcia wymaganych umów o pracę lub umów cywilnoprawnych;
- 15) (uchylony);
- 16) odpowiedniej pracy – oznacza to zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, które podlegają ubezpieczeniom społecznym i do wykonywania których bezrobotny ma wystarczające kwalifikacje lub doświadczenie zawodowe lub może je wykonywać po uprzednim szkoleniu, a stan zdrowia pozwala mu na ich wykonywanie oraz łączny czas dojazdu do miejsca pracy i z powrotem środkami transportu zbiorowego nie przekracza 3 godzin;
- 17) organach zatrudnienia – oznacza to ministra właściwego do spraw pracy oraz wojewodów, marszałków województw i starostów;
- 18) organizacji pozarządowej – oznacza to niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia, z wyjątkiem partii politycznych i utworzonych przez nie fundacji;
- 19) osobie samotnie wychowującej dzieci – oznacza to osobę samotnie wychowującą co najmniej jedno dziecko w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- 20) osobie współpracującej – oznacza to osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz zleceniobiorcami w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych;
- 21) osobie zależnej – oznacza to osobę wymagającą ze względu na stan zdrowia lub wiek stałej opieki, połączoną więzami rodzinnymi lub powinowactwem

- z osobą objętą usługami lub instrumentami rynku pracy lub pozostającą z nią we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 21a) partnerstwie transgranicznym EURES – oznacza to działania sieci EURES w regionach przygranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, zatwierdzone przez Komisję Europejską na podstawie odrębnych procedur, realizowane na podstawie umowy przez służby zatrudnienia, związki zawodowe i organizacje pracodawców z państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c;
- 22) poszukującym pracy – oznacza to osobę niezatrudnioną, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1–3, lub cudzoziemca – członka rodziny obywatela polskiego, poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej oraz osobę zatrudnioną zgłaszającą zamiar i gotowość podjęcia innej pracy zarobkowej lub zatrudnienia w wyższym wymiarze czasu pracy, dodatkowego albo innego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy;
- 23) pozarolniczej działalności – oznacza to pozarolniczą działalność w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych;
- 23a) pracach społecznie użytecznych – oznacza to prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej;
- 24) przychodach – oznacza to przychody z tytułu innego niż zatrudnienie, inna praca zarobkowa, zasiłek lub inne świadczenie wypłacane z Funduszu Pracy, podlegające opodatkowaniu na podstawie przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- 25) pracodawcy – oznacza to jednostkę organizacyjną, chociażby nie posiadała osobowości prawnej, a także osobę fizyczną, jeżeli zatrudniają one co najmniej jednego pracownika;
- 26) pracach interwencyjnych – oznacza to zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49;
- 26a) projektach – oznacza to projekty w rozumieniu art. 5 pkt 9 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 oraz z 2007 r. Nr 140, poz. 984) realizujące działania w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych wynikające z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy;
- 27) pożyczce szkoleniowej – oznacza to pożyczkę udzieloną bezrobotnemu na sfinansowanie kosztów szkolenia podejmowanego bez skierowania powiatowego urzędu pracy na to szkolenie;
- 28) przeciętnym wynagrodzeniu – oznacza to przeciętne wynagrodzenie w poprzednim kwartale, od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, na podstawie art. 20

pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.³⁾);

29) przyczynach dotyczących zakładu pracy – oznacza to:

- a) rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn niedotyczących pracowników, zgodnie z przepisami o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników lub zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.⁴⁾), w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z tych przyczyn u pracodawcy zatrudniającego mniej niż 20 pracowników,
- b) rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego z powodu ogłoszenia upadłości pracodawcy, jego likwidacji lub likwidacji stanowiska pracy z przyczyn ekonomicznych, organizacyjnych, produkcyjnych albo technologicznych,
- c) wygaśnięcie stosunku pracy lub stosunku służbowego w przypadku śmierci pracodawcy lub gdy odrębne przepisy przewidują wygaśnięcie stosunku pracy lub stosunku służbowego w wyniku przejścia zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę i niezaproponowania przez tego pracodawcę nowych warunków pracy i płacy;

30) przyrzeczeniu – oznacza to przyrzeczenie wydania cudzoziemcowi zezwolenia na pracę pod warunkiem uzyskania przez niego odpowiedniej wizy lub zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony albo zaświadczenia o zarejestrowaniu pobytu obywatela Unii Europejskiej bądź karty pobytu członka rodziny obywatela Unii Europejskiej;

31) przygotowanie zawodowe w miejscu pracy – oznacza to zdobywanie nowych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych poprzez praktyczne wykonywanie zadań zawodowych na stanowisku pracy według ustalonego programu uzgodnionego pomiędzy starostą, pracodawcą i bezrobotnym;

32) robotach publicznych – oznacza to zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac organizowanych przez gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków sa-

---

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252, Nr 121, poz. 1264, Nr 144, poz. 1530, Nr 191, poz. 1954, Nr 210, poz. 2135 i Nr 236, poz. 2355, z 2005 r. Nr 167, poz. 1397 i Nr 169, poz. 1412 i 1421, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 208, poz. 1534 oraz z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 82, poz. 558, Nr 191, poz. 1368 i 1369 i Nr 200, poz. 1445.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252 i Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 10, poz. 71, Nr 68, poz. 610, Nr 86, poz. 732 i Nr 167, poz. 1398, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 133, poz. 935, Nr 217, poz. 1587 i Nr 221, poz. 1615 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 426, Nr 89, poz. 589, Nr 176, poz. 1239, Nr 181, poz. 1288 i Nr 225, poz. 1672.

- morządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków;
- 33) sieci EURES – oznacza to sieć europejskich służb zatrudnienia;
  - 34) stażu – oznacza to nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą;
  - 35) stypendium – oznacza to kwotę wypłacaną z Funduszu Pracy bezrobotnemu w okresie odbywania przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub w okresie odbywania szkolenia, stażu u pracodawcy oraz w okresie nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej albo w szkole wyższej, gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych;
  - 36) staroście – oznacza to starostę powiatu lub prezydenta miasta na prawach powiatu, sprawującego zwierzchnictwo nad powiatowym urzędem pracy;
  - 37) szkoleniu – oznacza to pozaszkolne zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia;
  - 38) składkach na ubezpieczenia społeczne – oznacza to składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, finansowane z własnych środków płatnika tych składek;
  - 39) usługach EURES – oznacza to usługi rynku pracy realizowane przez publiczne służby zatrudnienia oraz związki zawodowe i organizacje pracodawców, obejmujące w szczególności pośrednictwo pracy wraz z doradztwem z zakresu mobilności na rynku pracy Rzeczypospolitej Polskiej oraz państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c;
  - 40) wykonywaniu pracy przez cudzoziemca – oznacza to zatrudnienie, wykonywanie innej pracy zarobkowej lub pełnienie funkcji w zarządach osób prawnych, które uzyskały wpis do rejestru przedsiębiorców na podstawie przepisów o Krajowym Rejestrze Sądowym lub są spółkami kapitałowymi w organizacji;
  - 41) zasiłku – oznacza to zasiłek dla bezrobotnych;
  - 42) zajęciach aktywizacyjnych – oznacza to zajęcia dla bezrobotnych i poszukujących pracy, które mają na celu przygotowanie ich do samodzielnego poszukiwania i podjęcia zatrudnienia oraz innej pracy zarobkowej;
  - 43) zatrudnieniu – oznacza to wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego oraz umowy o pracę nakładczą;
  - 44) zwolnieniu monitorowanym – oznacza to rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w związku z którym są świadczone usługi rynku pracy dla pracowników będących w okresie wypowiedzenia stosunku pracy lub stosunku służbowego, a także zagrożonych wypowiedzeniem;
  - 45) żołnierzach rezerwy – oznacza to osoby zwolnione z zawodowej służby wojskowej w wyniku restrukturyzacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, które nie nabyły uprawnień do świadczeń emerytalnych lub rentowych w pełnej wysokości; status żołnierza rezerwy przysługuje przez okres 36 miesięcy od dnia zwolnienia z zawodowej służby wojskowej.

2. Wykonywanie przez wolontariuszy świadczeń odpowiadających świadczeniu pracy na zasadach określonych w przepisach o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nie stanowi przeszkody do nabycia oraz posiadania statusu bezrobotnego, jeżeli wolontariusz przedstawi właściwemu powiatowemu urzędowi pracy porozumienie z korzystającym.
3. Koszty badań lekarskich mających na celu stwierdzenie zdolności bezrobotnego do wykonywania pracy, odbywania stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, wykonywania prac społecznie użytecznych, przeprowadzanych na wniosek powiatowego urzędu pracy, są finansowane z Funduszu Pracy.

Rozdział 2

Polityka rynku pracy

Art. 3.

1. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane na podstawie uchwalanego przez Radę Ministrów Krajowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia, zawierającego zasady realizacji Europejskiej Strategii Zatrudnienia, zwanego dalej „Krajowym Planem Działań”, oraz w oparciu o inicjatywy samorządu gminy, powiatu, województwa i partnerów społecznych.
2. Projekt Krajowego Planu Działań przygotowuje minister właściwy do spraw pracy, współdziałając z ministrem właściwym do spraw gospodarki, ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania oraz ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego, i przedstawia do zaopiniowania Naczelnej Radzie Zatrudnienia.
3. Krajowy Plan Działań określa:
  - 1) cele i działania zgodne z kierunkami i priorytetami polityki państwa w dziedzinie rynku pracy;
  - 2) działania i zakładane wyniki wdrożenia priorytetów i wytycznych Europejskiej Strategii Zatrudnienia;
  - 3) zadania, programy i projekty, które mogą uzyskać wsparcie w ramach Krajowego Planu Działań;
  - 4) kryteria uzyskania wsparcia finansowego przez samorzady terytorialne;
  - 5) przewidywane wydatki Funduszu Pracy oraz budżetu państwa na dofinansowanie zadań objętych Krajowym Planem Działań, z określeniem wydatków w kolejnych latach budżetowych;
  - 6) wskaźniki efektywności Krajowego Planu Działań;
  - 7) sposób monitorowania i koordynowania wykonywania zadań.
4. Samorząd województwa na podstawie Krajowego Planu Działań, uwzględniając strategię rozwoju województwa oraz strategię wojewódzką w zakresie polityki społecznej, o których mowa w odrębnych przepisach, przygotowuje corocznie regionalny plan działań na rzecz zatrudnienia, określający preferowane programy regionalne, projekty lokalne, priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób

wymagających wsparcia – po zasięgnięciu opinii powiatowych jednostek samorządu terytorialnego oraz partnerów społecznych.

5. Rada Ministrów w ramach Krajowego Planu Działań może przyjąć rządowe programy promocji zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, mające na celu aktywizację zawodową bezrobotnych.
6. Rada Ministrów przedstawia Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej przyjęty Krajowy Plan Działań oraz sprawozdania z jego realizacji.

Art. 4.

1. Minister właściwy do spraw pracy realizuje zadania na rzecz rynku pracy przez:
  - 1) przygotowywanie i koordynację realizacji Krajowego Planu Działań;
  - 2) koordynację publicznych służb zatrudnienia, w szczególności przez:
    - a) realizowanie zadań wynikających z funkcji dysponenta Funduszu Pracy,
    - b) określanie instrumentów stymulujących rozwój kształcenia ustawicznego rozumianego jako kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w odniesieniu do bezrobotnych, poszukujących pracy, pracowników i pracodawców,
    - c) tworzenie narzędzi i metod na potrzeby poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy, organizacji szkoleń bezrobotnych, aktywizacji bezrobotnych i poszukujących pracy oraz usług EURES,
    - d) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, w szczególności przez realizowanie i koordynowanie działań w województwach i powiatach w zakresie udziału publicznych służb zatrudnienia w sieci EURES,
    - e) reprezentowanie publicznych służb zatrudnienia wobec publicznych służb zatrudnienia innych państw,
    - f) realizowanie postanowień i koordynowanie działań wynikających z umów międzynarodowych i innych porozumień zawartych z partnerami zagranicznymi w zakresie przepływu pracowników;
  - 3) (uchylony);
  - 4) zapewnianie jednolitości stosowania prawa, w szczególności przez:
    - a) udzielanie wyjaśnień dotyczących stosowania przepisów ustawy,
    - b) ustalanie standardów realizacji usług rynku pracy świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia;
  - 5) sporządzanie rocznych sprawozdań z realizacji Krajowego Planu Działań;
  - 6) planowanie i realizowanie we współpracy z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego zadań w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych, realizowanych przez instytucje rynku pracy wynikających z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Eu-

ropejskiego Funduszu Społecznego, w zakresie należącym do kompetencji ministra właściwego do spraw pracy;

- 7) dążenie do uzyskania wysokiego poziomu i rozwoju zasobów ludzkich, w szczególności przez:
  - a) prowadzenie badań i analiz rynku pracy,
  - b) ustalanie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy,
  - c) koordynowanie opracowywania standardów kwalifikacji zawodowych dla zawodów występujących w klasyfikacji zawodów i specjalności oraz prowadzenie baz danych o standardach kwalifikacji,
  - d) koordynowanie opracowywania i rekomendowanie modułowych programów szkoleń zawodowych dla bezrobotnych i poszukujących pracy, a także prowadzenie baz danych tych programów;
- 8) wprowadzanie i rozwijanie w publicznych służbach zatrudnienia systemów teleinformatycznych zapewniających spójny system obsługi rynku pracy oraz prowadzenie i udostępnianie internetowej bazy ofert pracy.

1a. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego realizuje zadania z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w szczególności przez pełnienie funkcji instytucji łącznikowej.

2. Minister właściwy do spraw pracy, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) opis systemów teleinformatycznych stosowanych w publicznych służbach zatrudnienia zawierający strukturę systemu, wymaganą minimalną funkcjonalność systemu oraz zakres komunikacji między elementami struktury systemu, w tym zestawienie struktur dokumentów elektronicznych, formatów danych oraz protokołów komunikacyjnych i szyfrujących, o których mowa w art. 13 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. Nr 64, poz. 565 oraz z 2006 r. Nr 12, poz. 65 i Nr 73, poz. 501),
- 2) wymagania standaryzujące w zakresie bezpieczeństwa, wydajności i rozwoju systemu,
- 3) sposób postępowania w zakresie stwierdzania zgodności oprogramowania z opisem systemu wraz z podaniem terminu dostosowania

– mając na uwadze zapewnienie spójności systemów teleinformatycznych stosowanych w publicznych służbach zatrudnienia, w szczególności w zakresie jednorodności zakresu i rodzaju danych, która umożliwi ich scalanie w zbiór centralny, a także zachowanie zgodności z minimalnymi wymaganiami i sposobem stwierdzania zgodności oprogramowania, określonymi na podstawie ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

3. Publiczne służby zatrudnienia używają oprogramowania, które jest zgodne z wymaganiami określonymi przez ministra właściwego do spraw pracy w przepisach wydanych na podstawie ust. 2.

4. Minister właściwy do spraw pracy może utworzyć rejestr centralny obejmujący dane dotyczące rynku pracy, instytucji rynku pracy, form udzielonego wsparcia, a także dane dotyczące osób poszukujących pracy i bezrobotnych, gromadzone

przez publiczne służby zatrudnienia na podstawie przepisów ustawy, oraz może przetwarzać te dane na zasadach określonych w przepisach o ochronie danych osobowych. Publiczne służby zatrudnienia przekazują dane do rejestru centralnego, wykorzystując oprogramowanie, o którym mowa w ust. 3.

Art. 5.

Minister właściwy do spraw pracy pełni funkcję koordynatora publicznych służb zatrudnienia.

Rozdział 3

Instytucje rynku pracy

Art. 6.

1. Instytucjami rynku pracy realizującymi zadania określone w ustawie są:
  - 1) publiczne służby zatrudnienia;
  - 2) Ochotnicze Hufce Pracy;
  - 3) agencje zatrudnienia;
  - 4) instytucje szkoleniowe;
  - 5) instytucje dialogu społecznego;
  - 6) instytucje partnerstwa lokalnego.
2. Publiczne służby zatrudnienia tworzą organy zatrudnienia wraz z powiatowymi i wojewódzkimi urzędami pracy, urzędem obsługującym ministra właściwego do spraw pracy oraz urzędami wojewódzkimi, realizującymi zadania określone ustawą.
3. Ochotnicze Hufce Pracy są państwową jednostką wyspecjalizowaną w działaniach na rzecz młodzieży, w szczególności młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, oraz bezrobotnych do 25 roku życia.
4. Agencje zatrudnienia są niepublicznymi jednostkami organizacyjnymi świadczącymi usługi w zakresie pośrednictwa pracy, pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, poradnictwa zawodowego, doradztwa personalnego i pracy tymczasowej.
5. Instytucjami szkoleniowymi są publiczne i niepubliczne podmioty prowadzące na podstawie odrębnych przepisów edukację pozaszkolną.
6. Instytucjami dialogu społecznego na rynku pracy są:
  - 1) związki zawodowe lub organizacje związków zawodowych,
  - 2) organizacje pracodawców,
  - 3) organizacje bezrobotnych,
  - 4) organizacje pozarządowe– jeżeli wśród zadań statutowych znajduje się realizacja zadań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

7. Instytucją partnerstwa lokalnego jest grupa instytucji realizujących na podstawie umowy przedsięwzięcia i projekty na rzecz rynku pracy.
8. Publiczne służby zatrudnienia mogą zlecać jednostkom samorządu terytorialnego, organizacjom pozarządowym, instytucjom szkoleniowym, organizacjom związków zawodowych, organizacjom pracodawców oraz agencjom zatrudnienia niektóre zadania określone w ustawie.

Art. 7. (uchylony).

Rozdział 4
Publiczne służby zatrudnienia

Art. 8.

1. Do zadań samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy należy:
  - 1) określanie i koordynowanie regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w odniesieniu do krajowej polityki rynku pracy przez przygotowanie i realizację regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia;
  - 2) podział posiadanych środków Funduszu Pracy, z uwzględnieniem kierunków i priorytetów określonych w regionalnym planie działań na rzecz zatrudnienia, na działania na rzecz promocji zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich i aktywizacji bezrobotnych;
  - 3) opracowywanie analiz rynku pracy i badanie popytu na pracę, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych;
  - 4) współdziałanie z wojewódzką radą zatrudnienia w określaniu i realizacji regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich;
  - 5) badanie efektywności projektów lokalnych;
  - 6) programowanie i wykonywanie zadań realizowanych przy współfinansowaniu Europejskiego Funduszu Społecznego przez:
    - a) opracowywanie, realizację i finansowanie programów regionalnych i projektów lokalnych, o których mowa w art. 63–66,
    - b) wykonywanie zadań wynikających z programów, o których mowa w przepisach o Narodowym Planie Rozwoju albo o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
  - 7) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
  - 8) realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w szczególności:
    - a) pełnienie funkcji instytucji właściwej,
    - b) przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków bezrobotnych o wydanie odpowiednich zaświadczeń w sprawach świadczeń z tytułu bezrobocia,
    - c) wydawanie decyzji w sprawach świadczeń z tytułu bezrobocia;

- 9) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, w szczególności realizowanie zadań z zakresu udziału w sieci EURES, w tym:
    - a) wspieranie i koordynowanie realizacji zadań na terenie województwa we współpracy z ministrem właściwym do spraw pracy oraz samorządem powiatowym, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców,
    - b) świadczenie usług EURES;
  - 10) realizowanie zadań związanych z międzynarodowym przepływem pracowników, wynikających z odrębnych przepisów, umów międzynarodowych i innych porozumień zawartych z partnerami zagranicznymi;
  - 11) organizowanie i koordynowanie oraz świadczenie usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, a także ich rozwijanie na terenie województwa;
  - 12) opracowywanie, gromadzenie, aktualizowanie i upowszechnianie informacji zawodowych na terenie województwa;
  - 13) koordynowanie działań w zakresie kształcenia ustawicznego i szkolenia bezrobotnych i poszukujących pracy, w szczególności:
    - a) diagnozowanie potrzeb rynku pracy w zakresie kształcenia ustawicznego i szkolenia bezrobotnych i poszukujących pracy,
    - b) określanie i wdrażanie instrumentów służących dostosowaniu kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy,
    - c) prowadzenie rejestru instytucji szkoleniowych,
    - d) prowadzenie dialogu społecznego w zakresie polityki zatrudnienia i kształcenia ustawicznego pracowników i poszukujących pracy;
  - 14) organizowanie, prowadzenie i finansowanie szkoleń pracowników wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy;
  - 15) określanie, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej rady zatrudnienia, na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. b, wykazu zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja, o której mowa w art. 12 ust. 6; wykaz zawodów podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
  - 16) współdziałanie z właściwymi organami oświatowymi w harmonizowaniu ustawicznego kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy;
  - 17) prowadzenie rejestru agencji zatrudnienia oraz wydawanie certyfikatów wstępnych i certyfikatów o dokonaniu wpisu do rejestru agencji zatrudnienia.
2. W postępowaniu administracyjnym w sprawach, o których mowa w ust. 1 pkt 8 lit. b i c, organem wyższego stopnia jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.
  3. Zadania, o których mowa w ust. 1, są realizowane przez wojewódzki urząd pracy będący jednostką organizacyjną samorządu województwa.

4. (uchylony).
5. Marszałek województwa może, w formie pisemnej, upoważnić dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy lub na jego wniosek innych pracowników tego urzędu do załatwiania w imieniu marszałka województwa spraw, w tym wydawania decyzji i postanowień w trybie przepisów o postępowaniu administracyjnym. W zakresie zadań wynikających z programów współfinansowanych z Funduszu Pracy w imieniu marszałka województwa zadania wykonuje dyrektor wojewódzkiego urzędu pracy.
6. Marszałek województwa powołuje dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy wyłonionego w drodze konkursu spośród osób posiadających wykształcenie wyższe oraz co najmniej 3-letni staż pracy w publicznych służbach zatrudnienia lub co najmniej 5-letni staż pracy w innych instytucjach rynku pracy. Marszałek województwa odwołuje dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy po uzyskaniu opinii wojewódzkiej rady zatrudnienia. Opinia wojewódzkiej rady zatrudnienia nie jest wymagana w przypadkach, o których mowa w art. 52 i 53 Kodeksu pracy, oraz w przypadku odwołania dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy na jego wniosek.
7. Wicedyrektorów wojewódzkich urzędów pracy powołuje i odwołuje dyrektor wojewódzkiego urzędu pracy.
8. W ramach wojewódzkich urzędów pracy funkcjonują centra informacji i planowania kariery zawodowej będące wyspecjalizowanymi komórkami organizacyjnymi, które w szczególności:
  - 1) wspomagają powiatowe urzędy pracy w prowadzeniu poradnictwa zawodowego przez świadczenie wyspecjalizowanych usług w zakresie planowania kariery zawodowej na rzecz bezrobotnych i poszukujących pracy;
  - 2) we współpracy z powiatowymi urzędami pracy opracowują i aktualizują informacje zawodowe oraz inne zasoby informacji pomocne w aktywnym poszukiwaniu pracy i upowszechniają je na terenie województwa;
  - 3) prowadzą zajęcia aktywizacyjne na rzecz bezrobotnych i poszukujących pracy;
  - 4) współpracują przy świadczeniu usług EURES;
  - 5) współdziałają z powiatowymi urzędami pracy w opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych planów działania;
- 6) (uchylony).
- 8a. Utworzenie i likwidacja centrum informacji i planowania kariery zawodowej wymaga zgody ministra właściwego do spraw pracy.
9. Sejmik województwa co najmniej raz w roku dokonuje oceny sytuacji na rynku pracy i realizacji zadań w zakresie polityki rynku pracy.

Art. 9.

1. Do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należy:
  - 1) opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, o której mowa w odrębnych przepisach;

- 2) pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy;
- 3) udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy przez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informację zawodową oraz pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;
- 3a) udzielanie pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników przez pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe i informację zawodową;
- 4) rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy;
- 5) inicjowanie i wdrażanie instrumentów rynku pracy;
- 6) inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy;
- 7) inicjowanie i wspieranie metodyczne tworzenia klubów pracy działających w innych niż powiatowy urząd pracy instytucjach i organizacjach;
- 8) inicjowanie, organizowanie i finansowanie projektów lokalnych i innych działań na rzecz aktywizacji bezrobotnych;
- 9) opracowywanie analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady zatrudnienia oraz organów zatrudnienia;
- 10) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- 11) współdziałanie z powiatowymi radami zatrudnienia w zakresie promocji zatrudnienia oraz wykorzystania środków Funduszu Pracy;
- 12) współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego na podstawie odrębnych przepisów;
- 13) przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia;
- 14) wydawanie decyzji o:
  - a) uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego,
  - b) przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, dodatku szkoleniowego, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń niewynikających z zawartych umów,
  - c) obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku, dodatku szkoleniowego, stypendium, innych nienależnie pobranych świadczeń lub kosztów szkolenia finansowanych z Funduszu Pracy,
  - d) odroczeniu terminu spłaty, rozłożeniu na raty lub umorzeniu części albo całości nienależnie pobranego świadczenia udzielonego z Funduszu Pracy oraz należności z tytułu zwrotu refundacji lub przyznanych jednorazowo środków, o których mowa w art. 46;

- 15) realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w tym realizowanie decyzji, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 8 lit. c;
  - 16) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, w szczególności realizowanie zadań z zakresu udziału w sieci EURES, w tym świadczenie usług EURES we współpracy z ministrem właściwym do spraw pracy, samorządem województwa, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców;
  - 16a) realizowanie zadań związanych z międzynarodowym przepływem pracowników, wynikających z odrębnych przepisów, umów międzynarodowych i innych porozumień zawartych z partnerami zagranicznymi;
  - 17) badanie i analizowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca;
  - 18) organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników powiatowego urzędu pracy;
  - 19) opracowywanie i realizowanie indywidualnych planów działania;
  - 20) realizowanie projektów w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych, wynikających z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy.
2. Zadania, o których mowa w ust. 1, są wykonywane przez powiatowe urzędy pracy wchodzące w skład powiatowej administracji zespolonej.
- 2a. Minister właściwy do spraw pracy przekazuje samorządom powiatowym w 2006 r. oraz w 2007 r. z Funduszu Pracy 7 % kwoty środków (limitu) Funduszu Pracy ustalonej na rok poprzedni na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, o której mowa w art. 109 ust. 2, z wyłączeniem kwot przyznanych ze środków będących w dyspozycji samorządu województwa oraz z rezerwy dysponenta Funduszu Pracy, z przeznaczeniem na finansowanie kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne pracowników powiatowego urzędu pracy.
- 2a¹. Minister właściwy do spraw pracy przekazuje samorządom powiatowym do dnia 31 grudnia 2013 r. z Funduszu Pracy 7 % kwoty środków (limitu) Funduszu Pracy ustalonej na rok poprzedni na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, o której mowa w art. 109 ust. 2, z wyłączeniem kwot przyznanych z rezerwy dysponenta Funduszu Pracy, z przeznaczeniem na finansowanie kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne pracowników powiatowego urzędu pracy.
- 2a². Środki, o których mowa w ust. 2a¹, na finansowanie kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne pracowników powiatowego urzędu pracy są przeznaczane w szczególności na zatrudnionych na stanowiskach, o których mowa w art. 92, 94, 96, 98 i 99.
- 2b. Kwota środków, o której mowa w ust. 2a¹, jest przekazywana samorządom powiatowym w okresach miesięcznych, w wysokości 1/12 kwoty ustalonej na dany rok.

- 2c. Przekazane samorządom powiatowym kwoty środków, o których mowa w ust. 2a¹, stanowią dochód powiatu, o którym mowa w art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966, z późn. zm.⁵⁾).
- 2d. Starosta może ze środków Funduszu Pracy, w ramach kwoty przyznanej na finansowanie innych fakultatywnych zadań realizowanych przez powiatowe urzędy pracy, zrefundować część poniesionych z budżetu powiatu kosztów kwalifikowalnych w rozumieniu przepisów rozporządzenia (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1784/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006, str. 12) realizacji projektów poniesionych na:
- 1) ocenę, w rozumieniu przepisów o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy,
  - 2) pomoc i doradztwo prawne powiatowemu urzędowi pracy w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego bezpośrednio związanego z realizacją projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy,
  - 3) zakup lub amortyzację sprzętu oraz zakup materiałów biurowych dla powiatowego urzędu pracy, niezbędnych i bezpośrednio związanych z realizacją projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999
- do wysokości 3 % kwoty przyznanej ze środków będących w dyspozycji samorządu województwa na realizację zadań współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy.
3. Utworzenie, likwidacja lub zmiana obszaru działania powiatowego urzędu pracy wymaga zgody ministra właściwego do spraw pracy.
4. (uchylony).
5. Starosta powołuje dyrektora powiatowego urzędu pracy wyłonionego w drodze konkursu spośród osób posiadających wykształcenie wyższe oraz co najmniej 3-letni staż pracy w publicznych służbach zatrudnienia lub co najmniej 5-letni staż pracy w innych instytucjach rynku pracy. Starosta odwołuje dyrektora powiatowego urzędu pracy po uzyskaniu opinii powiatowej rady zatrudnienia. Opinia powiatowej rady zatrudnienia nie jest wymagana w przypadkach, o których mowa w art. 52 i 53 Kodeksu pracy, oraz w przypadku odwołania dyrektora powiatowego urzędu pracy na jego wniosek.
- 5a. Dyrektora powiatowego urzędu pracy, o którym mowa w art. 9a, wyłonionego w drodze konkursu spośród osób spełniających warunki określone w ust. 5 powołują i odwołują w porozumieniu właściwi starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu. Organ właściwy do dokonywania czynności z zakresu prawa pra-

---

⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 141, poz. 1011, Nr 225, poz. 1635 i Nr 249, poz. 1828 oraz z 2007 r. Nr 191, poz. 1370.

cy ustalają w porozumieniu właściwi starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu.

6. Zastępców dyrektora powiatowego urzędu pracy powołuje i odwołuje dyrektor powiatowego urzędu pracy.
7. Starosta może, w formie pisemnej, upoważnić dyrektora powiatowego urzędu pracy lub na jego wniosek innych pracowników tego urzędu do załatwiania w imieniu starosty spraw, w tym do wydawania decyzji, postanowień oraz zaświadczeń w trybie przepisów o postępowaniu administracyjnym.

Art. 9a.

1. Powiatowy urząd pracy realizujący zadania, o których mowa w art. 9 ust. 1, obejmujący obszarem swojego działania kilka powiatów, jest współfinansowany z budżetów tych powiatów.
2. Powiat, którego jednostką organizacyjną jest powiatowy urząd pracy, o którym mowa w ust. 1, zwany dalej „powiatem prowadzącym”, otrzymuje dotacje celowe na wydatki bieżące z budżetów innych powiatów, których zadania realizuje, zwanych dalej „powiatami dotującymi”.
3. Powiaty dotujące oraz powiaty prowadzące zawierają dwustronne porozumienia określające wysokość, terminy i zasady przekazywania dotacji celowej na współfinansowanie kosztów funkcjonowania powiatowego urzędu pracy z uwzględnieniem zmniejszenia dotacji o kwotę refundacji ze środków Funduszu Pracy, o której mowa w art. 9 ust. 2d, na realizację przez powiat prowadzący projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy dotyczących powiatu dotującego.
4. W przypadku niezawarcia porozumienia, o którym mowa w ust. 3, wysokość roszczenia przysługującego powiatowi prowadzącemu jest ustalana jako udział w całości poniesionych kosztów, w tym inwestycji i zakupów inwestycyjnych, równy ilorazowi liczby mieszkańców z terenu powiatu dotującego do łącznej liczby mieszkańców z całego obszaru działania powiatowego urzędu pracy według stanu na koniec roku poprzedzającego rok budżetowy, w którym koszty zostały poniesione – pomniejszony o kwotę refundacji, o której mowa w art. 9 ust. 2d, na realizację przez powiat prowadzący projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy dotyczących powiatu dotującego.

Art. 10.

1. Do zadań wojewody w zakresie polityki rynku pracy należy sprawowanie nadzoru nad działalnością samorządu powiatu i województwa, realizującego zadania przy pomocy odpowiednio powiatowego i wojewódzkiego urzędu pracy w zakresie:
  - 1) wdrażania i stosowania standardów usług rynku pracy, o których mowa w art. 35 ust. 3;
  - 2) spełniania wymogów kwalifikacyjnych określonych dla pracowników urzędów pracy;
  - 3) kontroli realizacji zadań, wynikających z przestrzegania przepisów ustawy, wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

2. Do zadań wojewody należy:

- 1) (uchylony);
  - 2) ustalanie, po zasięgnięciu opinii marszałka województwa, kryteriów wydawania przyrzeczeń i zezwoleń na pracę cudzoziemców; kryteria te nie mogą zawierać wymagań dyskryminujących kandydatów ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne ani ze względu na przynależność związkową;
  - 3) organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników urzędu wojewódzkiego i powiatowych urzędów pracy;
  - 4) wydawanie licencji pośrednikom pracy i doradcom zawodowym;
  - 5) wydawanie przyrzeczeń i zezwoleń na pracę cudzoziemców;
  - 6) realizacja zadań organu wyższego stopnia w postępowaniu administracyjnym w sprawach dotyczących świadczeń z tytułu bezrobocia.
3. Kryteria, o których mowa w ust. 2 pkt 2, podlegają ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
4. W postępowaniu administracyjnym w sprawach związanych z wykonywaniem zadań wynikających z ustawy, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej:
- 1) organem właściwym jest starosta;
  - 2) organem wyższego stopnia jest wojewoda.

Rozdział 5

Ochotnicze Hufce Pracy

Art. 11.

1. Ochotnicze Hufce Pracy są państwową jednostką budżetową.
2. Nadzór nad Ochotniczymi Hufcami Pracy sprawuje minister właściwy do spraw pracy.
3. W ramach nadzoru, o którym mowa w ust. 2, minister właściwy do spraw pracy w szczególności akceptuje roczne plany pracy i sprawozdania z wykonania planu pracy Ochotniczych Hufców Pracy za rok poprzedni.

Art. 12.

1. Ochotnicze Hufce Pracy wykonują zadania państwa w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania.
2. W zakresie kształcenia i wychowania młodzieży Ochotnicze Hufce Pracy w szczególności prowadzą działania mające na celu:
  - 1) umożliwienie młodzieży, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół, zdobycie kwalifikacji zawodowych oraz uzupełnienie wykształcenia podstawowego lub gimnazjalnego;

- 2) umożliwienie młodzieży uzupełniania ponadgimnazjalnego wykształcenia ogólnego i zawodowego.
3. Ochotnicze Hufce Pracy w zakresie, o którym mowa w ust. 2, organizują rekrutacje młodzieży do Ochotniczych Hufców Pracy, prowadzą działalność edukacyjno-szkoleniową oraz w porozumieniu z kuratorami oświaty i organami prowadzącymi szkoły kierują uczestników Ochotniczych Hufców Pracy do szkół i placówek, o których mowa w przepisach o systemie oświaty.
4. Młodzież objęta opieką Ochotniczych Hufców Pracy, która ukończyła 15 lat najpóźniej w dniu rozpoczęcia zajęć dydaktyczno-wychowawczych, jeżeli:
  - 1) ma opóźnienie w cyklu kształcenia i nie rokuje ukończenia szkoły podstawowej lub gimnazjum dla dzieci i młodzieży albo
  - 2) ma uwarunkowania psychofizyczne lub trudną sytuację życiową ograniczającą możliwość nauki w szkole– może uczęszczać do szkół dla dorosłych.
5. W zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży Ochotnicze Hufce Pracy, w szczególności:
  - 1) organizują zatrudnianie:
    - a) młodzieży w wieku powyżej 15 lat, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół,
    - b) bezrobotnych do 25 roku życia,
    - c) uczniów i studentów;
  - 2) prowadzą poradnictwo zawodowe dla młodzieży oraz mobilne centra informacji zawodowej;
  - 3) inicjują międzynarodową współpracę i wymianę młodzieży;
  - 4) prowadzą agencje zatrudnienia bez konieczności uzyskania wpisu do rejestru zatrudnienia;
  - 5) refundują koszty poniesione przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego w ramach szkoleń ogólnych w rozumieniu przepisów o dopuszczalności pomocy publicznej dla przedsiębiorców.
6. Ochotnicze Hufce Pracy mogą dokonywać zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego z uwzględnieniem wykazu zawodów, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 15, do wysokości najniższych stawek, określonych w odrębnych przepisach obowiązujących w okresie, za który jest dokonywana refundacja na podstawie umowy zawartej z pracodawcą lub organizacją zrzeszającą pracodawców.
7. Ochotnicze Hufce Pracy współpracują w szczególności z jednostkami administracji rządowej, z publicznymi służbami zatrudnienia i innymi instytucjami rynku pracy oraz jednostkami samorządu terytorialnego.

8. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczególne warunki i tryb refundowania pracodawcom ze środków Funduszu Pracy wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom oraz składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanych wynagrodzeń, a w szczególności elementy wniosku o zawarcie umowy o refundację, terminy składania i kryteria rozpatrywania wniosku, podmioty uprawnione do zawarcia umowy o refundację, elementy umowy o refundację i wniosku o zwrot poniesionych kosztów przez pracodawcę, mając na względzie zapewnienie młodocianym pracownikom właściwych warunków odbywania przygotowania zawodowego oraz konieczność zapewnienia zgodności udzielania pomocy publicznej dla przedsiębiorców z warunkami dopuszczalności pomocy na szkolenia.

Art. 13.

Współdziałanie Ochotniczych Hufców Pracy z jednostkami samorządu terytorialnego odbywa się na warunkach określonych w zawieranych umowach lub porozumieniach, określających cele, zadania do realizacji na rzecz młodzieży oraz wzajemne zobowiązania organizacyjne i finansowe w tym zakresie.

Art. 14.

1. Zadania, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2, są realizowane przez Komendanta Głównego Ochotniczych Hufców Pracy, w szczególności przy pomocy:
  - 1) Komendy Głównej Ochotniczych Hufców Pracy;
  - 2) wojewódzkich komendantów Ochotniczych Hufców Pracy;
  - 3) dyrektorów centrów kształcenia i wychowania.
2. Komendanta Głównego Ochotniczych Hufców Pracy powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw pracy.

Art. 15. (uchylony).

Art. 16.

Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, szczególne zadania i organizację Ochotniczych Hufców Pracy, mając na względzie zapewnienie efektywności i skuteczności realizacji zadań przez Ochotnicze Hufce Pracy.

Art. 17.

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, sposób organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych, mając na względzie szczególne potrzeby w tym zakresie młodzieży rekrutowanej do Ochotniczych Hufców Pracy.

Rozdział 6

Agencje zatrudnienia

Art. 18.

1. Działalność gospodarcza polegająca na świadczeniu usług w zakresie:

- 1) pośrednictwa pracy na terenie Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych obywateli polskich,
- 3) doradztwa personalnego,
- 4) poradnictwa zawodowego,
- 5) pracy tymczasowej

– jest działalnością regulowaną w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 i Nr 180, poz. 1280), zwanej dalej „ustawą o swobodzie działalności gospodarczej”, i wymaga wpisu do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia, zwanego dalej „rejestr”.

2. Działalność, o której mowa w ust. 1 pkt 1–4, może być wykonywana także przez jednostki samorządu terytorialnego, szkoły wyższe, stowarzyszenia, fundacje, organizacje społeczne i zawodowe oraz inne organizacje, których statutowym celem jest świadczenie tych usług, pod warunkiem uzyskania wpisu do rejestru.

3. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej posiadających uprawnienia do prowadzenia działalności w zakresie pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego lub pracy tymczasowej na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym zgodnie z prawem tego państwa, tworzących oddziały z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dla wykonywania działalności gospodarczej w tym zakresie.

4. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do:

- 1) działalności organów, o których mowa w art. 35 ust. 2a;
- 2) organów określonych w przepisach o systemie oświaty kierujących nauczycieli do pracy za granicą w środowiskach polonijnych, w zakresie działalności, o której mowa w ust. 1 pkt 2;
- 3) przedsiębiorców zagranicznych posiadających uprawnienia i prowadzących działalność w zakresie pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego lub pracy tymczasowej na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym zgodnie z prawem tego państwa i zamierzających tymczasowo – łącznie w okresie do 3 miesięcy w roku kalendarzowym – świadczyć te usługi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) centrów integracji społecznej oraz klubów integracji społecznej, o których mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym.

5. W przypadku świadczenia przez agencje pośrednictwa pracy usług, o których mowa w art. 36 ust. 1, przez poszukującego pracy rozumie się osobę poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w tym również niezarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy.
6. Przedsiębiorcy, o których mowa w ust. 4 pkt 3, są obowiązani przed rozpoczęciem świadczenia usług złożyć marszałkowi województwa właściwemu dla miejsca świadczenia usług:
  - 1) informację zawierającą następujące dane:
    - a) nazwę państwa pochodzenia, oznaczenie przedsiębiorcy oraz jego siedzibę,
    - b) miejsce, termin rozpoczęcia i zakończenia świadczenia usług oraz rodzaj świadczonych usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
  - 2) oświadczenie, że świadczone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej usługi w zakresie pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego lub pracy tymczasowej są zgodne z:
    - a) posiadanymi uprawnieniami,
    - b) wykonywaną działalnością w państwie swojej siedziby,
    - c) przepisami prawa państwa pochodzenia– zawierające elementy, o których mowa w art. 19 ust. 4;
  - 3) kopię dokumentu uprawniającego do prowadzenia działalności w zakresie świadczenia usług, o których mowa w ust. 1, na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej oraz jego tłumaczenie na język polski dokonane przez tłumacza przysięgłego wraz z podaniem pełnej nazwy i adresu organu wydającego ten dokument.
7. Usługi, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, prowadzą agencje pośrednictwa pracy.
8. Usługi, o których mowa w ust. 1 pkt 3, prowadzą agencje doradztwa personalnego.
9. Doradztwo personalne polega w szczególności na:
  - 1) prowadzeniu analizy zatrudnienia u pracodawców, określaniu kwalifikacji pracowników i ich predyspozycji oraz innych cech niezbędnych do wykonywania określonej pracy;
  - 2) wskazywaniu źródeł i metod pozyskania kandydatów na określone stanowiska pracy;
  - 3) weryfikacji kandydatów pod względem oczekiwanych kwalifikacji i predyspozycji, z zastosowaniem narzędzi i metod psychologicznych.
10. Usługi, o których mowa w ust. 1 pkt 4, prowadzą agencje poradnictwa zawodowego.
11. Poradnictwo zawodowe polega w szczególności na:
  - 1) udzielaniu pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia;
  - 2) udzielaniu informacji zawodowych;
  - 3) udzielaniu pracodawcom pomocy w doborze kandydatów do pracy na stanowiska wymagające szczególnych predyspozycji psychofizycznych.

12. Agencje pracy tymczasowej prowadzące usługi, o których mowa w ust. 1 pkt 5, kierują pracowników lub osoby niebędące pracownikami do pracodawcy użytkownika, którym może być pracodawca lub podmiot niebędący pracodawcą. Pracodawca użytkownik wyznacza pracownikowi skierowanemu z agencji pracy tymczasowej zadania i kontroluje ich wykonanie. Usługi w zakresie kierowania pracownikami lub osobami niebędącymi pracownikami do wykonywania pracy tymczasowej wykonują wyłącznie agencje pracy tymczasowej będące przedsiębiorcami w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.
13. Agencje pośrednictwa pracy, agencje doradztwa personalnego, agencje pracy tymczasowej oraz agencje poradnictwa zawodowego są zwane dalej „agencjami zatrudnienia”.

Art. 18a.

1. Podmiot zamierzający wykonywać usługi lub świadczący usługi, o których mowa w art. 18 ust. 1, powinien spełniać następujące warunki:
  - 1) nie posiadać zaległości z tytułu podatków, składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, o ile był obowiązany do ich opłacania;
  - 2) być niekaranym za przestępstwa lub wykroczenia, o których mowa w art. 121 ustawy;
  - 3) być podmiotem, w stosunku do którego nie została otwarta likwidacja lub nie ogłoszono jego upadłości.
2. Agencja zatrudnienia powinna:
  - 1) posiadać lokal przeznaczony na biuro agencji zatrudnienia zapewniający poufność prowadzonych rozmów;
  - 2) posiadać wyposażenie techniczne umożliwiające prowadzenie działalności agencji zatrudnienia;
  - 3) dla obsługi osób korzystających z usług w zakresie:
    - a) poradnictwa zawodowego oraz doradztwa personalnego – zapewnić osoby z wykształceniem wyższym magisterskim lub innym równoważnym, których program studiów obejmował przygotowanie w zakresie poradnictwa zawodowego albo doradztwa personalnego lub które posiadają co najmniej roczne doświadczenie zawodowe w pracy na stanowisku doradcy zawodowego lub doradcy personalnego w publicznych służbach zatrudnienia lub agencjach zatrudnienia,
    - b) pośrednictwa pracy oraz pracy tymczasowej – zapewnić osoby z wykształceniem minimum średnim.
3. Przetwarzanie danych przez agencję zatrudnienia odbywa się zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych.
4. Agencja zatrudnienia nie może dyskryminować ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne ani ze względu na przynależność związkową osób, dla których poszukuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

5. Agencja zatrudnienia od osób, dla których poszukuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub którym udziela pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, nie może pobierać kwot innych niż określone w art. 85 ust. 2 pkt 7.
6. Agencja zatrudnienia ma obowiązek współpracować z organami zatrudnienia w zakresie realizacji polityki rynku pracy.
7. Nie wymaga wpisu do rejestru gromadzenie w postaci elektronicznej i udostępnianie informacji o wolnych i poszukiwanych miejscach pracy za pośrednictwem Internetu i innych sieci telekomunikacyjnych.
8. W dokumentach, ogłoszeniach i ofertach agencja zatrudnienia podaje numer wpisu do rejestru, a agencja pracy tymczasowej podaje ponadto określenie „agencja pracy tymczasowej”. Oferty pracy ogłaszane przez agencję pracy tymczasowej są oznaczane jako oferty pracy tymczasowej.

Art. 19.

1. Marszałek województwa właściwy dla siedziby agencji zatrudnienia prowadzi rejestr. Rejestr jest jawny i może być prowadzony w formie elektronicznej.
2. Marszałek województwa dokonuje wpisu do rejestru na podstawie pisemnego wniosku podmiotu zamierzającego prowadzić działalność określoną w art. 18 ust. 1–3 zawierającego następujące dane:
  - 1) oznaczenie podmiotu prowadzącego agencję zatrudnienia, adres zamieszkania lub siedziby oraz adresy, pod którymi jest wykonywana działalność, wraz z nazwą gminy i województwa;
  - 2) określenie rodzaju agencji zatrudnienia;
  - 3) oznaczenie formy prawnej prowadzonej działalności;
  - 4) numer identyfikacji podatkowej NIP, jeżeli został nadany;
  - 5) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym albo numer w ewidencji działalności gospodarczej, jeżeli został nadany, oraz nazwę i adres organu ewidencyjnego.
3. Wraz z wnioskiem, o którym mowa w ust. 2, podmiot składa:
  - 1) oświadczenie następującej treści:

„Oświadczam, że:

    - 1) dane zawarte we wniosku o wpis do rejestru są kompletne i zgodne z prawdą;
    - 2) znane mi są i spełniam warunki wykonywania działalności agencji zatrudnienia odpowiednio w zakresie:
      - a) pośrednictwa pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
      - b) pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych obywateli polskich,
      - c) doradztwa personalnego,
      - d) poradnictwa zawodowego,
      - e) pracy tymczasowej

– określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.”;

2) kopię potwierdzenia dokonania opłaty, o której mowa w ust. 6.

4. Oświadczenie powinno również zawierać:

- 1) oznaczenie podmiotu prowadzącego agencję zatrudnienia oraz adres zamieszkania lub siedziby;
- 2) oznaczenie miejsca i datę złożenia oświadczenia;
- 3) podpis osoby uprawnionej do reprezentowania podmiotu, ze wskazaniem imienia i nazwiska oraz pełnionej funkcji.

5. Wpisowi do rejestru podlegają dane, o których mowa w ust. 2, oraz data dokonania wpisu, z wyjątkiem adresu zamieszkania, jeżeli jest on inny niż adres siedziby podmiotu.

6. Wpis do rejestru podlega jednorazowej opłacie na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy, o którym mowa w art. 103 ust. 2, w wysokości 100 zł.

7. Marszałek województwa podmiotowi ubiegającemu się po raz pierwszy o wpis do rejestru wydaje, na okres roku, certyfikat wstępny o dokonaniu wpisu do rejestru, zwany dalej „certyfikatem wstępnym”.

8. Marszałek województwa wydaje certyfikat o dokonaniu wpisu do rejestru, zwany dalej „certyfikatem”, podmiotowi posiadającemu certyfikat wstępny pod warunkiem:

- 1) wystąpienia z wnioskiem o wydanie certyfikatu w terminie nie późniejszym niż 7 dni przed dniem upływu ważności certyfikatu wstępnego;
- 2) złożenia oświadczenia o prowadzeniu działalności agencji zatrudnienia w okresie posiadania certyfikatu wstępnego;
- 3) złożenia oświadczenia o prowadzeniu działalności zgodnie z warunkami prowadzenia agencji zatrudnienia określonymi w ustawie.

9. W przypadku otrzymania informacji o zmianie danych, o której mowa w ust. 16, marszałek województwa wydaje uwzględniający te zmiany certyfikat wstępny lub certyfikat.

10. Certyfikat wstępny oraz certyfikat powinny zawierać następujące dane:

- 1) nazwę podmiotu;
- 2) adres siedziby podmiotu;
- 3) określenie rodzaju agencji zatrudnienia;
- 4) numer w rejestrze;
- 5) datę dokonania wpisu do rejestru.

11. Marszałek województwa odmawia, w drodze decyzji, wpisu podmiotu do rejestru w przypadku niespełnienia przynajmniej jednego z warunków, o których mowa w art. 18a ust. 1.

12. Marszałek województwa odmawia, w drodze decyzji, wpisu podmiotu do rejestru, w przypadku gdy w okresie 3 lat poprzedzających złożenie wniosku:

- 1) zaszły przypadki, o których mowa w art. 68 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej;

- 2) podmiot wykreślono z rejestru z przyczyn, o których mowa w ust. 14 pkt 3–6.
13. Marszałek województwa odmawia, w drodze decyzji, wydania certyfikatu, w przypadku gdy w okresie 3 lat poprzedzających złożenie wniosku:
- 1) podmiot posiadający certyfikat wstępny nie dopełnił warunku, o którym mowa w ust. 8 pkt 2;
  - 2) podmiot posiadający certyfikat wstępny naruszył warunki prowadzenia działalności agencji zatrudnienia określone w ustawie.
14. Marszałek województwa wykreśla, w drodze decyzji, podmiot wpisany do rejestru w przypadku:
- 1) pisemnego wniosku podmiotu;
  - 2) postawienia przedsiębiorcy w stan likwidacji lub upadłości;
  - 3) wydania decyzji, o której mowa w art. 71 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej;
  - 4) niewykazania działalności w informacji o działalności agencji zatrudnienia, o której mowa w ust. 17;
  - 5) naruszenia przez podmiot warunków prowadzenia działalności agencji zatrudnienia określonych w ustawie;
  - 6) złożenia przez podmiot oświadczenia, o którym mowa w ust. 3 pkt 1 i ust. 4, lub przekazania informacji, o których mowa w ust. 16 i 17, niezgodnych ze stanem faktycznym.
15. Podmiot wykreślony z rejestru jest obowiązany do zwrotu certyfikatu wstępnego lub certyfikatu w okresie miesiąca od dnia otrzymania decyzji o wykreśleniu z rejestru.
16. Agencja zatrudnienia ma obowiązek informowania marszałka województwa o każdej zmianie danych objętych wnioskiem, o którym mowa w ust. 2, a także o zaprzestaniu działalności.
17. Agencja zatrudnienia ma obowiązek przedstawiania marszałkowi województwa informacji o działalności agencji zatrudnienia, w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku, za rok poprzedni.
18. Informacja o działalności, o której mowa w ust. 17, powinna zawierać w szczególności liczbę:
- 1) osób, które podjęły pracę za pośrednictwem agencji zatrudnienia według grup elementarnych zawodów zgodnie z obowiązującą klasyfikacją zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy, z podaniem państw zatrudnienia;
  - 2) pracodawców korzystających z usług doradztwa personalnego;
  - 3) osób korzystających z usług poradnictwa zawodowego;
  - 4) pracodawców korzystających z pomocy poradnictwa zawodowego;
  - 5) osób skierowanych do wykonywania pracy tymczasowej.
19. Marszałek województwa przekazuje w formie dokumentu elektronicznego ministrowi właściwemu do spraw pracy zbiorczą informację z województwa dotyczącą informacji, o których mowa w ust. 17, w terminie do dnia 31 marca.

20. Minister właściwy do spraw pracy przetwarza dane o agencjach zatrudnienia przekazane w formie elektronicznej przez marszałków województw.
21. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.
22. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wzór wniosku o wpis do rejestru, wzór certyfikatu wstępnego i certyfikatu oraz zakres składanych informacji o działalności agencji zatrudnienia, a także wzory formularzy składanych informacji, mając na względzie tworzenie warunków do rozwoju agencji zatrudnienia.

Rozdział 7

Instytucje szkoleniowe

Art. 20.

1. Instytucja szkoleniowa oferująca szkolenia dla bezrobotnych i poszukujących pracy może uzyskać zlecenie finansowane ze środków publicznych na prowadzenie tych szkoleń po wpisie do rejestru instytucji szkoleniowych prowadzonego przez wojewódzki urząd pracy właściwy ze względu na siedzibę instytucji szkoleniowej.
  - 1a. Rejestr instytucji szkoleniowych jest jawny i może być prowadzony w formie elektronicznej.
2. Instytucja szkoleniowa, która posiada akredytację wydaną przez kuratora oświaty na podstawie przepisów o systemie oświaty, uzyskuje na swój wniosek wpis do rejestru instytucji szkoleniowych.
3. Instytucja szkoleniowa może ubiegać się o wpis do rejestru instytucji szkoleniowych po złożeniu wniosku o wpis wraz z informacją o:
  - 1) tematyce prowadzonych szkoleń;
  - 2) kadrze prowadzącej szkolenia;
  - 3) bazie lokalowej, jej wyposażeniu i środkach dydaktycznych;
  - 4) metodach oceny jakości szkoleń;
  - 5) liczbie bezrobotnych i poszukujących pracy objętych szkoleniami w okresie ostatniego roku;
  - 6) udzielanej pomocy w uzyskaniu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej po ukończeniu szkolenia.
4. Wojewódzki urząd pracy potwierdza dokonanie wpisu do rejestru instytucji szkoleniowych i wydaje zaświadczenie o wpisie do rejestru oraz przekazuje informację o dokonanych wpisach ministrowi właściwemu do spraw pracy.
5. Wpis do rejestru instytucji szkoleniowych jest bezpłatny.
6. Wojewódzki urząd pracy wykreśla instytucję szkoleniową z rejestru instytucji szkoleniowych:
  - 1) na wniosek instytucji szkoleniowej;

- 2) w przypadku stwierdzenia prawomocnym wyrokiem naruszenia przepisów ustawy;
  - 3) w przypadku zakończenia działalności przez instytucję szkoleniową;
  - 4) w przypadku niepowiadomienia wojewódzkiego urzędu pracy o kontynuowaniu działalności szkoleniowej w kolejnym roku kalendarzowym.
7. Instytucja szkoleniowa ma obowiązek informować wojewódzki urząd pracy o zmianie siedziby, otwarciu i likwidacji oddziałów lub filii oraz o kontynuowaniu działalności szkoleniowej w kolejnym roku kalendarzowym.
  8. Minister właściwy do spraw pracy przetwarza informacje o instytucjach szkoleniowych wpisanych do rejestru instytucji szkoleniowych przekazane przez wojewódzkie urzędy pracy.
  9. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, tryb dokonywania i wykreślenia wpisu w rejestrze instytucji szkoleniowych oraz uaktualniania danych w rejestrze, wzór wniosku o wpis oraz wymagane dokumenty, mając na względzie efektywne wydatkowanie środków publicznych na szkolenia dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz zasadę wzajemności w stosunku do podmiotów z państw członkowskich Unii Europejskiej zamierzających uzyskać zlecenie finansowane ze środków publicznych na prowadzenie szkoleń.

Rozdział 8

Dialog społeczny i partnerstwo na rynku pracy

Art. 21.

Polityka rynku pracy realizowana przez władze publiczne opiera się na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi, w szczególności w ramach:

- 1) działalności rad zatrudnienia;
- 2) partnerstwa lokalnego;
- 3) uzupełniania i rozszerzania oferty usług publicznych służb zatrudnienia przez partnerów społecznych i agencje zatrudnienia.

Art. 22.

1. Naczelna Rada Zatrudnienia jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw pracy w sprawach polityki rynku pracy.
2. Wojewódzkie rady zatrudnienia są organami opiniodawczo-doradczymi marszałka województwa w sprawach polityki rynku pracy.
3. Powiatowe rady zatrudnienia są organami opiniodawczo-doradczymi starosty w sprawach polityki rynku pracy.
4. Do zakresu działania Naczelnej Rady Zatrudnienia należy w szczególności:
  - 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich;
  - 2) opiniowanie projektów Krajowego Planu Działań i regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia;

- 3) opiniowanie rocznych sprawozdań z działalności Funduszu Pracy, a także ocena racjonalności gospodarki środkami tego funduszu;
  - 3a) realizacja zadań określonych w przepisach o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy;
  - 4) opiniowanie okresowych sprawozdań z realizacji Krajowego Planu Działań;
  - 5) opiniowanie projektów ustaw dotyczących promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.
5. Do zakresu działania wojewódzkich rad zatrudnienia należy w szczególności:
- 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia w województwie;
  - 2) ocena racjonalności gospodarki środkami Funduszu Pracy;
  - 3) opiniowanie kryteriów podziału środków Funduszu Pracy dla samorządów powiatowych danego województwa na finansowanie programów dotyczących promocji zatrudnienia i finansowanie innych fakultatywnych zadań oraz opiniowanie opracowanych przez wojewódzkie urzędy pracy propozycji przeznaczenia środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji samorządu województwa i sprawozdań z ich wykorzystania;
  - 4) składanie wniosków i wydawanie opinii w sprawach dotyczących kierunków kształcenia, szkolenia zawodowego oraz zatrudnienia w województwie;
  - 5) ocenianie okresowych sprawozdań z działalności wojewódzkich urzędów pracy oraz przedstawianie Naczelnej Radzie Zatrudnienia okresowych sprawozdań i wniosków w sprawach zatrudnienia;
  - 6) delegowanie przedstawicieli do komisji konkursowej w liczbie równej co najmniej połowie składu komisji dokonującej wyboru kandydata na stanowisko dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy;
  - 7) opiniowanie wniosków o odwołanie lub wnioskowanie o odwołanie dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy;
  - 8) delegowanie przedstawiciela do Naczelnej Rady Zatrudnienia.
6. Do zakresu działania powiatowych rad zatrudnienia stosuje się odpowiednio przepisy ust. 5. Powiatowe rady zatrudnienia opiniują refundowanie z Funduszu Pracy kosztów szkoleń, o których mowa w art. 69.

Art. 23.

1. W skład Naczelnej Rady Zatrudnienia wchodzi osoby powoływane przez ministra właściwego do spraw pracy spośród przedstawicieli:
  - 1) wszystkich organizacji związkowych i organizacji pracodawców reprezentatywnych w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.⁶⁾);
  - 2) ogólnopolskich organizacji jednostek samorządu terytorialnego reprezentowanych w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego;

---

⁶⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1793 i 1800, z 2002 r. Nr 10, poz. 89 i Nr 240, poz. 2056 oraz z 2004 r. Nr 240, poz. 2407.

- 3) wojewódzkich rad zatrudnienia;
  - 4) organizacji pozarządowych o zasięgu krajowym zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy;
  - 5) nauki – delegowanych przez Komitet Nauk o Pracy i Polityce Społecznej Polskiej Akademii Nauk.
2. W skład wojewódzkiej rady zatrudnienia wchodzi osoby powoływane przez marszałka województwa spośród działających na terenie województwa:
- 1) wojewódzkich struktur każdej organizacji związkowej reprezentatywnej w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych,
  - 2) wojewódzkich struktur każdej organizacji pracodawców reprezentatywnej w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych,
  - 3) społeczno-zawodowych organizacji rolników, w tym związków zawodowych rolników indywidualnych i izb rolniczych,
  - 4) (uchylony),
  - 5) organizacji pozarządowych zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy,
  - 6) przedstawicieli nauki – delegowanych przez Komitet Nauk o Pracy i Polityce Społecznej Polskiej Akademii Nauk
- oraz przedstawiciel wojewody.
3. W skład powiatowej rady zatrudnienia wchodzi osoby powoływane przez starostę spośród działających na terenie powiatu:
- 1) terenowych struktur każdej reprezentatywnej organizacji związkowej w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych;
  - 2) terenowych struktur każdej reprezentatywnej organizacji pracodawców w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych;
  - 3) społeczno-zawodowych organizacji rolników, w tym związków zawodowych rolników indywidualnych i izb rolniczych;
  - 4) jednostek samorządu terytorialnego;
  - 5) organizacji pozarządowych zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy.
4. Członków Naczelnej Rady Zatrudnienia powołuje minister właściwy do spraw pracy, członków wojewódzkich rad zatrudnienia – marszałek województwa, a członków powiatowych rad zatrudnienia – starosta, spośród kandydatów zgłoszonych przez organy i organizacje, o których mowa odpowiednio w ust. 1–3.
- 4a. W przypadku gdy powiatowy urząd pracy realizuje zadania z zakresu promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej na obszarze przekraczającym granice powiatu, tworzy się jedną powiatową radę zatrudnienia, która jest powoływana przez prezydenta miasta na prawach powiatu lub starostę sprawującego zwierzchnictwo nad powiatowym urzędem pracy w

porozumieniu z prezydentem miasta na prawach powiatu lub starostą powiatu dotującego.

5. Członek rady zatrudnienia może zostać odwołany:

- 1) na wniosek organu lub organizacji, które zgłosiły jego kandydaturę na członka rady;
- 2) z inicjatywy odpowiednio ministra właściwego do spraw pracy, marszałka województwa oraz starosty, po zasięgnięciu opinii organu lub organizacji, które zgłosiły jego kandydaturę na członka rady.

6. Kadencja rad zatrudnienia trwa 4 lata.

7. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, organizację oraz tryb działania rad zatrudnienia, a także warunki, na jakich mogą uczestniczyć w posiedzeniach rad zatrudnienia przedstawiciele organów, organizacji i instytucji niereprezentowanych w radach, oraz tryb finansowania kosztów szkoleń członków rad, mając na względzie zapewnienie efektywnego dialogu społecznego.

8. Pracodawca jest obowiązany zwolnić pracownika od pracy w celu wzięcia udziału w posiedzeniach rady zatrudnienia. Za czas zwolnienia pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia ustalonego według zasad obowiązujących przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy.

9. Na wniosek członków rady zatrudnienia zamieszkałych poza miejscem obrad rady koszty przejazdów środkami transportu zbiorowego są refundowane ze środków Funduszu Pracy odpowiednio przez ministra właściwego do spraw pracy, marszałka województwa albo starostę, w wysokości i na zasadach określonych w przepisach odrębnych dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

Art. 24.

1. Marszałek województwa lub starosta w ramach środków określonych w budżecie danego samorządu mogą zlecić realizację usług rynku pracy, o których mowa w art. 35 ust. 1:

- 1) jednostkom samorządu terytorialnego;
- 2) organizacjom pozarządowym statutowo zajmującym się problematyką rynku pracy;
- 3) związkom zawodowym;
- 4) organizacjom pracodawców;
- 5) instytucjom szkoleniowym;
- 6) agencjom zatrudnienia.

1a. Marszałek województwa lub starosta przy zlecaniu usług rynku pracy, o których mowa w art. 35 ust. 1, zapewnia ich realizację zgodnie ze standardami usług rynku pracy.

2. Zlecenie wykonywania usług rynku pracy odbywa się po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert lub przez zakup tych usług na zasadach i w trybie określonych w przepisach o zamówieniach publicznych.

3. Zlecenie realizacji usług rynku pracy nie może dotyczyć:
  - 1) spraw podlegających rozstrzygnięciu w drodze decyzji administracyjnej;
  - 2) wydatkowania i gospodarowania środkami Funduszu Pracy.
4. Wolontariusze mogą wykonywać świadczenia w zakresie realizacji usług rynku pracy na rzecz podmiotów określonych w ust. 1 pkt 1–4 na zasadach określonych w przepisach o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Art. 25.

Otwarty konkurs ofert realizacji usług rynku pracy odbywa się przy uwzględnieniu zasad pomocniczości, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

Art. 26. (uchylony).

Art. 27.

1. Marszałek województwa lub starosta zamierzający zlecić realizację usług rynku pracy ogłasza otwarty konkurs ofert z terminem składania ofert nie krótszym niż 30 dni.
2. Ogłoszenie otwartego konkursu ofert powinno zawierać informacje o:
  - 1) rodzaju usług rynku pracy;
  - 2) wysokości środków finansowych na realizację usług rynku pracy;
  - 3) warunkach przekazywania środków finansowych na realizację usług rynku pracy;
  - 4) terminie i warunkach realizacji usług rynku pracy;
  - 5) terminie składania ofert;
  - 6) terminie i trybie wyboru oferty oraz kryteriach stosowanych przy wyborze oferty.
3. Ogłoszenie otwartego konkursu ofert zamieszcza się, w zależności od rodzaju usług rynku pracy, w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim lub lokalnym oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, jak również na tablicy ogłoszeń w siedzibie organu zlecającego realizację usług rynku pracy w miejscu przeznaczonym na ogłoszenia. Ogłoszenie może być ponadto rozpowszechniane w inny sposób zapewniający dostęp do informacji potencjalnym oferentom, w tym, w miarę możliwości, z użyciem powszechnie dostępnych sieci teleinformatycznych.

Art. 28.

1. Oferta podmiotu, o którym mowa w art. 24 ust. 1, powinna zawierać:
  - 1) szczegółowy zakres rzeczowy proponowanej do realizacji usługi rynku pracy;
  - 2) termin i miejsce realizacji usługi rynku pracy;
  - 3) kalkulację przewidywanych kosztów realizacji usługi rynku pracy;

- 4) informacje o posiadanych zasobach rzeczowych i kadrowych zapewniających realizację usługi rynku pracy;
  - 5) informacje o wysokości środków finansowych własnych albo pozyskanych z innych źródeł na realizację danej usługi rynku pracy;
  - 6) informację o wcześniejszej działalności podmiotu składającego ofertę w zakresie, którego dotyczy usługa rynku pracy.
2. Marszałek województwa lub starosta ogłaszający otwarty konkurs ofert może uzależnić rozpatrzenie oferty od złożenia, w wyznaczonym terminie, dodatkowych informacji lub dokumentów, dostępnych uprawnionemu podmiotowi składającemu ofertę.

Art. 29.

1. Warunkiem rozpatrzenia oferty jest:
  - 1) zamieszczenie w ofercie szczegółowego opisu planowanego działania;
  - 2) dołączenie aktualnego odpisu potwierdzającego wpis do właściwej ewidencji lub rejestru, dotyczącego statusu prawnego podmiotu i prowadzonej przez niego działalności;
  - 3) przedstawienie sprawozdania finansowego i merytorycznego z działalności podmiotu za ubiegły rok lub, w przypadku dotychczasowej krótszej działalności – za okres tej działalności.
2. Przepisów ust. 1 pkt 2 i 3 nie stosuje się do jednostek samorządu terytorialnego.

Art. 30.

1. Marszałek województwa lub starosta przy rozpatrywaniu ofert bierze pod uwagę:
  - 1) zgłoszone możliwości realizacji usługi rynku pracy;
  - 2) przedstawioną we wniosku kalkulację kosztów realizacji usługi rynku pracy, uwzględniając relację przedstawionych kosztów do zakresu rzeczowego usługi rynku pracy;
  - 3) zadeklarowany udział środków finansowych własnych albo pozyskanych z innych źródeł na realizację usługi rynku pracy;
  - 4) analizę i ocenę realizacji usług rynku pracy zleconych w okresie poprzednim, z uwzględnieniem rzetelności i terminowości ich realizacji oraz sposobu rozliczenia otrzymanych na ten cel środków;
  - 5) wysokość środków finansowych niezbędnych do realizacji usługi rynku pracy.
2. Marszałek województwa lub starosta ogłaszający otwarty konkurs ofert jest obowiązany w uzasadnieniu wyboru oferty ustosunkować się do spełniania przez oferenta warunków określonych w ogłoszeniu, o którym mowa w art. 27 ust. 2.

Art. 31.

1. Oferty sporządzone wadliwie albo niekompletne pozostają bez rozpatrzenia.

2. Wyniki otwartego konkursu ofert oraz warunki zlecenia realizacji usług rynku pracy podaje się do wiadomości publicznej.
3. Wyłoniony w drodze otwartego konkursu ofert podmiot zawiera umowę o realizację usług rynku pracy.

Art. 32.

1. Podmiot, o którym mowa w art. 24 ust. 1, przyjmujący zlecenie realizacji usługi rynku pracy zobowiązuje się do wykonania zadania w zakresie i na warunkach określonych w umowie o realizację usługi rynku pracy, a marszałek województwa lub starosta zlecający realizację usługi rynku pracy – do przekazania, w trybie określonym odrębnymi przepisami, środków własnych samorządu terytorialnego.
2. Umowa o realizację usługi rynku pracy jest sporządzana w formie pisemnej pod rygorem nieważności i powinna określać w szczególności:
  - 1) szczegółowy opis usługi rynku pracy i termin jej realizacji;
  - 2) wysokość środków finansowych, tryb i terminy ich przekazywania;
  - 3) tryb sprawdzania sposobu realizacji usługi rynku pracy;
  - 4) sposób rozliczenia przyznanych środków finansowych i warunki ich zwrotu;
  - 5) konsekwencje niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystania środków finansowych lub niedotrzymania innych warunków umowy.
3. Umowę o realizację usługi rynku pracy zawiera się na czas określony, uzależniony od rodzaju zleconej usługi, nie dłuższy jednak niż 3 lata.
4. Podmiot przyjmujący zlecenie jest obowiązany do wyodrębnienia w ewidencji księgowej środków finansowych otrzymanych na realizację umowy.
5. Wysokość środków finansowych, o których mowa w ust. 1, nie może przekraczać kwoty koniecznej do pokrycia kosztów poniesionych na realizację usług rynku pracy, o których mowa w art. 24 ust. 1.
6. Starosta może także zlecić ze środków Funduszu Pracy w ramach kwoty (limitu) ustalonej dla samorządu powiatu podmiotowi, któremu przyznano środki na realizację usług rynku pracy, realizację zadań, o których mowa w art. 108 ust. 1 pkt 30, 31, 33, 35–37, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach.

Rozdział 9

Rejestracja bezrobotnych i poszukujących pracy oraz formy udzielanego wsparcia

Art. 33.

1. Powiatowe urzędy pracy rejestrują bezrobotnych i poszukujących pracy oraz prowadzą rejestr tych osób.
2. Rejestracja bezrobotnych i poszukujących pracy następuje po przedstawieniu przez te osoby dokumentów niezbędnych do ustalenia ich statusu i uprawnień.

3. Bezrobotni mają obowiązek zgłaszania się do właściwego powiatowego urzędu pracy w wyznaczonych terminach w celu potwierdzenia swojej gotowości do podjęcia pracy i uzyskania informacji o możliwościach zatrudnienia lub szkolenia. W przypadku bezrobotnego będącego dłużnikiem alimentacyjnym, w rozumieniu przepisów o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, wyznaczony termin nie może być dłuższy niż 10 dni.
4. Starosta, z zastrzeżeniem art. 75 ust. 3, pozbawia statusu bezrobotnego bezrobotnego, który:
  - 1) nie spełnia warunków, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2;
  - 2) otrzymał pożyczkę z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub instytucji z udziałem środków publicznych na podjęcie działalności pozarolniczej lub rolniczej albo otrzymał jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje od następnego dnia po dniu otrzymania środków na podjęcie działalności;
  - 2a) otrzymał jednorazowo środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub instytucji z udziałem środków publicznych na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej;
  - 3) odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, wykonywania prac, o których mowa w art. 73a, prac interwencyjnych lub robót publicznych albo udziału w szkoleniu, stażu lub przygotowaniu zawodowym w miejscu pracy; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje na okres 90 dni;
  - 4) nie stawiał się w powiatowym urzędzie pracy w wyznaczonym terminie i nie powiadomił w okresie do 7 dni o uzasadnionej przyczynie tego niestawienia; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje na okres 3 miesięcy od dnia niestawienia się w powiatowym urzędzie pracy;
  - 4a) nie stawiał się w powiatowym urzędzie pracy w terminie, o którym mowa w art. 73 ust. 2a;
  - 5) odmówił poddania się badaniom lekarskim lub psychologicznym mającym na celu ustalenie zdolności do pracy; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje na okres 3 miesięcy od dnia tej odmowy;
  - 6) złożył wniosek o pozbawienie statusu bezrobotnego;
  - 7) z własnej winy przerwał staż, szkolenie, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy lub wykonywanie prac, o których mowa w art. 73a; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje na okres 90 dni.
5. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, tryb rejestracji i sposób prowadzenia rejestru bezrobotnych i poszukujących pracy, wzór karty rejestracyjnej, a także dokumenty niezbędne do ustalenia statusu bezrobotnego i uprawnień rejestrowanych osób, mając na względzie pozyskanie wszystkich koniecznych informacji mających wpływ na uprawnienia rejestrowanych osób.

Art. 34.

Powiatowe urzędy pracy prowadzą pośrednictwo pracy dla zarejestrowanych osób, a w razie braku możliwości zapewnienia odpowiedniego zatrudnienia:

- 1) świadczą usługę poradnictwa zawodowego;
- 2) umożliwiają udział w zajęciach klubu pracy;
- 3) inicjują, organizują i finansują szkolenia bezrobotnych i innych uprawnionych osób oraz przyznają i wypłacają dodatki szkoleniowe lub stypendia;
- 4) inicjują i dofinansowują tworzenie dodatkowych miejsc pracy;
- 5) inicjują oraz finansują w zakresie określonym w ustawie inne instrumenty rynku pracy;
- 6) inicjują i realizują projekty lokalne;
- 7) przyznają i wypłacają zasiłki i inne świadczenia z tytułu bezrobocia.

Rozdział 10**Usługi rynku pracy****Art. 35.**

1. Podstawowymi usługami rynku pracy są:

- 1) pośrednictwo pracy;
- 2) usługi EURES;
- 3) poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa;
- 4) pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;
- 5) organizacja szkoleń.

2. Usługi rynku pracy wykonywane na podstawie przepisów ustawy przez publiczne służby zatrudnienia są realizowane zgodnie ze standardami usług rynku pracy.

2a. Pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, doradztwo personalne i organizację szkoleń dla żołnierzy zawodowych zwalnianych i zwolnionych z zawodowej służby wojskowej wykonują również wyspecjalizowane organy wojskowe, o których mowa w przepisach o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

3. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, standardy usług rynku pracy realizowanych przez publiczne służby zatrudnienia, a także terminy dostosowania tych służb do wymaganych standardów, uwzględniając zakres usług, miejsce i sposób ich realizacji oraz konieczność zapewnienia respektowania praw osób korzystających z usług.

4. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki prowadzenia przez publiczne służby zatrudnienia usług pośrednictwa pracy, usług EURES, poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, organizowania szkoleń oraz pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy, mając na uwadze ujednoczenie procedur usług rynku pracy realizowanych przez publiczne służby zatrudnienia oraz konieczność zapewnienia zgodności udzielania pomocy publicznej dla przedsiębiorców z warunkami jej dopuszczalności.

Art. 36.

1. Pośrednictwo pracy polega w szczególności na:

- 1) udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych;
- 2) pozyskiwaniu ofert pracy;
- 2a) upowszechnianiu ofert pracy, w tym przez przekazywanie ofert pracy do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy;
- 3) udzielaniu pracodawcom informacji o kandydatach do pracy, w związku ze zgłoszoną ofertą pracy;
- 4) informowaniu bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy;
- 5) inicjowaniu i organizowaniu kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z pracodawcami;
- 6) współdziałaniu powiatowych urzędów pracy w zakresie wymiany informacji o możliwościach uzyskania zatrudnienia i szkolenia na terenie ich działania;
- 7) informowaniu bezrobotnych o przysługujących im prawach i obowiązkach.

2. Nie stanowi pośrednictwa pracy:

- 1) kierowanie za granicę do pracodawców zagranicznych własnych pracowników, jeżeli wynika to z umów międzynarodowych, których stroną jest Rzeczpospolita Polska;
- 2) kierowanie za granicę do zatrudnienia polegającego na czasowym przyjęciu do rodziny w zamian za określone świadczenia w celu doskonalenia umiejętności językowych lub zawodowych na okres do 2 lat; przepisy art. 18a ust. 5 i art. 85 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

3. Pośrednictwo pracy na terenie Rzeczypospolitej Polskiej lub pośrednictwo do pracy za granicą prowadzą powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy, agencje pośrednictwa pracy i Ochotnicze Hufce Pracy.

4. Pośrednictwo pracy dla bezrobotnych i poszukujących pracy realizowane przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy jest prowadzone nieodpłatnie, zgodnie z zasadami:

- 1) dostępności usług pośrednictwa pracy dla poszukujących pracy oraz dla pracodawców;
- 2) dobrowolności – oznaczającej wolne od przymusu korzystanie z usług pośrednictwa pracy przez poszukujących pracy;
- 3) równości – oznaczającej obowiązek udzielania wszystkim poszukującym pracy pomocy w znalezieniu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub przynależność związkową;

- 4) jawności – oznaczającej, że każde wolne miejsce pracy zgłoszone do urzędu pracy jest podawane do wiadomości bezrobotnym i poszukującym pracy.
- 4a. Powiatowy urząd pracy, który nie dysponuje kandydatami spełniającymi wymagania określone w ofercie pracy, udostępnia informacje o braku możliwości realizacji oferty innym powiatowym urządowi pracy co najmniej przez internetową bazę ofert pracy, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 8.
5. Pracodawcy są obowiązani na bieżąco informować powiatowe urzędy pracy właściwe ze względu na siedzibę pracodawcy lub miejsce wykonywania pracy o wolnych miejscach zatrudnienia lub miejscach przygotowania zawodowego. Informując o wolnych miejscach zatrudnienia lub miejscach przygotowania zawodowego, pracodawcy nie mogą formułować wymagań dyskryminujących kandydatów ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub ze względu na przynależność związkową.
6. Pracodawca przed zatrudnieniem osoby lub powierzeniem jej innej pracy zarobkowej jest obowiązany uzyskać od niej pisemne oświadczenie o pozostawaniu lub niepozostawaniu w rejestrze bezrobotnych i poszukujących pracy, a osoba podejmująca pracę jest obowiązana złożyć takie oświadczenie.
7. Pracodawca jest obowiązany zawiadomić w formie pisemnej, w okresie do 5 dni, właściwy powiatowy urząd pracy o zatrudnieniu osoby zarejestrowanej jako bezrobotna lub o powierzeniu jej innej pracy zarobkowej.
8. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, klasyfikację zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakres jej stosowania, uwzględniając zawody i specjalności występujące na rynku pracy oraz potrzeby pośrednictwa i poradnictwa zawodowego.

Art. 37.

1. Usługi EURES są realizowane na terenie państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, i polegają w szczególności na:
- 1) udzielaniu bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia zgodnie z prawem swobodnego przepływu pracowników w Unii Europejskiej;
  - 2) udzielaniu pracodawcom pomocy w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych;
  - 3) inicjowaniu i organizowaniu kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z pracodawcami;
  - 4) informowaniu o warunkach życia i pracy oraz sytuacji na rynkach pracy, z uwzględnieniem występujących tam zawodów deficytowych i nadwyżkowych;
  - 5) przeciwdziałaniu i zwalczaniu pojawiających się przeszkód w mobilności w dziedzinie zatrudnienia;
  - 6) informowaniu pracowników publicznych służb zatrudnienia oraz związków zawodowych i organizacji pracodawców o usługach EURES;
  - 7) inicjowaniu projektów o zasięgu międzynarodowym i zarządzaniu nimi.
2. (uchylony).

3. Procedury i warunki finansowania kosztów ponoszonych na realizację krajowej działalności sieci EURES określają odrębne procedury finansowe obowiązujące państwa członkowskie Unii Europejskiej.

Art. 38.

1. Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa polega na udzielaniu:
  - 1) bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, w szczególności na:
    - a) udzielaniu informacji o zawodach, rynku pracy oraz możliwościach szkolenia i kształcenia,
    - b) udzielaniu porad z wykorzystaniem standaryzowanych metod ułatwiających wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, podjęcie lub zmianę zatrudnienia, w tym badaniu zainteresowań i uzdolnień zawodowych,
    - c) kierowaniu na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie umożliwiające wydawanie opinii o przydatności zawodowej do pracy i zawodu albo kierunku szkolenia,
    - d) inicjowaniu, organizowaniu i prowadzeniu grupowych porad zawodowych dla bezrobotnych i poszukujących pracy;
  - 2) pracodawcom pomocy w doborze kandydatów do pracy, w szczególności na udzielaniu informacji i doradztwie w tym zakresie.
2. Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa są realizowane zgodnie z zasadami:
  - 1) dostępności usług poradnictwa zawodowego dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz dla pracodawców;
  - 2) dobrowolności;
  - 3) równości bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub przynależność związkową;
  - 4) swobody wyboru zawodu i miejsca zatrudnienia;
  - 5) bezpłatności;
  - 6) poufności i ochrony danych.
3. Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa są świadczone w formie grupowej lub w formie porady indywidualnej.
4. Porada indywidualna w uzasadnionych przypadkach może być, za zgodą bezrobotnego lub poszukującego pracy, poprzedzona specjalistycznymi badaniami lekarskimi lub psychologicznymi. Koszty tych badań są finansowane z Funduszu Pracy do wysokości 15 % przeciętnego wynagrodzenia.

Art. 39.

1. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy polega na przygotowywaniu bezrobotnych i poszukujących pracy do lepszego radzenia sobie w poszukiwaniu i podejmowaniu zatrudnienia, w szczególności przez:

- 1) uczestnictwo w szkoleniu z zakresu umiejętności poszukiwania pracy;
  - 2) uczestnictwo w zajęciach aktywizacyjnych;
  - 3) dostęp do informacji i elektronicznych baz danych służących uzyskaniu umiejętności poszukiwania pracy i samozatrudnienia.
2. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, o której mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, jest przeznaczona dla bezrobotnych i poszukujących pracy. Z pomocy określonej w ust. 1 pkt 3 mogą korzystać wszyscy zainteresowani.
  3. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy jest udzielana przez powiatowe urzędy pracy w ramach klubów pracy oraz przez centra informacji i planowania kariery zawodowej wojewódzkich urzędów pracy.
  4. Koszty utworzenia klubu pracy i prowadzonych w nim działań są finansowane ze środków przeznaczonych na funkcjonowanie powiatowego urzędu pracy oraz ze środków Funduszu Pracy w zakresie wyposażenia klubu pracy oraz kosztów prowadzenia zajęć przez osoby niebędące pracownikami powiatowego urzędu pracy.
  5. Starosta inicjuje i wspiera tworzenie klubów pracy przez instytucje lub organizacje, udzielając im pomocy organizacyjnej i merytorycznej.
  6. Starosta może zawrzeć ze szkołą wyższą lub organizacją studencką umowę przewidującą sfinansowanie z Funduszu Pracy części kosztów wyposażenia nowo otwartego akademickiego biura karier, w wysokości nieprzekraczającej piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia. Do sfinansowania kosztów wyposażenia akademickiego biura karier prowadzącego działalność gospodarczą mają zastosowanie przepisy dotyczące udzielania pomocy de minimis.

Art. 40.

1. Starosta inicjuje, organizuje i finansuje z Funduszu Pracy szkolenia bezrobotnych, osób pobierających rentę szkoleniową i żołnierzy rezerwy w celu zwiększenia ich szans na uzyskanie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, podwyższenia kwalifikacji zawodowych lub zwiększenia aktywności zawodowej, w szczególności w przypadku:
  - 1) braku kwalifikacji zawodowych;
  - 2) konieczności zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji w związku z brakiem propozycji odpowiedniej pracy;
  - 3) utraty zdolności do wykonywania pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie;
  - 4) braku umiejętności aktywnego poszukiwania pracy.
2. (uchylony).
3. Starosta kieruje bezrobotnego, osobę pobierającą rentę szkoleniową i żołnierza rezerwy na wskazane przez niego szkolenie, jeżeli uprawdopodobni, że szkolenie to zapewni uzyskanie odpowiedniej pracy lub podjęcie działalności gospodarczej, koszt tego szkolenia nie przekroczy 200 % przeciętnego wynagrodzenia, a także jest spełniony przynajmniej jeden z warunków, o których mowa w ust. 1.

- 3a. Starosta, na wniosek bezrobotnego, może sfinansować ze środków Funduszu Pracy, do wysokości 50 % przeciętnego wynagrodzenia, koszty egzaminów umożliwiających uzyskanie świadectw, dyplomów, zaświadczeń, określonych uprawnień zawodowych lub tytułów zawodowych oraz koszty uzyskania licencji niezbędnych do wykonywania danego zawodu. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.
4. W przypadkach, o których mowa w ust. 1:
- 1) w pkt 1 – szkolenie może trwać do 12 miesięcy, a w sytuacjach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie – nie dłużej niż 24 miesiące;
  - 2) w pkt 2 i 3 – szkolenie może trwać do 6 miesięcy, a w sytuacjach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie – nie dłużej niż 12 miesięcy.
5. Skierowanie na szkolenie bezrobotnego, osoby pobierającej rentę szkoleniową i żołnierza rezerwy, w przypadkach zawodów wymagających szczególnych predyspozycji psychofizycznych, powinno być poprzedzone określeniem przez doradcę zawodowego powiatowego urzędu pracy predyspozycji do wykonywania zawodu, który osoby te uzyskają w wyniku szkolenia; w uzasadnionych przypadkach szkolenie może być poprzedzone skierowaniem na specjalistyczne badania lekarskie finansowane z Funduszu Pracy.
6. Przy kierowaniu na szkolenie obowiązuje zasada równości w korzystaniu ze szkoleń bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub przynależność związkową.
7. Minister właściwy do spraw pracy, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, może określić, w drodze rozporządzenia, tryb opracowywania standardów kwalifikacji zawodowych i ich wykaz, uwzględniając potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego.
8. Minister właściwy do spraw pracy może określić, w drodze rozporządzenia, tryb opracowywania modułowych programów szkoleń zawodowych i ich wykaz, uwzględniając sposób ich wykorzystania na rynku pracy.

Art. 41.

1. Bezrobotnemu w okresie odbywania szkolenia, na które został skierowany przez starostę, przysługuje dodatek szkoleniowy, z zastrzeżeniem art. 52.
2. Dodatek szkoleniowy nie przysługuje bezrobotnemu, jeżeli w okresie odbywania szkolenia przysługuje mu z tego tytułu stypendium, dieta lub innego rodzaju świadczenie pieniężne w wysokości równej lub wyższej niż dodatek szkoleniowy.
3. Wysokość dodatku szkoleniowego wynosi miesięcznie 20 % zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1.
4. W przypadku skierowania bezrobotnego, osoby pobierającej rentę szkoleniową lub żołnierza rezerwy na szkolenie koszty tego szkolenia są finansowane z Funduszu Pracy.
5. Starosta, na wniosek bezrobotnego, może wyrazić zgodę na częściowe sfinansowanie z Funduszu Pracy kosztów szkolenia, jeżeli skierowanie na to szkolenie

- nastąpiło na prośbę bezrobotnego albo organizacji lub instytucji pokrywającej część kosztów tego szkolenia. Przepisy art. 40 stosuje się odpowiednio.
6. Osoba, która z własnej winy nie ukończyła szkolenia, jest obowiązana do zwrotu kosztów szkolenia, chyba że powodem nieukończenia szkolenia było podjęcie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.
  7. Osobom skierowanym na szkolenie przez starostę, z wyjątkiem osób posiadających z tego tytułu prawo do stypendium, przysługuje odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków powstałych w związku ze szkoleniem oraz w drodze do miejsca szkolenia i z powrotem, wypłacane przez instytucję ubezpieczeniową, w której osoby te zostały ubezpieczone.
  8. Instytucja szkoleniowa jest obowiązana ubezpieczyć osobę, o której mowa w ust. 7, od następstw nieszczęśliwych wypadków.
  9. Starosta może w umowie zawartej z instytucją szkoleniową przewidzieć przyznanie tej instytucji z Funduszu Pracy jednorazowej kwoty w wysokości do 50 % minimalnego wynagrodzenia za pracę za każdego skierowanego bezrobotnego uczestniczącego w szkoleniu, który wskutek działań tej instytucji szkoleniowej podjął w ciągu 30 dni od dnia ukończenia szkolenia zatrudnienie lub inną pracę zarobkową i wykonuje je co najmniej przez okres 6 miesięcy.
  10. Do przyznania instytucji szkoleniowej jednorazowej kwoty, o której mowa w ust. 9, mają zastosowanie przepisy dotyczące udzielania pomocy de minimis.
  11. Osoby bezrobotne biorące udział w szkoleniach finansowanych z publicznych środków wspólnotowych i publicznych środków krajowych na podstawie umowy o dofinansowanie projektu albo decyzji, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206, z późn. zm.⁷⁾) albo ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, organizowanych przez inny podmiot niż powiatowy urząd pracy, powiadamiają powiatowy urząd pracy o udziale w szkoleniu w terminie 7 dni przed dniem rozpoczęcia szkolenia.

Art. 42.

1. Starosta może, na wniosek bezrobotnego lub żołnierza rezerwy, udzielić pożyczki na sfinansowanie kosztów szkolenia do wysokości 400 % przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu podpisania umowy pożyczki, w celu umożliwienia podjęcia zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej wymagających szczególnych kwalifikacji.
2. Pożyczka, o której mowa w ust. 1, jest nieoprocentowana, a okres jej spłaty nie może przekroczyć 18 miesięcy od ustalonego w umowie dnia zakończenia szkolenia.
3. W przypadku wykorzystania pożyczki na cele inne niż określone w umowie, niepodjęcia lub nieukończenia szkolenia pożyczka podlega bezzwłocznemu zwrotowi w całości, wraz z odsetkami ustawowymi. Odsetki ustawowe ustala się także od kwoty pożyczki niespłaconej w terminie.

---

⁷⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 90, poz. 759 i Nr 267, poz. 2251 oraz z 2006 r. Nr 149, poz. 1074 i Nr 249, poz. 1832.

Art. 42a.

Starosta, na wniosek bezrobotnego, może sfinansować z Funduszu Pracy koszty studiów podyplomowych do wysokości 75 %, jeżeli bezrobotny uprawdopodobni, że ukończenie danych studiów zapewni uzyskanie odpowiedniej pracy. W trakcie odbywania studiów dodatek szkoleniowy i stypendium, o których mowa odpowiednio w art. 41 ust. 1 oraz art. 52, nie przysługuje.

Art. 43.

Starosta może sfinansować z Funduszu Pracy koszty szkolenia poszukującego pracy skierowanego na szkolenie, który:

- 1) jest w okresie wypowiedzenia stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- 2) jest zatrudniony u pracodawcy, wobec którego ogłoszono upadłość lub który jest w stanie likwidacji, z wyłączeniem likwidacji w celu prywatyzacji;
- 3) otrzymuje świadczenie socjalne przysługujące na urlopie górniczym lub górniczy zasiłek socjalny, określone w odrębnych przepisach;
- 4) uczestniczy w indywidualnym programie integracji, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej.

Rozdział 11**Instrumenty rynku pracy****Art. 44.**

Instrumentami rynku pracy wspierającymi podstawowe usługi rynku pracy są:

- 1) finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy zgłaszającego ofertę pracy lub do miejsca pracy, odbywania stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, szkolenia lub odbywania zajęć w zakresie poradnictwa zawodowego poza miejscem stałego zamieszkania w związku ze skierowaniem przez powiatowy urząd pracy;
- 2) finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy osobie, która podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy lub szkolenie poza miejscem stałego zamieszkania, w przypadku skierowania przez powiatowy urząd pracy;
- 3) dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy, podjęcia działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa;
- 4) refundowanie kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego;
- 5) finansowanie dodatków aktywizacyjnych.

Art. 45.

1. Starosta może dokonywać z Funduszu Pracy przez okres do 12 miesięcy zwrotu kosztów przejazdu z miejsca zamieszkania i powrotu do miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, odbywania u pracodawcy stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, szkolenia lub odbywania zajęć z zakresu poradnictwa zawodowego osobie, która spełnia łącznie następujące warunki:
  - 1) na podstawie skierowania powiatowego urzędu pracy podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, szkolenie, staż lub została skierowana na zajęcia z zakresu poradnictwa zawodowego poza miejscem zamieszkania;
  - 2) uzyskuje wynagrodzenie w wysokości nieprzekraczającej 200 % minimalnego wynagrodzenia za pracę.
2. Starosta może dokonywać przez okres do 12 miesięcy zwrotu z Funduszu Pracy kosztów zakwaterowania osobie, która spełnia łącznie następujące warunki:
  - 1) na podstawie skierowania powiatowego urzędu pracy podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy lub szkolenie poza miejscem zamieszkania w miejscowości, do której czas dojazdu i powrotu do miejsca stałego zamieszkania wynosi łącznie ponad 3 godziny dziennie;
  - 2) mieszka w hotelu lub wynajętym mieszkaniu w miejscowości lub w pobliżu miejscowości, w której jest zatrudniona, wykonuje inną pracę zarobkową, odbywa staż lub przygotowanie zawodowe w miejscu pracy;
  - 3) uzyskuje wynagrodzenie w wysokości nieprzekraczającej 200 % minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w miesiącu, za który jest dokonywany zwrot kosztów zakwaterowania.
3. Starosta finansuje z Funduszu Pracy koszty zakwaterowania i wyżywienia bezrobotnego lub innej uprawnionej osoby, skierowanych na szkolenie odbywane poza miejscem zamieszkania, jeżeli wynika to z umowy zawartej z instytucją szkoleniową.
4. Starosta może zwrócić bezrobotnemu koszt przejazdu do pracodawcy i powrotu do miejsca zamieszkania w przypadku skierowania go do pracodawcy, który zgłosił ofertę pracy, jeżeli siedziba tego pracodawcy znajduje się poza miejscem zamieszkania bezrobotnego.
5. Starosta może zwrócić bezrobotnemu koszt przejazdu na badania lekarskie i powrotu do miejsca zamieszkania, jeżeli na badania te bezrobotny został skierowany przez powiatowy urząd pracy i odbywają się one poza miejscem zamieszkania bezrobotnego.
6. Starosta może zwrócić bezrobotnemu koszt przejazdu do miejsca wykonywania prac, o których mowa w art. 73a ust. 1, i powrotu do miejsca zamieszkania lub pobytu, jeżeli prace, do wykonywania których został skierowany bezrobotny, są wykonywane poza miejscem jego zamieszkania lub pobytu.

Art. 46.

1. Starosta ze środków Funduszu Pracy może:

- 1) zrefundować podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 5-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia;
  - 2) przyznać bezrobotnemu jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związane z podjęciem tej działalności, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 5-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia, a w przypadku gdy działalność jest podejmowana na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych, wysokość przyznanych bezrobotnemu środków nie może przekraczać 3-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka założyciela spółdzielni oraz 2-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu.
2. Podmiot prowadzący działalność gospodarczą, który otrzymał refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, jest obowiązany dokonać zwrotu otrzymanych środków wraz z odsetkami, jeżeli zatrudniał na utworzonym stanowisku pracy skierowanego lub skierowanych bezrobotnych w pełnym wymiarze czasu pracy łącznie przez okres krótszy niż 3 lata, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu przepisów o pomocy publicznej dla małych i średnich przedsiębiorców – 2 lata, albo naruszył inne warunki umowy o refundację.
  3. Osoba, która otrzymała z Funduszu Pracy jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej, jest obowiązana dokonać zwrotu otrzymanych środków wraz z odsetkami, jeżeli prowadziła działalność gospodarczą lub była członkiem spółdzielni socjalnej przez okres krótszy niż 12 miesięcy albo naruszone zostały inne warunki umowy dotyczące przyznania tych środków.
  4. W przypadku niewywiązania się z obowiązku, o którym mowa w ust. 2 i 3, dochodzenie roszczeń z tytułu zawartej umowy następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.
  5. Wysokość przeciętnego wynagrodzenia, o której mowa w ust. 1, jest przyjmowana na dzień zawarcia umowy z podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą lub bezrobotnym.
  6. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia:
    - 1) szczegółowe warunki i tryb dokonywania refundacji, o której mowa w ust. 1 pkt 1,
    - 2) szczegółowe warunki i tryb przyznawania bezrobotnemu jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej, o których mowa w ust. 1 pkt 2,
    - 3) formy zabezpieczenia zwrotu otrzymanej refundacji lub środków na podjęcie działalności gospodarczej w przypadku niedotrzymania warunków umowy dotyczącej ich przyznania– mając na względzie zwiększenie mobilności bezrobotnych i poszukujących pracy oraz racjonalne gospodarowanie środkami Funduszu Pracy, a także konieczność zapewnienia zgodności udzielania pomocy publicznej dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą z warunkami dopuszczalności po-

mocy na zatrudnienie lub warunkami pomocy dla małych i średnich przedsiębiorców w przypadku refundacji kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz zasadami udzielania pomocy de minimis w przypadku pomocy przyznawanej bezrobotnemu w postaci jednorazowej wypłaty środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub refundacji kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa dotyczących podjęcia takiej działalności.

Art. 47.

1. Starosta może zawrzeć z pracodawcą umowę przewidującą jednorazowe refundowanie poniesionych kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego.
2. Refundacja może nastąpić w przypadku, gdy:
  - 1) pracodawca zatrudniał skierowanego bezrobotnego w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy oraz
  - 2) po upływie 12 miesięcy zatrudnienia skierowany bezrobotny jest nadal zatrudniony.
3. Kwota refundowanych składek, o których mowa w ust. 1, nie może przekroczyć 300 % wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dniu spełnienia warunków określonych w ust. 2.

Art. 48.

1. Bezrobotnemu posiadającemu prawo do zasiłku przysługuje dodatek aktywizacyjny, jeżeli:
  - 1) w wyniku skierowania przez powiatowy urząd pracy podjął zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie i otrzymuje wynagrodzenie niższe od minimalnego wynagrodzenia za pracę;
  - 2) z własnej inicjatywy podjął zatrudnienie lub inną pracę zarobkową.
2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, dodatek aktywizacyjny przysługuje w wysokości stanowiącej różnicę między minimalnym wynagrodzeniem za pracę a otrzymywanym wynagrodzeniem, nie większej jednak niż 50 % zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, przez okres, w jakim przysługiwałby bezrobotnemu zasiłek.
3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, dodatek aktywizacyjny przysługuje w wysokości do 50 % zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, przez połowę okresu, w jakim przysługiwałby bezrobotnemu zasiłek.
4. Dodatek aktywizacyjny nie przysługuje w przypadku:
  - 1) skierowania bezrobotnego przez powiatowy urząd pracy do prac interwencyjnych, robót publicznych lub na stanowisko pracy, którego koszty wyposażenia lub doposażenia zostały zrefundowane zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1;
  - 2) podjęcia przez bezrobotnego z własnej inicjatywy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej u pracodawcy, u którego był zatrudniony lub dla którego

wykonywał inną pracę zarobkową bezpośrednio przed zarejestrowaniem jako bezrobotny;

- 3) podjęcia przez bezrobotnego z własnej inicjatywy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej za granicą Rzeczypospolitej Polskiej u pracodawcy zagranicznego.

Art. 49.

W stosunku do:

- 1) bezrobotnych do 25 roku życia,
  - 2) bezrobotnych długotrwale lub kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
  - 3) bezrobotnych powyżej 50 roku życia,
  - 4) bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego,
  - 5) bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
  - 6) bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,
  - 7) bezrobotnych niepełnosprawnych
- zwanych dalej „osobami będącymi w szczególnej sytuacji na rynku pracy”, mogą być dodatkowo stosowane działania określone w art. 50–61.

Art. 50.

1. Bezrobotnym, o których mowa w art. 49 pkt 1, 3 i 6, powiatowy urząd pracy w okresie do 6 miesięcy od dnia rejestracji powinien przedstawić propozycję zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, stażu, odbycia przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych.
2. Bezrobotnym, o których mowa w art. 49 pkt 2, którzy pobierają świadczenia z pomocy społecznej lub realizują indywidualny program usamodzielnienia na podstawie przepisów o pomocy społecznej, powiatowy urząd pracy w okresie 6 miesięcy od dnia utraty prawa do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania powinien przedstawić propozycję zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, stażu, odbycia przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych.

Art. 51.

1. Starosta zwraca pracodawcy, który zatrudnił w ramach prac interwencyjnych na okres do 6 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49, część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnio-

- nych w miesiącu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy oraz kwoty zasiłku określonej w art. 72 ust. 1, obowiązującej w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.
2. Starosta zwraca pracodawcy, który zatrudnił w ramach prac interwencyjnych co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy na okres do 6 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49, część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia za każdą osobę bezrobotną.
  3. Starosta może dokonywać, w zakresie i na zasadach określonych w ust. 1, zwrotu poniesionych przez pracodawcę kosztów z tytułu zatrudnienia na okres do 12 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49, w ramach prac interwencyjnych, w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia za każdego bezrobotnego, jeżeli refundacja obejmuje koszty poniesione za co drugi miesiąc ich zatrudnienia.
  4. Jeżeli pracodawca bezpośrednio po zakończeniu prac interwencyjnych trwających co najmniej 6 miesięcy zatrudnił skierowanego bezrobotnego przez okres dalszych 6 miesięcy i po upływie tego okresu dalej go zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy, starosta może przyznać pracodawcy jednorazową refundację wynagrodzenia w wysokości uprzednio uzgodnionej, nie wyższej jednak niż 150 % przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu spełnienia tego warunku.
  5. Starosta, kierując bezrobotnego do prac interwencyjnych, ma obowiązek wziąć pod uwagę jego wiek, stan zdrowia oraz rodzaje uprzednio wykonywanej pracy.

Art. 52.

Bezrobotnemu do 25 roku życia skierowanemu przez starostę na szkolenie przysługuje w okresie jego odbywania stypendium w wysokości 40 % kwoty zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1; przepisy art. 41 ust. 6 oraz art. 80 stosuje się odpowiednio.

Art. 53.

1. Bezrobotnego, o którym mowa w art. 49 pkt 1, starosta może skierować do odbycia stażu przez okres nieprzekraczający 12 miesięcy do pracodawcy lub pełnoletniej osoby fizycznej, zamieszkującej i prowadzącej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej, w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym obejmującym obszar użytków rolnych o powierzchni przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej, o którym mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291).
2. Do bezrobotnego, w okresie 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończenie szkoły wyższej, który nie ukończył 27 roku życia, ust. 1 stosuje się odpowiednio.

3. Starosta może skierować na okres do 6 miesięcy bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 2–7, do odbycia przygotowania zawodowego w miejscu pracy, bez nawiązywania stosunku pracy.
4. Staż i przygotowanie zawodowe w miejscu pracy odbywają się na podstawie umowy zawartej przez starostę z pracodawcą, według programu określonego w umowie. Przy ustalaniu programu powinny być uwzględnione predyspozycje psychofizyczne i zdrowotne, poziom wykształcenia oraz dotychczasowe kwalifikacje zawodowe bezrobotnego. Program powinien określać:
  - 1) nazwę zawodu lub specjalności, której program dotyczy;
  - 2) zakres zadań wykonywanych przez bezrobotnego;
  - 3) rodzaj uzyskiwanych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych;
  - 4) sposób potwierdzenia nabytych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych;
  - 5) opiekuna osoby objętej programem przygotowania zawodowego i stażu.
5. Nadzór nad odbywaniem stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy przez bezrobotnego sprawuje starosta. Pracodawca po zakończeniu realizacji programu, o którym mowa w ust. 4, wydaje opinię zawierającą informacje o zadaniach realizowanych przez bezrobotnego i umiejętnościach praktycznych pozyskanych w trakcie stażu oraz o zadaniach realizowanych przez bezrobotnego, kwalifikacjach lub umiejętnościach zawodowych pozyskanych w trakcie przygotowania zawodowego. Starosta wydaje bezrobotnemu zaświadczenie o odbyciu stażu lub przygotowania zawodowego.
6. Bezrobotnemu w okresie odbywania stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy do wykonywania zawodu przysługuje stypendium w wysokości 140 % kwoty zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, wypłacane przez starostę; przepisy art. 41 ust. 6 oraz art. 80 stosuje się odpowiednio. Za okres, za który przysługuje stypendium, zasiłek nie przysługuje.
7. Na wniosek bezrobotnego odbywającego staż lub przygotowanie zawodowe w miejscu pracy pracodawca jest obowiązany do udzielenia dni wolnych w wymiarze 2 dni za każde 30 dni kalendarzowych odbywania stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy. Za dni wolne przysługuje stypendium.
8. Przepisy ust. 1–7 stosuje się odpowiednio do organizacji pozarządowych.
9. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczególne warunki odbywania stażu oraz przygotowania zawodowego w miejscu pracy, mając na uwadze zapewnienie właściwych warunków nabywania umiejętności.

Art. 54.

Starosta ustala i opłaca w wysokości i na zasadach określonych w odrębnych przepisach składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe od stypendiów wypłaconych na podstawie art. 52 i art. 53 ust. 6.

Art. 55.

1. Bezrobotnemu, o którym mowa w art. 49 pkt 1, będącemu jednocześnie bezrobotnym bez kwalifikacji zawodowych, który w okresie 6 miesięcy od dnia zarejestrowania w powiatowym urzędzie pracy podjął dalszą naukę w szkole ponad-

- podstawowej lub ponadgimnazjalnej dla dorosłych albo w szkole wyższej, gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych, starosta, na wniosek bezrobotnego, przyznaje stypendium w wysokości 50 % kwoty zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, wypłacane przez okres 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia nauki.
2. Starosta może podjąć decyzję o kontynuacji wypłacania stypendium do ukończenia nauki zgodnie z programem nauczania.
  3. Stypendium przysługuje pod warunkiem nieprzekroczenia wysokości dochodu na osobę w rodzinie w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej. Do dochodu nie wlicza się kwoty tego stypendium.
  4. Podstawą wypłaty stypendium jest zaświadczenie wystawione przez szkołę, potwierdzające kontynuowanie nauki.
  5. Stypendium nie przysługuje w przypadku przerwania nauki lub utraty statusu bezrobotnego. Przepis art. 73 ust. 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 56.

1. Starosta może dokonywać z Funduszu Pracy przez okres do 12 miesięcy zwrotu poniesionych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych w pełnym wymiarze czasu pracy skierowanego bezrobotnego, o którym mowa w art. 49 pkt 1, 2, 6 i 7, kosztów wypłaconego mu wynagrodzenia, nagród oraz opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty zasiłku określonej w art. 72 ust. 1, obowiązującej w ostatnim dniu każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.
2. Starosta może dokonywać z Funduszu Pracy przez okres do 18 miesięcy zwrotu poniesionych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych w pełnym wymiarze czasu pracy skierowanego bezrobotnego, o którym mowa w art. 49 pkt 1, 2, 6 i 7, kosztów wypłaconego mu wynagrodzenia, nagród oraz opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od tego wynagrodzenia, jeżeli zwrot obejmuje koszty poniesione za co drugi miesiąc.

Art. 57.

1. Starosta zwraca organizatorowi robót publicznych, który zatrudniał skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 2-7, a także bezrobotnych będących dłużnikami alimentacyjnymi, w rozumieniu przepisów o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, przez okres do 6 miesięcy, część kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składek na ubezpieczenia społeczne bezrobotnych w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnionych w miesiącu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy oraz 50 % przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.
2. Starosta może dokonywać, w zakresie i na zasadach określonych w ust. 1, zwrotu poniesionych przez organizatora robót publicznych kosztów z tytułu zatrud-

- dnienia na okres do 12 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 2-7, a także bezrobotnych będących dłużnikami alimentacyjnymi, w rozumieniu przepisów o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak przeciętnego wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia za każdego bezrobotnego, jeżeli refundacja obejmuje koszty poniesione za co drugi miesiąc ich zatrudnienia.
3. Na wniosek organizatora robót publicznych starosta może przyznawać zaliczki ze środków Funduszu Pracy na poczet wypłat wynagrodzeń oraz opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne.
  4. Bezrobotni, o których mowa w art. 49 pkt 1 i 2, a także bezrobotni będący dłużnikami alimentacyjnymi w rozumieniu przepisów o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, mogą zostać skierowani przez starostę, na zasadach dotyczących robót publicznych, do wykonywania przez okres do 6 miesięcy pracy niezwiązanej z wyuczonym zawodem, w wymiarze nieprzekraczającym połowy wymiaru czasu pracy, w instytucjach użyteczności publicznej oraz organizacjach zajmujących się problematyką kultury, oświaty, sportu i turystyki, opieki zdrowotnej lub pomocy społecznej.
  5. Skierowanie, o którym mowa w ust. 4, powinno dotyczyć w szczególności bezrobotnych zobowiązanych do alimentów na mocy odrębnych przepisów.
  6. Starosta zwraca pracodawcy, który zatrudnił bezrobotnych skierowanych do prac, o których mowa w ust. 4, część poniesionych kosztów na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnionych bezrobotnych i połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczanego miesiąca, łącznie ze składką na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

Art. 58.

Bezrobotni, o których mowa w art. 49 pkt 3, po upływie 6 miesięcy od dnia zarejestrowania w powiatowym urzędzie pracy mogą ubiegać się o przyznanie prawa do świadczenia przedemerytalnego, jeżeli spełniają warunki do nabycia tego świadczenia, określone w odrębnych przepisach.

Art. 59.

1. Starosta może skierować bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 3, do wykonywania pracy w ramach prac interwencyjnych przez okres do 24 miesięcy oraz dokonywać refundacji poniesionych przez pracodawcę kosztów na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne.
2. Starosta może skierować bezrobotnych, o których mowa w ust. 1, do wykonywania pracy w ramach prac interwencyjnych u pracodawcy przez okres do 4 lat i dokonywać refundacji poniesionych przez pracodawcę kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli obejmuje ona koszty poniesione za co drugi miesiąc ich zatrudnienia.
3. Starosta, kierując bezrobotnych do wykonywania pracy w ramach prac interwencyjnych, o których mowa w ust. 1 i 2, może, na zasadach określonych w art. 46 ust. 1 pkt 1, zrefundować przedsiębiorcy koszty wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy dla skierowanych do tych prac bezrobotnych.

4. Jeżeli do pracy w ramach prac interwencyjnych są kierowani bezrobotni, którzy:
- 1) spełniają warunki konieczne do nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego – refundacja jest przyznawana w wysokości do 80 % minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia;
  - 2) nie spełniają warunków koniecznych do uzyskania świadczenia przedemerytalnego – refundacja jest przyznawana w wysokości do 50 % minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

Art. 59a.

Prace interwencyjne, o których mowa w art. 51, 56 i 59, nie mogą być organizowane w powiatowych i wojewódzkich urzędach pracy.

Art. 59b.

1. Wykazy pracodawców i osób, z którymi zawarto umowy w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1, art. 47 ust. 1, art. 51 ust. 1–4, art. 53 ust. 1 i 3, art. 56, 57 ust. 1, 2 i 4 i art. 59 ust. 1–3, są podawane do wiadomości publicznej przez powiatowy urząd pracy poprzez wywieszenie ich na tablicy ogłoszeń w siedzibie urzędu na okres 30 dni.
2. Powiatowy urząd pracy po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, w terminie do dnia 31 stycznia, przekazuje właściwej powiatowej radzie zatrudnienia zbiorczy wykaz pracodawców i osób, o których mowa w ust. 1.
3. Wykazy, o których mowa w ust. 1, powinny zawierać:
  - 1) nazwę pracodawcy albo imię i nazwisko osoby, z którą zawarto umowę;
  - 2) wskazanie rodzaju instrumentu rynku pracy;
  - 3) liczbę utworzonych stanowisk pracy, stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Art. 60.

Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób i tryb organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych, jednorazowej refundacji kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne poniesionych w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego, treść wniosku o organizowanie robót publicznych, prac interwencyjnych oraz tryb i warunki zawieranych umów z uprawnionymi pracodawcami, mając na uwadze prawidłowość wydatkowania środków z Funduszu Pracy, a także konieczność zapewnienia zgodności udzielania pomocy publicznej dla przedsiębiorców z warunkami dopuszczalności pomocy na zatrudnienie.

Art. 61.

1. Bezrobotnym, o których mowa w art. 49 pkt 5, starosta może, po udokumentowaniu poniesionych kosztów, refundować koszty opieki nad dzieckiem lub dziećmi do lat 7 w wysokości uzgodnionej, nie wyższej jednak niż połowa zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, na każde dziecko, na opiekę którego ponie-

siono koszty, jeżeli bezrobotny podejmie zatrudnienie lub inną pracę zarobkową lub zostanie skierowany na staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy lub szkolenie oraz pod warunkiem nieprzekroczenia wysokości kryterium dochodowego na osobę w rodzinie w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej.

2. Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7 następuje:
  - 1) na okres do 3 miesięcy, jeżeli bezrobotny podjął zatrudnienie lub inną pracę zarobkową na okres co najmniej 6 miesięcy;
  - 2) na okres do 6 miesięcy, jeżeli bezrobotny podjął zatrudnienie lub inną pracę zarobkową na okres co najmniej 12 miesięcy.
3. W przypadku skierowania na staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy lub szkolenie refundacja kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7 następuje na okres odbywania stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub szkolenia.
4. Na wniosek osoby, o której mowa w ust. 1, starosta może wypłacić zaliczkę na refundację kosztów opieki nad dzieckiem.
5. Na zasadach określonych w ust. 1–4 może nastąpić również refundacja kosztów opieki nad osobą zależną.

Art. 61a.

Bezrobotny może być skierowany do odbywania stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy oraz do prac interwencyjnych do przedsiębiorcy niezatrudniającego pracownika na zasadach przewidzianych dla pracodawców.

Rozdział 11a

(uchylony)

Rozdział 12

Świadczenia przysługujące rolnikom zwalnianym z pracy

Art. 62.

1. Osobie podlegającej ubezpieczeniu społecznemu rolników, z którą stosunek pracy lub stosunek służbowy został rozwiązany z przyczyn dotyczących zakładu pracy i która nie jest uprawniona do zasiłku:
  - 1) przysługuje:
    - a) pokrycie składek na ubezpieczenia społeczne rolników w okresie pierwszych czterech kwartałów po rozwiązaniu stosunku pracy lub stosunku służbowego,
    - b) dodatek szkoleniowy określony w art. 41 ust. 1,
    - c) odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków powstałych w związku z odbywaniem szkolenia, na zasadach przewidzianych dla bezrobotnych;
  - 2) starosta może:

- a) sfinansować koszty szkolenia w celu podjęcia zatrudnienia lub pozarolniczej działalności poza gospodarstwem rolnym; przepis art. 41 ust. 6 stosuje się odpowiednio,
  - b) przyznać jednorazowo środki, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2, na podjęcie pozarolniczej działalności lub na zakup ziemi, nie wyłączając działalności wytwórczej lub usługowej związanej z rolnictwem.
2. Świadczenia przyznaje się osobie, o której mowa w ust. 1, jeżeli:
- 1) w okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień zgłoszenia wniosku o przyznanie świadczenia pozostawała w stosunku pracy lub stosunku służbowym i osiągała wynagrodzenie stanowiące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy, wynoszące co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę przez okres 365 dni, i stosunek ten został rozwiązany z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
  - 2) podatek z gospodarstwa rolnego lub działu specjalnego nie przekracza kwoty podatku rolnego z 5 ha przeliczeniowych albo, w przeliczeniu na 1 członka gospodarstwa domowego niemającego stałych pozarolniczych źródeł dochodu, nie przekracza kwoty podatku rolnego z 1 ha przeliczeniowego.
3. Pokrycie składek, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, polega na przekazaniu z Funduszu Pracy na odpowiednie fundusze ubezpieczenia społecznego rolników, na podstawie decyzji właściwego starosty wydanej na wniosek rolnika obowiązującego do zapłacenia składek, kwot należności z tytułu poszczególnych rat kwartalnych. Świadczenie to przysługuje począwszy od najbliższej raty kwartalnej, której wymagalność przypada po dniu rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego.

Rozdział 13

Wspieranie lokalnych i regionalnych rynków pracy

Art. 63.

1. Starosta, samodzielnie lub we współpracy z innymi organami, organizacjami i podmiotami zajmującymi się problematyką rynku pracy, w celu promocji zatrudnienia i aktywizacji bezrobotnych i poszukujących pracy, inicjuje i realizuje projekty lokalne.
2. Projekty lokalne stanowią zespół działań łączących usługi rynku pracy oraz instrumenty rynku pracy.
3. Projekty lokalne mogą stanowić działania samodzielne powiatu lub element programów regionalnych.
4. Projekty lokalne są przygotowywane i realizowane na zasadzie partnerstwa, polegającego w szczególności na stworzeniu odpowiednich warunków organizacyjnych dla realizacji projektów z udziałem partnerów społecznych oraz na zapewnieniu wsparcia finansowego.

Art. 64.

1. Projekty lokalne przygotowuje się na podstawie:
  - 1) regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia;
  - 2) badań i analiz lokalnego rynku pracy, w tym sytuacji osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy;
  - 3) analiz i informacji ośrodków pomocy społecznej i innych organów, organizacji i podmiotów zajmujących się problematyką rynku pracy.
2. Projekty lokalne są realizowane przez powiatowy urząd pracy lub przez wykonawców wyłonionych w drodze otwartego konkursu ofert na zasadach, o których mowa w art. 25–32, albo w trybie określonym w przepisach o zamówieniach publicznych.
3. Projekty lokalne są współfinansowane, w zakresie i na zasadach określonych w ustawie, ze środków Funduszu Pracy przyznanych na finansowanie zadań realizowanych w województwie lub w powiecie.
4. Projekty lokalne realizowane w ramach programu regionalnego mogą obejmować okres dłuższy niż rok budżetowy.

Art. 65.

1. Marszałek województwa, samodzielnie lub we współpracy z samorządami powiatowymi, na podstawie regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia, inicjuje tworzenie programów regionalnych mających na celu:
  - 1) utrzymanie i tworzenie miejsc pracy;
  - 2) zmniejszenie negatywnych skutków bezrobocia;
  - 3) wsparcie przebiegu restrukturyzacji zatrudnienia w przedsiębiorstwach;
  - 4) rozwój zasobów ludzkich;
  - 5) wzmocnienie równych szans na rynku pracy.
2. Programy regionalne mogą składać się z:
  - 1) projektów lokalnych lub
  - 2) inicjatyw samorządu województwa.
3. Programy regionalne są przygotowywane i realizowane na zasadzie partnerstwa, polegającego w szczególności na stworzeniu odpowiednich warunków organizacyjnych dla realizacji projektów z udziałem partnerów społecznych oraz na zapewnieniu wsparcia finansowego.

Art. 66.

1. Programy regionalne mogą być współfinansowane ze środków Funduszu Pracy przyznanych na finansowanie zadań w województwie lub w powiecie oraz z innych źródeł określonych w odrębnych przepisach.
2. Programy regionalne mogą obejmować okres dłuższy niż rok budżetowy.

3. Na realizację programów regionalnych, na wniosek marszałka województwa, mogą być przyznane dodatkowe środki Funduszu Pracy, z rezerwy będącej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy, w przypadku gdy realizacja programu jest szczególnie istotna dla realizacji Krajowego Planu Działań.
4. (uchylony).
5. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia:
  - 1) tryb przygotowywania programów regionalnych i projektów lokalnych,
  - 2) (uchylony),
  - 3) szczegółowe warunki, zakres i tryb wspierania ze środków Funduszu Pracy realizacji programów regionalnych– uwzględniając uzasadnione potrzeby rynku pracy oraz procedury i standardy obowiązujące państwa członkowskie Unii Europejskiej.

Rozdział 14

Instrumenty dotyczące rozwoju zasobów ludzkich

Art. 67.

1. Pracodawcy, w ramach posiadanych środków, mogą tworzyć zakładowy fundusz szkoleniowy, zwany dalej „funduszem szkoleniowym”.
2. Fundusz szkoleniowy jest przeznaczony na finansowanie lub współfinansowanie kosztów kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców.
3. Fundusz szkoleniowy może być tworzony przez więcej niż jednego pracodawcę na zasadzie porozumienia.
4. Utworzenie, funkcjonowanie i likwidację funduszu szkoleniowego reguluje układ zbiorowy pracy lub regulamin funduszu szkoleniowego.

Art. 68.

1. Dochodami funduszu szkoleniowego są:
  - 1) wpłaty pracodawców, zgodnie z postanowieniami układu zbiorowego pracy lub regulaminu funduszu szkoleniowego, w wysokości nie niższej niż 0,25 % funduszu płac;
  - 2) inne wpływy.
2. Wydatkowanie środków funduszu szkoleniowego następuje na podstawie planu szkoleń uzgadnianego przez pracodawcę z zakładową organizacją związkową. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, plan szkoleń uzgadnia z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.
3. W przypadku niezgodnienia planu szkoleń w ustalonym przez strony terminie, nie dłuższym niż 30 dni, plan szkoleń jest realizowany zgodnie z propozycjami pracodawcy.
4. Plan szkoleń powinien zawierać:

- 1) diagnozę potrzeb szkoleniowych;
- 2) liczbę osób przewidzianych do szkolenia;
- 3) zakres szkoleń;
- 4) sposób monitorowania efektów szkoleń;
- 5) nakłady przewidziane na realizację szkoleń.

Art. 69.

1. Na wniosek pracodawcy, który utworzył fundusz szkoleniowy, starosta może refundować z Funduszu Pracy, na warunkach określonych w umowie, koszty szkolenia specjalistycznego pracowników zagrożonych zwolnieniem z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w wysokości do 50 %, nie więcej jednak niż do wysokości przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu zawarcia umowy, na jedną osobę, jeżeli po ukończeniu szkolenia pracownicy ci zostaną zatrudnieni zgodnie z kierunkiem odbytego szkolenia, przez tego pracodawcę, na innych stanowiskach pracy co najmniej przez okres 12 miesięcy.
2. Na wniosek pracodawcy, który skieruje pracownika na trwające co najmniej 22 dni robocze szkolenie w wymiarze równym czasowi pracy skierowanego pracownika i udzieli mu na ten okres płatnego urlopu szkoleniowego, a na okres szkolenia tego pracownika zatrudni bezrobotnego skierowanego przez powiatowy urząd pracy, starosta może zrefundować z Funduszu Pracy:
  - 1) koszty szkolenia – w wysokości do 80 % przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu rozpoczęcia szkolenia, na jednego pracownika;
  - 2) wynagrodzenie, wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne od tego wynagrodzenia, w wysokości nieprzekraczającej 40 % przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu rozpoczęcia szkolenia, za każdego skierowanego bezrobotnego.
3. Zasady współfinansowania z budżetu państwa kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców w oparciu o zakładowe plany szkoleń są regulowane w odrębnych przepisach.
4. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki refundacji kosztów szkoleń oraz wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w ust. 1 i 2, mając na uwadze prawidłowość wydatkowania środków, a także konieczność zapewnienia zgodności udzielania pomocy publicznej z warunkami dopuszczalności pomocy na szkolenia w przypadku refundacji kosztów szkoleń, o których mowa w ust. 1 i ust. 2 pkt 1, i zasadami udzielania pomocy de minimis w przypadku refundacji wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w ust. 2 pkt 2.

Art. 70.

1. Pracodawca zamierzający zwolnić co najmniej 50 pracowników w okresie 3 miesięcy jest obowiązany uzgodnić z powiatowym urzędem pracy właściwym dla siedziby tego pracodawcy lub ze względu na miejsce wykonywania pracy zakres i formy pomocy dla zwalnianych pracowników, dotyczące w szczególności:
  - 1) pośrednictwa pracy;

- 2) poradnictwa zawodowego;
  - 3) szkoleń;
  - 4) pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy.
2. W przypadku zwolnienia monitorowanego pracodawca jest obowiązany podjąć działania polegające na zapewnieniu pracownikom przewidzianym do zwolnienia lub będącym w trakcie wypowiedzenia lub w okresie 6 miesięcy po rozwiązaniu stosunku pracy lub stosunku służbowego usług rynku pracy realizowanych w formie programu.
  3. Program może być realizowany przez powiatowy urząd pracy, agencję zatrudnienia lub instytucję szkoleniową.
  4. Program może być finansowany:
    - 1) przez pracodawcę;
    - 2) przez pracodawcę i odpowiednie jednostki administracji publicznej;
    - 3) na podstawie porozumienia organizacji i osób prawnych z udziałem pracodawcy.
  5. Pracodawcy, którzy utworzyli fundusz szkoleniowy, w ramach programu, o którym mowa w ust. 2, mogą na wniosek pracownika finansować ze środków funduszu szkoleniowego świadczenie szkoleniowe.
  6. Świadczenie szkoleniowe jest przyznawane przez pracodawcę na wniosek pracownika i przysługuje po rozwiązaniu stosunku pracy lub stosunku służbowego na czas udziału pracownika w szkoleniach, w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy.
  7. W okresie korzystania ze świadczenia szkoleniowego zwolnionemu pracownikowi przysługuje pomoc w zakresie poradnictwa zawodowego udzielana przez właściwy dla zwolnionego pracownika powiatowy urząd pracy. Pracownik ten może być skierowany na jednorazowe szkolenie organizowane i finansowane przez powiatowy urząd pracy, na zasadach określonych w ustawie.
  8. Po przyznaniu przez pracodawcę świadczenia szkoleniowego powiatowy urząd pracy refunduje pracodawcy składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe finansowane ze środków własnych pracodawcy, w wysokości określonej w odrębnych przepisach.
  9. Pracodawca wypłaca co miesiąc zwolnionemu pracownikowi, na podstawie zawartej z nim umowy, począwszy od miesiąca, w którym pracownik rozpoczął szkolenie, świadczenie szkoleniowe w wysokości równej wynagrodzeniu pracownika, obliczanemu jak za urlop wypoczynkowy, nie wyższej jednak niż 200 % minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Rozdział 15

Świadczenia dla bezrobotnych

Art. 71.

1. Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnemu za każdy dzień kalendarzowy po upływie 7 dni od dnia zarejestrowania się we właściwym powiatowym urzędzie pracy, z zastrzeżeniem art. 75, jeżeli:
  - 1) nie ma dla niego propozycji odpowiedniej pracy, propozycji stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, prac interwencyjnych lub robót publicznych oraz
  - 2) w okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień zarejestrowania, łącznie przez okres co najmniej 365 dni:
    - a) był zatrudniony i osiągał wynagrodzenie w kwocie co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę, od którego istnieje obowiązek opłacania składki na Fundusz Pracy, z zastrzeżeniem art. 105; w okresie tym nie uwzględnia się okresów urlopów bezpłatnych trwających łącznie dłużej niż 30 dni,
    - b) wykonywał pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą i osiągał z tego tytułu dochód w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę,
    - c) świadczył usługi na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo współpracował przy wykonywaniu tych umów, przy czym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę w przeliczeniu na okres pełnego miesiąca,
    - d) opłacał składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy, przy czym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota wynosząca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę,
    - e) wykonywał pracę w okresie tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności, przy czym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę,
    - f) wykonywał pracę w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych, będąc członkiem tej spółdzielni, przy czym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę,
    - g) opłacał składkę na Fundusz Pracy w związku z zatrudnieniem lub wykonywaniem innej pracy zarobkowej za granicą u pracodawcy zagranicznego w państwie niewymienionym w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, w wysokości 9,75 % przeciętnego wynagrodzenia za każdy miesiąc zatrudnienia,

- h) był zatrudniony za granicą przez okres co najmniej 365 dni, w okresie 18 miesięcy przed zarejestrowaniem się w powiatowym urzędzie pracy, i przybył do Rzeczypospolitej Polskiej jako repatriant,
- i) był zatrudniony, pełnił służbę lub wykonywał inną pracę zarobkową i osiągał wynagrodzenie lub dochód, od którego istnieje obowiązek opłacania składki na Fundusz Pracy.

2. Do 365 dni, o których mowa w ust. 1 pkt 2, zalicza się również okresy:

- 1) zasadniczej służby wojskowej, nadterminowej zasadniczej służby wojskowej, przeszkolenia wojskowego absolwentów szkół wyższych, służby wojskowej pełnionej w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego, ćwiczeń wojskowych, okresowej służby wojskowej oraz zasadniczej służby w obronie cywilnej i służby zastępczej, a także służby w charakterze funkcjonariusza, o którym mowa w ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67, z późn. zm.⁸⁾);
  - 2) urlopu wychowawczego udzielonego na podstawie odrębnych przepisów;
  - 3) pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w pkt 1, renty szkoleniowej oraz przypadające po ustaniu zatrudnienia, wykonywania innej pracy zarobkowej albo zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności okresy pobierania zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego lub świadczenia rehabilitacyjnego, jeżeli podstawę wymiaru tych zasiłków i świadczenia, z uwzględnieniem kwoty składek na ubezpieczenia społeczne, stanowiła kwota wynosząca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę;
  - 4) niewymienione w ust. 1 pkt 2, za które były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy, jeżeli podstawę wymiaru składek stanowiła kwota wynosząca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę;
  - 5) za które przyznano odszkodowanie z tytułu niezgodnego z przepisami rozwiązania przez pracodawcę stosunku pracy lub stosunku służbowego, oraz okres, za który wypłacono pracownikowi odszkodowanie z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia umowy o pracę.
3. Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnym zwolnionym z zakładów karnych i aresztów śledczych, zarejestrowanym w okresie 30 dni od dnia zwolnienia, jeżeli suma okresów, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 2, przypadających w okresie 18 miesięcy przed ostatnim pozbawieniem wolności oraz wykonywania pracy w okresie pozbawienia wolności wynosiła co najmniej 365 dni, przy czym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę przed pozbawieniem wolności oraz 50 % minimalnego wynagrodzenia za pracę w okresie pozbawienia wolności. W przypadku pozbawienia wolności w okresie pobierania zasiłku, po zwolnieniu z zakładu karnego lub aresztu śledczego przy-

---

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1264 i Nr 191, poz. 1954, z 2005 r. Nr 10, poz. 65, Nr 90, poz. 757 i Nr 130, poz. 1085, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 oraz z 2007 r. Nr 82, poz. 558.

- śluguje prawo do zasiłku na okres skrócony o okres pobierania zasiłku przed pozabawieniem wolności i w trakcie przerw w odbywaniu kary.
4. Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnym zwolnionym po odbyciu zasadniczej służby wojskowej, jeżeli okres jej odbywania wynosił co najmniej 240 dni i przypadał w okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy.
  5. (uchylony).
  6. W przypadku udokumentowania przez bezrobotnego okresu uprawniającego do zasiłku po upływie 7 dni od dnia zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy, jednak w okresie posiadania statusu bezrobotnego, prawo do zasiłku przysługuje od dnia udokumentowania tego prawa na okres, o którym mowa w art. 73 ust. 1.
  7. Do okresu wymaganego do nabycia prawa do zasiłku zalicza się także okresy zatrudnienia w państwach, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, na zasadach określonych przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej.
  8. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki oraz tryb opłacania składek na Fundusz Pracy przez osoby podejmujące zatrudnienie lub inną pracę zarobkową za granicą u pracodawcy zagranicznego w państwie niewymienionym w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, uwzględniając zasady obowiązujące przy opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne, brak możliwości ich opłacania za okresy wsteczne oraz ich zwrotu, chyba że zostały wpłacone w wyższej od obowiązującej wysokości.

Art. 72.

1. Wysokość zasiłku wynosi 504,20 zł miesięcznie.
2. Bezrobotnemu, którego łączne okresy wymienione w art. 71 ust. 1 pkt 2, ust. 2 pkt 1, 2, 4 i 5 oraz ust. 7, zwane dalej „okresem uprawniającym do zasiłku”, wynoszą mniej niż 5 lat, przysługuje zasiłek w wysokości 80 % kwoty zasiłku określonego w ust. 1.
3. Bezrobotnemu, którego okres uprawniający do zasiłku wynosi co najmniej 20 lat, przysługuje zasiłek w wysokości 120 % kwoty zasiłku określonego w ust. 1.
4. Do okresu uprawniającego do zasiłku, od którego zależy wysokość i okres pobierania zasiłku, zalicza się również okresy pobierania gwarantowanego zasiłku okresowego, okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego młodocianych pracowników, okres zatrudnienia za granicą osoby, która przesiedliła się do kraju na warunkach repatriacji w rozumieniu przepisów o repatriacji, oraz okresy urlopu bezpłatnego udzielonego na podstawie przepisów w sprawie bezpłatnych urlopów dla matek pracujących, opiekujących się małymi dziećmi, innych udzielonych w tym celu urlopów bezpłatnych, a także okresy niewykonywania pracy przed dniem 8 czerwca 1968 r. stanowiące przerwę w zatrudnieniu spowodowaną opieką nad dzieckiem:
  - 1) w wieku do 4 lat – w granicach do 3 lat na każde dziecko oraz łącznie z okresami, o których mowa w art. 71 ust. 2 pkt 2, bez względu na liczbę dzieci – do 6 lat;

- 2) na które, ze względu na jego stan fizyczny, psychiczny lub psychofizyczny, przysługuje zasiłek pielęgnacyjny – dodatkowo do 3 lat na każde dziecko.
5. Do okresu uprawniającego do zasiłku, od którego zależy wysokość i okres pobierania zasiłku, zalicza się również okresy zatrudnienia, o których mowa w art. 89.
- 5a. Do okresu uprawniającego do zasiłku, od którego zależy wysokość i okres pobierania zasiłku, zalicza się również:
  - a) okresy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przebyte przed dniem 1 stycznia 1997 r., jeżeli podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne lub zaopatrzenie emerytalne i Fundusz Pracy stanowiła kwota wynosząca co najmniej połowę wówczas obowiązującego najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników, określonego na podstawie odrębnych przepisów; okres prowadzenia działalności pozarolniczej przed dniem 1 stycznia 1997 r. podlega zaliczeniu, pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy z tego tytułu, o ile podstawę wymiaru tych składek stanowiła kwota wynosząca co najmniej połowę wówczas obowiązującego najniższego wynagrodzenia za pracę,
  - b) okresy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przebyte przed dniem 1 maja 2004 r. za granicą u pracodawcy zagranicznego w państwie wymienionym w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, za które były opłacane składki na Fundusz Pracy.
6. Zasiłki podlegają waloryzacji z dniem 1 czerwca o średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w poprzednim roku. Nie dokonuje się waloryzacji zasiłków, w przypadku gdy średnioroczny poziom cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem nie zmienił się lub uległ zmniejszeniu.
7. Przepis ust. 6 stosuje się odpowiednio do dodatków szkoleniowych, stypendiów oraz dodatków aktywizacyjnych, o których mowa w art. 48 ust. 1 pkt 2.
8. Minister właściwy do spraw pracy, na podstawie komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, ogłasza, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, kwoty zasiłków po waloryzacji.
9. Średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, o którym mowa w ust. 6, ustala się na podstawie komunikatów Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, ogłaszanych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, na podstawie art. 94 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.
10. Zasiłki wypłaca się w okresach miesięcznych z dołu. Zasiłek za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę przysługującego zasiłku przez 30 i mnożąc przez liczbę dni kalendarzowych przypadających w okresie, za który przysługuje zasiłek.
11. Do obliczania okresów przysługiwania zasiłku nie stosuje się przepisów o postępowaniu administracyjnym dotyczących terminów.
12. Uprawnionym do zasiłku, dodatku szkoleniowego, stypendium i innych świadczeń wypłacanych z Funduszu Pracy przysługują odsetki ustawowe, jeżeli powiatowy urząd pracy z przyczyn niezależnych od uprawnionych osób nie dokonał ich wypłaty w terminie.

13. Starosta ustala i opłaca, na zasadach i w wysokości określonych w odrębnych przepisach, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od zasiłków wypłaconych bezrobotnym.

Art. 73.

1. Okres pobierania zasiłku wynosi:

- 1) 6 miesięcy – dla bezrobotnych zamieszkałych w okresie pobierania zasiłku na obszarze powiatu, jeżeli stopa bezrobocia na tym obszarze w dniu 30 czerwca roku poprzedzającego dzień nabycia prawa do zasiłku nie przekraczała 125 % przeciętnej stopy bezrobocia w kraju;

2) 12 miesięcy – dla bezrobotnych:

- a) zamieszkałych w okresie pobierania zasiłku na obszarze powiatu, jeżeli stopa bezrobocia na tym obszarze w dniu 30 czerwca roku poprzedzającego dzień nabycia prawa do zasiłku przekraczała 125 % przeciętnej stopy bezrobocia w kraju lub

- b) powyżej 50 roku życia oraz posiadających jednocześnie co najmniej 20-letni okres uprawniający do zasiłku;

3) 18 miesięcy dla bezrobotnych:

- a) zamieszkałych w dniu nabycia prawa do zasiłku oraz w okresie jego pobierania na obszarze powiatu, jeżeli stopa bezrobocia na tym obszarze w dniu 30 czerwca roku poprzedzającego dzień nabycia prawa do zasiłku przekraczała 2-krotnie przeciętną stopę bezrobocia w kraju, oraz posiadających jednocześnie co najmniej 20-letni okres uprawniający do zasiłku lub

- b) którzy mają na utrzymaniu co najmniej jedno dziecko w wieku do 15 lat, a małżonek bezrobotnego jest także bezrobotny i utracił prawo do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania po dniu nabycia prawa do zasiłku przez tego bezrobotnego.

2. Okres pobierania zasiłku przez bezrobotnego nie ulega zmianie, jeżeli w okresie jego pobierania następuje zmiana miejsca zamieszkania bezrobotnego lub miejscowość, w której on mieszka, została objęta obszarem działania innego powiatu.

- 2a. W przypadku zmiany przez bezrobotnego miejsca zamieszkania skutkującej zmianą właściwości powiatowego urzędu pracy bezrobotny jest obowiązany powiadomić o tym fakcie urząd pracy, w którym jest zarejestrowany, oraz stawić się w powiatowym urzędzie pracy właściwym dla nowego miejsca zamieszkania w terminie 14 dni od dnia zmiany miejsca zameldowania.

- 2b. W przypadku gdy wskutek zmiany miejsca zamieszkania bezrobotny z prawem do zasiłku na okres 6 miesięcy zostaje objęty właściwością powiatowego urzędu pracy, w którym okres pobierania zasiłku wynosi 12 miesięcy, bezrobotnemu nie przysługuje prawo do wydłużenia okresu pobierania zasiłku do 12 miesięcy.

3. W razie urodzenia dziecka przez kobietę pobierającą zasiłek w okresie, o którym mowa w ust. 1, lub w ciągu miesiąca po jego zakończeniu, okres ten ulega przedłużeniu o czas, przez który przysługiwałby jej, zgodnie z odrębnymi przepisami, zasiłek macierzyński.

4. Okres pobierania zasiłku, o którym mowa w ust. 1 i 3, ulega skróceniu o okres zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych oraz o okres odbywania stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy przypadających na okres, w którym przysługiwałby zasiłek, oraz o okresy nieprzysługiwania zasiłku, o których mowa w art. 75 ust. 1–3.
5. Bezrobotny, który utracił status bezrobotnego na okres krótszy niż 365 dni z powodu podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, pozarolniczej działalności lub uzyskiwania przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie i zarejestrował się w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotny w okresie 14 dni od dnia ustania zatrudnienia, zaprzestania wykonywania innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności, pobierania zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia, zaprzestaniu wykonywania innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności lub osiągnięcia przychodu przekraczającego połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie, posiada prawo do zasiłku na czas skrócony o okres pobierania zasiłku przed utratą statusu bezrobotnego oraz o okresy, o których mowa w ust. 4.
6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio w przypadku:
  - 1) powołania i zwolnienia z zasadniczej służby wojskowej, nadterminowej zasadniczej służby wojskowej, przeszkolenia wojskowego absolwentów szkół wyższych, służby wojskowej pełnionej w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego, ćwiczeń wojskowych, okresowej służby wojskowej oraz zasadniczej służby w obronie cywilnej i służby zastępczej;
  - 2) bezrobotnych odbywających szkolenia lub staże organizowane przez inny podmiot niż powiatowy urząd pracy.
7. Osoba, która utraciła na okres nie dłuższy niż 365 dni status bezrobotnego, a w dniu kolejnej rejestracji spełnia warunki określone w art. 71, uzyskuje prawo do zasiłku na okres pomniejszony o poprzedni okres pobierania zasiłku oraz o okresy, o których mowa w ust. 4.
8. Okresy zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności, pobierania zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia, zaprzestaniu wykonywania innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności oraz uzyskiwania przychodu, wymienione w ust. 5, wlicza się do okresów, o których mowa w art. 75 ust. 2.

Art. 73a.

1. Na wniosek gminy starosta może skierować bezrobotnego bez prawa do zasiłku korzystającego ze świadczeń z pomocy społecznej do wykonywania prac społecznie użytecznych na terenie gminy, w której bezrobotny zamieszkuje lub przebywa, w wymiarze do 10 godzin w tygodniu.
2. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między starostą a gminą, na rzecz której prace społecznie użyteczne będą wykonywane.
3. Bezrobotnemu nieposiadającemu prawa do zasiłku przysługuje świadczenie w wysokości nie niższej niż 6 zł za każdą godzinę wykonywania prac społecznie użytecznych. Świadczenie podlega waloryzacji na zasadach określonych w art. 72 ust. 6.

4. Świadczenie nie przysługuje za okres niewykonywania pracy, w tym za okres udokumentowanej niezdolności do pracy.
5. Starosta refunduje gminie ze środków Funduszu Pracy do 60 % minimalnej kwoty świadczenia przysługującego bezrobotnemu.
6. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób i tryb organizowania prac społecznie użytecznych, w tym warunki ustalania świadczenia, o którym mowa w ust. 3, uwzględniając dobro społeczności lokalnej, potrzeby aktywizacji osób bezrobotnych oraz konieczność zapewnienia pomocy finansowej bezrobotnym bez prawa do zasiłku.

Art. 74.

Bezrobotny jest obowiązany zawiadomić w ciągu 7 dni powiatowy urząd pracy o podjęciu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub pozarolniczej działalności oraz zaistnienia innych okoliczności powodujących utratę statusu bezrobotnego albo utratę prawa do zasiłku.

Art. 75.

1. Prawo do zasiłku nie przysługuje bezrobotnemu, który:

- 1) odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, szkolenia, stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, wykonywania prac interwencyjnych lub robót publicznych;
- 2) w okresie 6 miesięcy przed zarejestrowaniem w powiatowym urzędzie pracy rozwiązał stosunek pracy lub stosunek służbowy za wypowiedzeniem albo na mocy porozumienia stron, chyba że porozumienie stron nastąpiło z powodu upadłości, likwidacji pracodawcy lub zmniejszenia zatrudnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy albo rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego za wypowiedzeniem lub na mocy porozumienia stron nastąpiło z powodu zmiany miejsca zamieszkania;
- 3) w okresie 6 miesięcy przed zarejestrowaniem się w powiatowym urzędzie pracy spowodował rozwiązanie ze swej winy stosunku pracy lub stosunku służbowego bez wypowiedzenia;
- 4) otrzymał przewidziane w odrębnych przepisach świadczenie w postaci jednorazowego ekwiwalentu pieniężnego za urlop górniczy, jednorazowej odprawy socjalnej, zasiłkowej, pieniężnej po zasiłku socjalnym, jednorazowej odprawy warunkowej lub odprawy pieniężnej bezwarunkowej;
- 5) otrzymał odszkodowanie za skrócenie okresu wypowiedzenia umowy o pracę;
- 6) (uchylony).

2. Bezrobotnemu, o którym mowa w ust. 1, spełniającemu warunki określone w art. 71, zasiłek przysługuje:

- 1) po okresie 90 dni – w przypadku wymienionym w ust. 1 pkt 1;
- 2) po okresie 90 dni od dnia zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy – w przypadku wymienionym w ust. 1 pkt 2;

- 3) po okresie 180 dni od dnia zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy – w przypadku wymienionym w ust. 1 pkt 3;
  - 4) po upływie okresu, za który otrzymał ekwiwalent, odprawę lub odszkodowanie, o których mowa w ust. 1 pkt 4 i 5.
3. Bezrobotny, który w okresie krótszym niż 30 dni przebywa za granicą lub pozostaje w innej sytuacji powodującej brak gotowości do podjęcia zatrudnienia, nie zostaje pozbawiony statusu bezrobotnego, jeżeli o zamierzonym pobycie lub pozostawaniu w sytuacji powodującej brak gotowości do podjęcia zatrudnienia zawiadomił powiatowy urząd pracy. Zasiłek za ten okres nie przysługuje.
  4. Bezrobotny, który nabył w Rzeczypospolitej Polskiej prawo do świadczeń z tytułu bezrobocia i udaje się do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa określonego w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. b i c w celu poszukiwania pracy, zachowuje prawo do tych świadczeń.
  5. Świadczenia przysługujące bezrobotnemu, o którym mowa w ust. 4, są wypłacane na zasadach określonych przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c.
  6. Bezrobotny jest obowiązany do składania lub przysyłania powiatowemu urzędowi pracy pisemnego oświadczenia o przychodach oraz innych dokumentów niezbędnych do ustalenia jego uprawnień do świadczeń przewidzianych w ustawie:
    - 1) w każdym miesiącu – w przypadku bezrobotnych z prawem do zasiłku;
    - 2) w terminie 7 dni od dnia uzyskania przychodów – w przypadku bezrobotnych bez prawa do zasiłku.

W razie niedokonania tych czynności zasiłek lub inne świadczenia z tytułu bezrobocia przysługują od dnia złożenia oświadczenia i innych wymaganych dokumentów.

Art. 76.

1. Osoba, która pobrała nienależne świadczenie pieniężne, jest obowiązana do zwrotu, w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji, kwoty otrzymanego świadczenia wraz z przekazaną od tego świadczenia zaliczką na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składką na ubezpieczenie zdrowotne.
2. Za nienależnie pobrane świadczenie pieniężne uważa się:
  - 1) świadczenie pieniężne wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do jego pobierania, jeżeli pobierający to świadczenie był pouczony o tych okolicznościach;
  - 2) świadczenie pieniężne wypłacone na podstawie nieprawdziwych oświadczeń lub sfałszowanych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd powiatowego urzędu pracy przez osobę pobierającą to świadczenie;
  - 3) zasiłek, dodatek szkoleniowy, stypendium lub inne świadczenie pieniężne finansowane z Funduszu Pracy wypłacone osobie za okres, za który nabyła prawo do emerytury, świadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty rodzinnej, renty socjalnej, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego, jeżeli organ rentowy,

- który przyznał świadczenie, nie dokonał jego pomniejszenia na zasadach określonych w art. 78;
- 4) koszty szkolenia, w przypadku określonym w art. 41 ust. 6;
  - 5) zasiłek wypłacony za okres, za który, w związku z orzeczeniem sądu, wypłacono wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy lub odszkodowanie z tytułu wadliwego wypowiedzenia umowy o pracę;
  - 6) świadczenie pieniężne wypłacone z Funduszu Pracy za okres po śmierci uprawnionego;
  - 7) świadczenie przedemerytalne wypłacone w kwocie zaliczkowej, jeżeli organ rentowy odmówił wydania decyzji ustalającej wysokość emerytury w celu ustalenia wysokości świadczenia przedemerytalnego.
3. Roszczenia z tytułu zasiłków, dodatków szkoleniowych, stypendiów i innych świadczeń pieniężnych finansowanych z Funduszu Pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia spełnienia warunków do ich nabycia przez uprawnioną osobę, a roszczenia powiatowego urzędu pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia ich wypłaty.
4. Roszczenia pracodawców z tytułu refundacji z Funduszu Pracy należnych świadczeń ulegają przedawnieniu z upływem 12 miesięcy od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.
5. W zakresie nieuregulowanym w ust. 2–4 stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny dotyczące przerwania biegu terminu przedawnienia.
6. Kwoty nienależnie pobranych świadczeń podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
7. Starosta może odroczyć termin płatności lub rozłożyć na raty nienależnie pobrane świadczenie, zwrot refundacji oraz jednorazowo przyznanych środków w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 2 i 3, albo po zasięgnięciu opinii powiatowej rady zatrudnienia umorzyć te należności w całości albo w części, jeżeli wystąpiła jedna z przesłanek:
- 1) w postępowaniu egzekucyjnym lub na podstawie innych okoliczności lub dokumentów stwierdzono, że osoba lub inny podmiot, które pobrały nienależne świadczenie, refundację lub otrzymały jednorazowo środki, o których mowa w art. 46 ust. 1, nie posiadają majątku, z którego można dochodzić należności;
  - 2) dochodzenie należności mogłoby pozbawić osobę, która pobrała nienależne świadczenie lub otrzymała jednorazowo środki, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2, albo osobę pozostającą na jej utrzymaniu niezbędnych środków utrzymania;
  - 3) osoba, która pobrała nienależne świadczenie lub otrzymała jednorazowo środki, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2, zmarła, nie pozostawiając majątku, z którego można dochodzić należności;
  - 4) zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że w postępowaniu egzekucyjnym nie uzyska się kwoty nienależnie pobranego świadczenia, refundacji lub jednorazowo przyznanych środków, o których mowa w art. 46 ust. 1, przewyższającej wydatki egzekucyjne.

- 7a. Przepis ust. 7 stosuje się odpowiednio do innych niewymienionych w tym przepisie świadczeń finansowanych z Funduszu Pracy, w szczególności do refundacji uzyskiwanych z tytułu umowy o zorganizowanie prac interwencyjnych oraz robót publicznych.
8. (uchylony).
9. Od należności, której termin zapłaty odroczone lub którą rozłożono na raty, nie nalicza się odsetek za zwłokę, jeżeli odsetki takie wynikają z przepisów ustawy lub wydanych na jej podstawie przepisów, za okres od wydania decyzji do dnia upływu terminu zapłaty określonego w decyzji. Jeżeli jednak w terminie określonym w decyzji nie zostanie dokonana zapłata odroczonej należności lub należności rozłożonej na raty, od kwot pozostałych do spłaty nalicza się odsetki za zwłokę od terminu płatności, o którym mowa w ust. 1.
10. (uchylony).

Art. 77.

Świadczenia z tytułu bezrobocia przysługujące bezrobotnym i innym uprawnionym osobom stanowią ich prawa majątkowe i przechodzą po ich śmierci, w równych częściach, na małżonka oraz inne osoby spełniające warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W razie braku takich osób prawa te wchodzi do spadku.

Art. 78.

1. W przypadku przyznania bezrobotnemu lub innej uprawnionej osobie prawa do emerytury, świadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę za okres, za który pobierała zasiłek, dodatek szkoleniowy, stypendium, dodatek aktywizacyjny albo inne świadczenie pieniężne z tytułu pozostawania bez pracy, pobrane z tego tytułu kwoty w wysokości uwzględniającej zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych i składkę na ubezpieczenie zdrowotne zalicza się na poczet przyznanego przez organ rentowy świadczenia. Kwoty te traktuje się jak świadczenia wypłacane w kwocie zaliczkowej w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.
2. Kwota zaliczona na poczet przyznanego świadczenia nie może być wyższa niż ustalona za poszczególne miesiące okresu, o którym mowa w ust. 1, kwota emerytury, świadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej.
3. Organ rentowy przekazuje kwotę zaliczoną na poczet przyznanego świadczenia, o której mowa w ust. 1, na rachunek bankowy Funduszu Pracy powiatowego urzędu pracy, który wypłacił zasiłek, dodatek szkoleniowy, stypendium, dodatek aktywizacyjny albo inne świadczenie pieniężne z tytułu pozostawania bez pracy.

4. W przypadku przyznania bezrobotnemu prawa do emerytury, świadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę na okres, w którym był bezrobotny, pozbawienie statusu bezrobotnego i prawa do zasiłku następuje za okres, za który przyznano emeryturę, świadczenie przedemerytalne, rentę z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, rentę szkoleniową, rentę socjalną, zasiłek macierzyński, zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne lub rentę rodzinną w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Art. 79.

1. Okresy pobierania zasiłku i stypendium przyznanych na podstawie art. 52 i art. 53 ust. 6 wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych oraz okresów składkowych w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.
2. Okresów pobierania zasiłku i stypendium nie wlicza się jednak do:
  - 1) okresów wymaganych do nabycia prawa i długości okresu pobierania zasiłku;
  - 2) okresu zatrudnienia, od którego zależy nabycie prawa do urlopu wypoczynkowego;
  - 3) stażu pracy określonego w odrębnych przepisach, wymaganego do wykonywania niektórych zawodów.
3. Przepisy ust. 1 i ust. 2 pkt 2 i 3 stosuje się odpowiednio do okresu pobierania świadczeń socjalnych przysługujących na urlopie górniczym, górniczych zasiłków socjalnych, okresu uprawnienia do świadczenia górniczego lub okresu pobierania stypendium na przekwalifikowanie, określonych w odrębnych przepisach.

Art. 80.

Bezrobotny zachowuje prawo do zasiłku, stypendium lub dodatku szkoleniowego za okres udokumentowanej niezdolności do pracy, za który na podstawie odrębnych przepisów pracownicy zachowują prawo do wynagrodzenia lub przysługują im zasiłki z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa.

Art. 81.

Kwoty zasiłków, dodatków szkoleniowych, stypendiów i innych świadczeń z tytułu bezrobocia finansowanych z Funduszu Pracy za należny okres zaokrągla się w górę do 10 groszy.

Art. 82.

Prezes Głównego Urzędu Statystycznego, w terminie do dnia 30 września każdego roku, ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, przeciętną stopę bezrobocia w kraju oraz na obszarze powiatów według stanu na dzień 30 czerwca danego roku.

Art. 83.

Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przyznawania zasiłku, dodatku szkoleniowego, stypendium i dodatku aktywizacyjnego, mając na względzie zapewnienie prawidłowego przyznawania świadczeń oraz racjonalnego wydatkowania środków Funduszu Pracy.

Rozdział 16**Podejmowanie przez obywateli polskich pracy za granicą u pracodawców zagranicznych oraz wykonywanie pracy przez cudzoziemców w Rzeczypospolitej Polskiej****Art. 84.**

Obywatele polscy mogą podejmować pracę za granicą u pracodawców zagranicznych w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia oraz określonych w umowach międzynarodowych.

Art. 85.

1. Podejmowanie pracy za granicą następuje w drodze bezpośrednich uzgodnień dokonywanych przez obywateli polskich z pracodawcami zagranicznymi lub za pośrednictwem publicznych służb zatrudnienia, a także agencji pośrednictwa pracy świadczących usługi, o których mowa w art. 36 ust. 1.
2. Kierowanie do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych za pośrednictwem agencji pośrednictwa pracy odbywa się na podstawie umowy zawieranej przez te agencje z obywatelami polskimi. Umowa ta powinna określać w szczególności:
  - 1) pracodawcę zagranicznego;
  - 2) okres zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej;
  - 3) rodzaj oraz warunki pracy i wynagradzania, a także przysługujące osobie kierowanej do pracy świadczenia socjalne;
  - 4) warunki ubezpieczenia społecznego oraz od następstw nieszczęśliwych wypadków i chorób tropikalnych;
  - 5) obowiązki i uprawnienia osoby kierowanej do pracy oraz agencji pośrednictwa pracy;
  - 6) zakres odpowiedzialności cywilnej stron w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy zawartej między agencją pośrednictwa pracy a obywatelem polskim, w tym stronę pokrywającą koszty dojazdu i

- powrotu osoby skierowanej do pracy w przypadku niewywiązania się pracodawcy zagranicznego z warunków umowy oraz tryb dochodzenia związanych z tym roszczeń;
- 7) kwoty należne agencji pośrednictwa pracy z tytułu faktycznie poniesionych kosztów związanych ze skierowaniem do pracy za granicą, poniesione na:
    - a) dojazd i powrót osoby skierowanej,
    - b) wydanie wizy,
    - c) badania lekarskie,
    - d) tłumaczenia dokumentów;
  - 8) informację o trybie i warunkach dopuszczania cudzoziemców do rynku pracy w państwie wykonywania pracy;
  - 9) inne zobowiązania stron.
3. Agencja pośrednictwa pracy ma obowiązek zawierania z pracodawcą zagranicznym, do którego zamierza kierować obywateli polskich do pracy za granicą, umowy określającej w szczególności:
- 1) liczbę miejsc pracy;
  - 2) okres zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej;
  - 3) rodzaj oraz warunki pracy, zasady wynagradzania, a także przysługujące osobom podejmującym pracę świadczenia socjalne;
  - 4) zakres odpowiedzialności cywilnej stron w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy zawartej między pracownikiem a pracodawcą, w tym stronę pokrywającą koszty dojazdu i powrotu osoby skierowanej do pracy w przypadku niewywiązania się pracodawcy zagranicznego z warunków umowy oraz tryb dochodzenia związanych z tym roszczeń.
4. Agencja pośrednictwa pracy ma obowiązek poinformować osobę kierowaną do pracy za granicą o przysługujących jej uprawnieniach, o których mowa w art. 86.
5. Agencja pośrednictwa pracy jest obowiązana do przestrzegania międzynarodowych umów, porozumień i programów dotyczących zatrudnienia wiążących Rzeczpospolitą Polską oraz obowiązujących w państwie zatrudnienia przepisów o zatrudnieniu.

Art. 86.

1. Udokumentowane okresy zatrudnienia obywateli polskich i obywateli państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, przebyte za granicą u pracodawcy zagranicznego:
  - 1) w państwie wymienionym w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c,
  - 2) w innym państwie niż wymienione w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, za które były opłacane składki na Fundusz Pracy– są zaliczane do okresów pracy w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie uprawnień pracowniczych.

2. Udokumentowane okresy zatrudnienia za granicą repatriantów oraz osób uznanych za repatriantów są zaliczane do okresów pracy w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie uprawnień pracowniczych.
3. (uchylony).
4. (uchylony).
5. (uchylony).
6. Minister właściwy do spraw gospodarki określi, w drodze rozporządzenia, wymagane dokumenty, tryb i kryteria rozdziału limitu zatrudnienia pracowników polskich za granicą w celu realizacji umów o dzieło przez polskich pracodawców, jeżeli został on ustanowiony w umowie międzynarodowej, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie.

Art. 87.

1. Cudzoziemiec może wykonywać pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli posiada zezwolenie na pracę wydane przez wojewodę właściwego ze względu na siedzibę pracodawcy. Z obowiązku tego są zwolnieni cudzoziemcy:

- 1) posiadający status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej;

- 1a) którym udzielono ochrony uzupełniającej w Rzeczypospolitej Polskiej;

- 2) posiadający zezwolenie na osiedlenie się w Rzeczypospolitej Polskiej;

- 2a) posiadający w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 10, 11, 13 i 16–18 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach;

- 2b) posiadający zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich w Rzeczypospolitej Polskiej;

- 2c) posiadający ważną Kartę Polaka;

<2d) przebywający w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wizy, o której mowa w art. 61 ust. 3 lub art. 71a ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r.

o cudzoziemcach, jeżeli przed wydaniem tej wizy byli zwolnieni z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę na podstawie pkt 2a i 5a-6;>

- 3) posiadający zgodę na pobyt tolerowany w Rzeczypospolitej Polskiej;

- 4) korzystający z ochrony czasowej w Rzeczypospolitej Polskiej;

- 5) członkowie rodziny obywatela polskiego będący obywatelami państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c;

- 5a) małżonek obywatela polskiego niebędący obywatelem państwa, o którym mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, jeżeli posiada zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielone w związku z zawarciem związku małżeńskiego;

- 5b) zstępni, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 8 lit. b, obywatela polskiego lub cudzoziemca – małżonka obywatela polskiego, o którym mowa w pkt 1–4 i 5a, niebędący obywatelami państwa, o którym mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit.

w art. 87: dodane pkt 2d w ust. 1 i ust. 4 wchodzi w życie z dn. 1.01.2009 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 216, poz. 1367)

- a–c, jeżeli posiadają zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) członkowie rodziny cudzoziemca, o którym mowa w pkt 1–4:
- a) będący małżonkiem tego cudzoziemca posiadającym zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielone w związku z zawarciem związku małżeńskiego,
  - b) posiadający zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielone na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 7 lub pkt 14 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694, z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 165, poz. 1170 oraz z 2008 r. Nr 70, poz. 416) lub będący zstępnymi cudzoziemca posiadającego zgodę na pobyt tolerowany lub cudzoziemca, któremu udzielono ochrony uzupełniającej w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli uzyskali zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub będący zstępnymi cudzoziemca korzystającego z ochrony czasowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli uzyskali zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6a) ubiegający się o nadanie statusu uchodźcy i ich małżonkowie, w imieniu których występowali z wnioskiem o nadanie statusu uchodźcy, pod warunkiem posiadania zaświadczenia wydanego na podstawie art. 36 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) zwolnieni z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę na podstawie odrębnych przepisów;
- 8) cudzoziemcy:
- a) będący obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej,
  - b) będący obywatelami państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależących do Unii Europejskiej,
  - c) będący obywatelami państw niebędących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, którzy mogą korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umów zawartych przez te państwa ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi,
  - d) członkowie rodzin cudzoziemców, o których mowa w lit. a–c, a także zstępni małżonka tych cudzoziemców, w wieku do 21 lat lub pozostający na utrzymaniu tych cudzoziemców lub ich małżonka oraz wstępni tych cudzoziemców lub ich małżonka, pozostający na utrzymaniu tych cudzoziemców lub ich małżonka.
2. W stosunku do cudzoziemców, o których mowa w ust. 1 pkt 8, jest możliwe zastosowanie ograniczeń w dostępie do rynku pracy, jeżeli możliwość taka wynika z umów międzynarodowych.
3. Ograniczeń w dostępie do rynku pracy nie stosuje się, jeżeli cudzoziemiec, o którym mowa w ust. 1 pkt 8, posiada prawo stałego pobytu.
- <4. Do wykonywania pracy na warunkach określonych ustawą nie są uprawnieni cudzoziemcy, którzy przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie:**

- 1) wizej jednolitej tranzytowej, wizej wydanej w celu, o którym mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1, 10 i 11 oraz ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach;
- 2) zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53a ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach.>

Art. 88.

1. Zezwolenie na pracę jest wymagane, jeżeli cudzoziemiec:
  - 1) wykonuje pracę w podmiocie mającym siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
  - 2) wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu realizacji usługi eksportowej;
  - 3) wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany przez niego do podmiotu mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres przekraczający 30 dni w roku w celu wykonania zadania określonego przez delegującego w innym trybie niż realizacja usługi eksportowej; przepis ten nie narusza przepisów, o których mowa w art. 90 ust. 2, dotyczących trybu zatrudniania cudzoziemców przy realizacji usług eksportowych świadczonych przez pracodawców zagranicznych w Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Warunkiem wydania zezwolenia na pracę jest wcześniejsze uzyskanie przez pracodawcę przyrzeczenia i uzyskanie przez cudzoziemca:
  - 1) odpowiedniej wizej lub
  - 2) zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub
  - 3) zaświadczenia o zarejestrowaniu pobytu obywatela Unii Europejskiej, lub
  - 4) karty pobytu członka rodziny obywatela Unii Europejskiej.
3. W przypadku gdy cudzoziemiec posiada:
  - 1) odpowiednią wizej lub
  - 2) zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub
  - 3) zaświadczenie o zarejestrowaniu pobytu obywatela Unii Europejskiej, lub
  - 4) kartę pobytu członka rodziny obywatela Unii Europejskiej, lub
  - 5) (uchylony)

– wydaje się decyzję w sprawie zezwolenia na pracę bez konieczności uprzedniego wydania przyrzeczenia. Decyzję w sprawie zezwolenia na pracę wydaje się także na podstawie ważnego dokumentu podróży lub innego ważnego dokumentu potwierdzającego tożsamość i obywatelstwo, o których mowa w art. 9 ust. 1 lub 2 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 144, poz. 1043 oraz z 2007 r. Nr 120, poz. 818).

4. Przepisów ust. 1–3 nie stosuje się w przypadku, gdy pracodawca powierza cudzoziemcowi wykonywanie pracy poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
5. O zezwolenie na pracę cudzoziemców:
  - 1) pełniących funkcję w zarządach – występuje podmiot upoważniony do reprezentacji;
  - 2) o których mowa w ust. 1 pkt 2 – występuje pracodawca zagraniczny; decyzję w sprawie przyrzeczenia i zezwolenia na pracę wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce realizacji usługi eksportowej;
  - 3) o których mowa w ust. 1 pkt 3 – występuje pracodawca zagraniczny lub podmiot, u którego będzie wykonywane zadanie określone przez delegującego; decyzję w sprawie przyrzeczenia i zezwolenia na pracę wydaje wojewoda właściwy ze względu na siedzibę podmiotu, u którego będzie wykonywane zadanie.
6. Przyrzeczenie i zezwolenie na pracę cudzoziemca w jednostkach podległych ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ministrowi właściwemu do spraw kultury fizycznej i sportu, ministrowi właściwemu do spraw nauki, ministrowi właściwemu do spraw turystyki, ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego, ministrowi właściwemu do spraw zdrowia, ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania oraz Prezesowi Polskiej Akademii Nauk wydaje wojewoda, jeżeli zostały spełnione warunki określone w przepisach ustawy oraz w odrębnych przepisach.
7. Przyrzeczenie i zezwolenie na pracę wydaje pracodawcy wojewoda, uwzględniając sytuację na lokalnym rynku pracy oraz kryteria, o których mowa w art. 10 ust. 2 pkt 2. Wojewoda może, w przypadkach uzasadnionych sytuacją na rynku pracy, ograniczyć rodzaj pracy do czynności zarządzających i reprezentacji podmiotu. Wojewoda może także uwzględnić przydatność podmiotu dla rynku pracy i gospodarki.
8. Przyrzeczenie i zezwolenie na pracę cudzoziemca są wydawane na wniosek pracodawcy, na czas określony, dla określonego cudzoziemca i pracodawcy, na określone stanowisko lub rodzaj wykonywanej pracy. Zezwolenie wydaje się na warunkach określonych w przyrzeczeniu, na okres nie dłuższy niż:
  - 1) czas pobytu określony w odpowiedniej wizie lub
  - 2) okres ważności zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub
  - 3) okres ważności karty pobytu członka rodziny obywatela Unii Europejskiej, lub
  - 4) okres wskazany w zaświadczeniu wydanym na podstawie art. 30a ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W przypadku gdy przyrzeczenie zostało wydane, zezwolenie wydaje się po uzyskaniu pisemnego potwierdzenia pracodawcy o dacie rozpoczęcia wykonywania pracy przez cudzoziemca. Data rozpoczęcia wykonywania pracy przez cudzoziemca nie może być wcześniejsza niż data wydania decyzji w sprawie zezwolenia na pracę. Na wniosek pracodawcy można przedłużyć przyrzeczenie i zezwolenie na pracę cudzoziemca.

9. Na wniosek naczelnika właściwego urzędu skarbowego, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub konsula wojewoda przekazuje kopie wydanych decyzji.
10. Jeżeli odrębne przepisy nie stanowią inaczej, pracodawca zatrudnia cudzoziemca lub zawiera z nim umowę o wykonywanie innej pracy zarobkowej na czas udzielonego zezwolenia na pracę.
11. Jeżeli odrębne przepisy uzależniają możliwość zajmowania określonego stanowiska, wykonywania zawodu lub prowadzenia innej działalności od uzyskania zgody właściwego organu, pracodawca przed wystąpieniem do wojewody jest obowiązany uzyskać taką zgodę.
12. Przyrzeczenie lub zezwolenie na pracę podlegają uchyleniu przez wojewodę, jeżeli:
  - 1) cudzoziemiec wykonuje pracę nielegalnie;
  - 2) cudzoziemiec utracił uprawnienia do wykonywania pracy;
  - 3) uległy zmianie okoliczności lub dowody odnoszące się do wydanej decyzji;
  - 4) ustała przyczyna, dla której zostało udzielone zezwolenie na pracę;
  - 5) cudzoziemiec wykonujący za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną czynności w sprawach z zakresu prawa pracy narusza to prawo; uchylenie przyrzeczenia lub zezwolenia na pracę w przypadku naruszenia przepisów prawa pracy następuje na wniosek właściwego organu Państwowej Inspekcji Pracy.
13. Uchylenie przyrzeczenia lub zezwolenia na pracę zobowiązuje pracodawcę do niezwłocznego rozwiązania umowy z cudzoziemcem. W przypadku cudzoziemca delegowanego pracodawca jest obowiązany do niezwłocznego odwołania go z delegacji.
14. (uchylony).
15. Minister właściwy do spraw pracy, urząd obsługujący ministra właściwego do spraw pracy oraz wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy gromadzą i przetwarzają dane dotyczące cudzoziemców, wydawania zezwoleń na pracę, kontroli przestrzegania przepisów ustawy i toczących się w tych sprawach postępowań, w zakresie niezbędnym do realizacji przepisów ustawy.
16. Przepisy ust. 1–13 i 15 stosuje się odpowiednio do jednostek organizacyjnych, choćby nie posiadały osobowości prawnej, a także do osób fizycznych, zamierzających powierzyć wykonywanie pracy cudzoziemcowi.

Art. 88a.

W postępowaniu o wydanie zezwolenia lub o przedłużenie zezwolenia na pracę stroną postępowania jest wyłącznie pracodawca albo podmiot, o którym mowa w art. 88 ust. 16.

Art. 89.

1. Okresy zatrudnienia obywateli polskich w byłej Niemieckiej Republice Demokratycznej i byłej Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych przypadające przed dniem 1 grudnia

1991 r. są traktowane jak okresy zatrudnienia w Państwie Polskim w zakresie uprawnień pracowniczych.

2. Okres urlopu bezpłatnego udzielonego pracownikowi na okres skierowania do pracy za granicą na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem (Dz. U. z 1990 r. Nr 44, poz. 259, z 1991 r. Nr 78, poz. 346 oraz z 1993 r. Nr 99, poz. 452), a także przypadający bezpośrednio po zakończeniu tego urlopu okres niezdolności do pracy z powodu choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną – wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, jeżeli pracownik podjął zatrudnienie u macierzystego pracodawcy w terminie przewidzianym w tym rozporządzeniu.
3. Okres zatrudnienia za granicą pracownika, który nie pozostawał w stosunku pracy przed skierowaniem do pracy za granicą na podstawie rozporządzenia, o którym mowa w ust. 2, jest traktowany jak okres zatrudnienia w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie uprawnień pracowniczych. Dotyczy to także pracownika, któremu udzielono urlopu bezpłatnego na okres skierowania do pracy za granicą, a który nie podjął pracy u macierzystego pracodawcy po zakończeniu pracy za granicą lub podjął pracę u macierzystego pracodawcy, lecz po upływie terminu przewidzianego w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 2.

Art. 90.

1. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia:
  - 1) tryb i warunki wydawania lub przedłużania przyrzeczeń lub zezwoleń na pracę cudzoziemców,
  - 2) tryb i warunki odmowy wydania lub przedłużenia zezwoleń na pracę cudzoziemców,
  - 3) wzory wniosku o wydanie zezwolenia na pracę, przedłużenie zezwolenia na pracę oraz zezwoleń i przyrzeczeń, które mogą zawierać dane osobowe cudzoziemca– mając na uwadze potrzeby rynku pracy Rzeczypospolitej Polskiej oraz zapewnienie właściwej organizacji wydawania i odmowy wydawania przyrzeczeń i zezwoleń na pracę.
2. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia:
  - 1) tryb i warunki wydawania lub przedłużania przyrzeczeń lub zezwoleń, a także odmowy wydawania lub przedłużania zezwoleń na pracę cudzoziemców zatrudnionych przy realizacji usług eksportowych świadczonych przez pracodawców zagranicznych w Rzeczypospolitej Polskiej,
  - 2) wzory wniosku o wydanie zezwolenia na pracę, przedłużenie zezwolenia na pracę oraz zezwoleń i przyrzeczeń, które mogą zawierać dane osobowe cudzoziemca– mając na uwadze potrzeby rynku pracy Rzeczypospolitej Polskiej oraz zapewnienie właściwej organizacji wydawania i odmowy wydawania przyrzeczeń i zezwoleń na pracę.
3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, może określić, w drodze roz-

porządzenia, warunki wykonywania pracy przez cudzoziemców w ramach świadczenia usług artystycznych, kwalifikacje i umiejętności, jakie powinien posiadać cudzoziemiec, oraz staż pracy, mając na względzie uzasadnione potrzeby rynku pracy w tym zakresie.

4. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę, jeżeli przypadki te wynikają z umów i porozumień międzynarodowych, programów szkoleniowych lub doradczych prowadzonych w ramach Unii Europejskiej, specyfiki wykonywanego zawodu, charakteru pracy, a także szczególnego statusu, który był podstawą udzielenia cudzoziemcowi zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
5. Minister właściwy do spraw pracy może określić, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których przyrzeczenie i zezwolenie na pracę cudzoziemca są wydawane przez wojewodę bez względu na sytuację na lokalnym rynku pracy i kryteria, o których mowa w art. 10 ust. 2 pkt 2, kierując się w szczególności zasadą wzajemności.
6. W sytuacji, o której mowa w art. 87 ust. 2, minister właściwy do spraw pracy może określić, w drodze rozporządzenia, zakres ograniczeń w sferze wykonywania pracy przez cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, mając na względzie ochronę polskiego rynku pracy.

Art. 90a.

1. Pracodawca albo podmiot, o którym mowa w art. 88 ust. 16, składa wniosek o wydanie zezwolenia na pracę lub jego przedłużenie po dokonaniu jednorazowej wpłaty w wysokości nie większej niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę za każdą osobę.
2. Wpłata, o której mowa w ust. 1, stanowi dochód budżetu państwa.
3. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wpłaty, o której mowa w ust. 1, biorąc pod uwagę:
  - 1) rodzaj wykonywanej pracy, kwalifikacje posiadane przez cudzoziemca oraz ich zależność od podaży i popytu na rynku pracy lub
  - 2) umowy i porozumienia międzynarodowe w zakresie zatrudnienia, lub
  - 3) okres wykonywania pracy przez cudzoziemca, lub
  - 4) liczbę wniosków o wydanie zezwolenia na pracę lub wniosków o przedłużenie zezwolenia na pracę składanych przez pracodawcę.

Rozdział 17

Pracownicy publicznych służb zatrudnienia

Art. 91.

Pracownikami publicznych służb zatrudnienia są pracownicy zatrudnieni w tych służbach, w tym:

- 1) pośrednicy pracy;
- 2) doradcy zawodowi;
- 3) specjaliści do spraw rozwoju zawodowego;
- 4) specjaliści do spraw programów;
- 5) liderzy klubów pracy;
- 6) doradcy EURES i asystenci EURES.

Art. 92.

1. Zadania w zakresie pośrednictwa pracy realizują:
  - 1) pośrednik pracy – stażysta;
  - 2) pośrednik pracy;
  - 3) pośrednik pracy I stopnia;
  - 4) pośrednik pracy II stopnia.
2. Pośrednikiem pracy może zostać osoba, która otrzymała licencję zawodową, jeżeli:
  - 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
  - 2) nie była karana za przestępstwo popełnione umyślnie;
  - 3) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
  - 4) wykonywała zadania na stanowisku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, w zakresie pośrednictwa pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia;
  - 5) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.
- 2a. Wymogów, o których mowa w ust. 2 pkt 3–5, nie stosuje się do obywateli, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, posiadających decyzję o uznaniu kwalifikacji zawodowych, wydaną zgodnie z odrębnymi przepisami.
3. Osoba niespełniająca warunku, o którym mowa w ust. 2 pkt 4, może wykonywać czynności na stanowisku pośrednika pracy – stażysty pod nadzorem pośrednika pracy.
4. Pośrednikiem pracy I stopnia może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2, i która:
  - 1) posiada co najmniej 24-miesięczny staż pracy na stanowisku pośrednika pracy w publicznych służbach zatrudnienia;
  - 2) (uchylony).
5. Pośrednikiem pracy II stopnia może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1, 2 i 5, oraz:
  - 1) posiada tytuł zawodowy magistra lub inny równorzędny;
  - 2) posiada co najmniej 36-miesięczny staż pracy na stanowisku pośrednika pracy I stopnia w publicznych służbach zatrudnienia;
  - 3) ukończyła studia podyplomowe w zakresie pośrednictwa pracy.

6. Pośrednik pracy, o którym mowa w ust. 1 pkt 2–4, jest obowiązany doskonalić kwalifikacje zawodowe.

Art. 93.

1. Wojewoda, na wniosek zainteresowanej osoby, w drodze decyzji administracyjnej, nadaje licencję zawodową pośrednika pracy określonego stopnia osobie spełniającej warunki, o których mowa w art. 92 ust. 2, 2a, 4 i 5.
2. Określa się następujące stopnie licencji zawodowej pośrednika pracy:
  - 1) licencja zawodowa pośrednika pracy;
  - 2) licencja zawodowa pośrednika pracy I stopnia;
  - 3) licencja zawodowa pośrednika pracy II stopnia.

Art. 94.

1. Zadania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej realizują:
  - 1) doradca zawodowy – stażysta;
  - 2) doradca zawodowy;
  - 3) doradca zawodowy I stopnia;
  - 4) doradca zawodowy II stopnia.
2. Doradcą zawodowym może zostać osoba, która otrzymała licencję zawodową, jeżeli:
  - 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
  - 2) nie była karana;
  - 3) posiada wyższe wykształcenie;
  - 4) wykonywała zadania na stanowisku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, w zakresie poradnictwa zawodowego przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia;
  - 5) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.
- 2a. Wymogów, o których mowa w ust. 2 pkt 3–5, nie stosuje się do obywateli, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, posiadających decyzję o uznaniu kwalifikacji zawodowych, wydaną zgodnie z odrębnymi przepisami.
3. Osoba niespełniająca warunku, o którym mowa w ust. 2 pkt 4, może wykonywać czynności na stanowisku doradcy zawodowego – stażysty pod nadzorem doradcy zawodowego.
4. Doradcą zawodowym I stopnia może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2, oraz:
  - 1) posiada co najmniej 24-miesięczny staż pracy na stanowisku doradcy zawodowego w publicznych służbach zatrudnienia i ukończone studia magisterskie lub co najmniej 12-miesięczny staż pracy na stanowisku doradcy zawodowego w publicznych służbach zatrudnienia i ukończone studia magisterskie z zakresu psychologii lub poradnictwa zawodowego;

- 2) (uchylony).
5. Doradcą zawodowym II stopnia może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1, 2 i 5, oraz:
- 1) ukończyła studia podyplomowe z zakresu poradnictwa zawodowego;
  - 2) posiada co najmniej 36-miesięczny staż pracy na stanowisku doradcy zawodowego I stopnia.
6. Doradca zawodowy, o którym mowa w ust. 1 pkt 2–4, jest obowiązany doskonalić kwalifikacje zawodowe.

Art. 95.

1. Wojewoda, na wniosek zainteresowanej osoby, w drodze decyzji administracyjnej, nadaje licencję zawodową doradcy zawodowego określonego stopnia osobie spełniającej warunki, o których mowa w art. 94 ust. 2, 2a, 4 i 5.
2. Określa się następujące stopnie licencji zawodowej doradcy zawodowego:
  - 1) licencja zawodowa doradcy zawodowego;
  - 2) licencja zawodowa doradcy zawodowego I stopnia;
  - 3) licencja zawodowa doradcy zawodowego II stopnia.

Art. 96.

1. Zadania w zakresie planowania rozwoju zasobów ludzkich oraz organizacji szkoleń bezrobotnych i poszukujących pracy wykonuje specjalista do spraw rozwoju zawodowego.
2. Specjalistą do spraw rozwoju zawodowego może zostać osoba, która:
  - 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
  - 2) nie była karana;
  - 3) posiada tytuł zawodowy magistra lub inny równorzędny;
  - 4) wykonywała zadania z zakresu organizacji szkoleń przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia;
  - 5) (uchylony).
3. Samodzielnym specjalistą do spraw rozwoju zawodowego może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, która:
  - 1) posiada tytuł zawodowy magistra lub inny równorzędny;
  - 2) przez co najmniej 24 miesiące wykonywała zadania na stanowisku specjalisty do spraw rozwoju zawodowego;
  - 3) ukończyła studia podyplomowe z zakresu rozwoju zasobów ludzkich potwierdzone odpowiednimi dokumentami.
4. Specjalista do spraw rozwoju zawodowego, o którym mowa w ust. 2 i 3, jest obowiązany doskonalić kwalifikacje zawodowe.

Art. 97.

1. Zadania z zakresu przygotowywania, realizacji i oceniania efektów programów i projektów z zakresu promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej wykonuje specjalista do spraw programów.
2. Specjalistą do spraw programów może zostać osoba, która:
  - 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
  - 2) nie była karana;
  - 3) posiada tytuł zawodowy magistra lub inny równorzędny;
  - 4) wykonywała zadania z zakresu projektowania, realizowania lub oceniania programów i projektów, o których mowa w ust. 1, przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia;
  - 5) (uchylony).
3. Samodzielnym specjalistą do spraw programów może zostać osoba, która:
  - 1) posiada tytuł zawodowy magistra lub inny równorzędny;
  - 2) przez co najmniej 24 miesiące wykonywała zadania na stanowisku specjalisty do spraw programów;
  - 3) ukończyła studia podyplomowe z zakresu programów i projektów rynku pracy potwierdzone odpowiednimi dokumentami.
4. Specjalista, o którym mowa w ust. 2 i 3, jest obowiązany doskonalić kwalifikacje zawodowe.

Art. 98.

1. Zadania polegające na udzielaniu pomocy w zakresie aktywnego poszukiwania pracy wykonuje lider klubu pracy.
2. Liderem klubu pracy może zostać osoba, która:
  - 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
  - 2) nie była karana;
  - 3) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
  - 4) wykonywała zadania w zakresie aktywnego poszukiwania pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia oraz w Ochotniczych Hufcach Pracy;
  - 5) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.
3. Lider klubu pracy jest obowiązany doskonalić kwalifikacje zawodowe.

Art. 99.

1. Zadania w zakresie świadczenia usług EURES realizują doradca EURES i asystent EURES zatrudnieni w powiatowym i wojewódzkim urzędzie pracy.
2. Doradcą EURES może zostać osoba, która:

- 1) spełnia wymagania określone w odrębnych procedurach obowiązujących państwa członkowskie Unii Europejskiej;
  - 2) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
  - 3) nie była karana za przestępstwo popełnione z winy umyślnej;
  - 4) posiada wyższe wykształcenie;
  - 5) posiada znajomość języka angielskiego, francuskiego lub niemieckiego wystarczającą do wykonywania zadań;
  - 6) była zatrudniona przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia i wykonywała zadania w zakresie usług rynku pracy;
  - 7) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.
3. Asystentem EURES może zostać osoba, która:
- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
  - 2) nie była karana za przestępstwo popełnione z winy umyślnej;
  - 3) ma co najmniej średnie wykształcenie;
  - 4) była zatrudniona przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia i wykonywała zadania w zakresie usług rynku pracy;
  - 5) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.
4. Doradca EURES i asystent EURES są obowiązani doskonalić kwalifikacje zawodowe.

Art. 100.

1. Pracownikom wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy, o których mowa w art. 91 pkt 1 i 2, może być przyznany dodatek do wynagrodzenia uzależniony od stopnia posiadanej licencji i doskonalenia kwalifikacji zawodowych oraz jakości wykonywanej pracy.
2. Pracownikom wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy, o których mowa w art. 91 pkt 3–6, może być przyznany dodatek do wynagrodzenia uzależniony od posiadanego przygotowania zawodowego, doskonalenia kwalifikacji zawodowych oraz jakości wykonywanej pracy.
3. Dodatki, o których mowa w ust. 1 i 2, są finansowane ze środków Funduszu Pracy.
4. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, tryb nadawania licencji zawodowych pośrednika pracy i doradcy zawodowego, biorąc pod uwagę rozwój zawodowy pracowników publicznych służb zatrudnienia.
5. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość, tryb oraz warunki przyznawania i wypłacania dodatku do wynagrodzenia pracownikom, o których mowa w art. 91 pkt 1–6, mając na uwadze osiągnięcie zwiększonej efektywności oraz rozwoju zawodowego pracowników publicznych służb zatrudnienia.

Art. 101.

1. Przepisy art. 92, 94, 96–98 i 100 stosuje się odpowiednio do osób zatrudnionych w Ochotniczych Hufcach Pracy.
2. (uchylony).

Art. 102. (uchylony).**Art. 102a.** (uchylony).**Rozdział 18**
Fundusz Pracy**Art. 103.**

1. Fundusz Pracy jest państwowym funduszem celowym.
2. Dysponentem Funduszu Pracy jest minister właściwy do spraw pracy.

Art. 104.

1. Obowiązkowe składki na Fundusz Pracy, ustalone od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.⁹⁾), wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca, co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, w przypadku osób, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 200, poz. 1679, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1314), co najmniej wynagrodzenie, o którym mowa w tym przepisie, a w przypadku osób wykonujących pracę w okresie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania co najmniej 50 % minimalnego wynagrodzenia za pracę, opłacają:
  - 1) pracodawcy oraz inne jednostki organizacyjne za osoby:
    - a) pozostające w stosunku pracy lub stosunku służbowym,
    - b) wykonujące pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą,
    - c) wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, oraz za osoby z nimi współpracujące,
    - d) wykonujące pracę w okresie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania,
    - e) pobierające stypendia sportowe,

⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 21, poz. 125, Nr 112, poz. 769, Nr 115, poz. 791, 792 i 793 i Nr 176, poz. 1243 oraz z 2008 r. Nr 63, poz. 394.

- f) otrzymujące świadczenie socjalne przysługujące na urlopie górniczym, świadczenie górnicze lub górniczy zasiłek socjalny lub wynagrodzenie przysługujące w okresie świadczenia górniczego, stypendium na przekwalifikowanie lub kontraktu szkoleniowego – przewidziane w odrębnych przepisach,
  - g) za żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy niespełniających warunków do nabycia prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej, za których, po zwolnieniu ze służby lub rozwiązaniu stosunku pracy, odprowadzono składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od uposażenia lub wynagrodzenia wypłaconego w okresie służby lub stosunku pracy na podstawie przepisów odrębnych,
  - h) za funkcjonariuszy, którzy w chwili zwolnienia ze służby spełniają jedynie warunki do nabycia prawa do policyjnej renty inwalidzkiej, w przypadku przekazania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe;
- 1a) (uchylony);
- 2) rolnicze spółdzielnie produkcyjne, spółdzielnie kółek rolniczych lub spółdzielnie usług rolniczych – za swoich członków, z wyjątkiem członków, którzy wnieśli wkład gruntowy o powierzchni użytków rolnych większej niż 2 ha przeliczeniowe;
  - 3) inne niż wymienione w pkt 1 i 2 osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym lub zaopatrzeniu emerytalnemu, z wyjątkiem:
    - a) duchownych,
    - b) pobierających na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłek stały,
    - c) pobierających na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych świadczenie pielęgnacyjne lub dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
    - d) podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników,
    - e) żołnierzy niezawodowych w służbie czynnej,
    - f) odbywających zastępcze formy służby wojskowej,
    - g) przebywających na urloпах wychowawczych oraz pobierających zasiłek macierzyński,
    - h) pobierających świadczenie szkoleniowe, o którym mowa w art. 70 ust. 6.

2. Wysokość składki na Fundusz Pracy określa ustawa budżetowa.

3. W przypadku gdy kwoty, o których mowa w ust. 1, pochodzą z różnych źródeł, obowiązek opłacania składek na Fundusz Pracy powstaje wtedy, gdy łączna kwota stanowiąca podstawę wymiaru składek ustalona zgodnie z ust. 1 wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, a w przypadku osób, o których

mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, o którym mowa w tym przepisie.

4. Osoba, do której ma zastosowanie przepis ust. 3, składa stosowne oświadczenie każdemu pracodawcy lub w terenowej jednostce organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli sama opłaca składki na ubezpieczenia społeczne.

Art. 105.

Przedsiębiorcy Polskiego Związku Głuchych i Polskiego Związku Niewidomych oraz Związku Ociemniałych Żołnierzy Rzeczypospolitej Polskiej, Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi, Zakład Opieki dla Niewidomych w Laskach oraz zakłady aktywności zawodowej nie opłacają składek na Fundusz Pracy za zatrudnionych pracowników o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Art. 106.

1. Przychodami Funduszu Pracy są:

- 1) obowiązkowe składki na Fundusz Pracy;
- 2) dotacje budżetu państwa;
- 3) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej na współfinansowanie projektów finansowanych z Funduszu Pracy;
- 4) odsetki od środków Funduszu Pracy pozostających na rachunkach bankowych dysponenta Funduszu Pracy oraz samorządów województw, powiatów, Ochotniczych Hufców Pracy i wojewodów;
- 5) spłaty rat i odsetki od pożyczek udzielonych z Funduszu Pracy;
- 6) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, przeznaczone na współfinansowanie działań z zakresu udziału publicznych służb zatrudnienia w EURES;
- 6a) środki ze sprzedaży akcji i udziałów, o których mowa w art. 56 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397, z późn. zm.¹⁰⁾), oraz zwrot środków z Banku Gospodarstwa Krajowego, pochodzących z wypłaty pożyczek dla osób fizycznych podejmujących działalność gospodarczą;
- 7) inne wpływy.

2. Przychodami Funduszu Pracy są również opłaty, wpłaty, kary pieniężne i grzywny, o których mowa w art. 115 i art. 119–124¹¹⁾, kary pieniężne nakładane na podstawie przepisów o pomocy społecznej, a także środki pieniężne, przekazywane do Funduszu Pracy na podstawie art. 19 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. Nr 94, poz. 651).

---

¹⁰⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 240, poz. 2055, z 2003 r. Nr 60, poz. 535 i Nr 90, poz. 844, z 2004 r. Nr 6, poz. 39, Nr 116, poz. 1207, Nr 123, poz. 1291 i Nr 273, poz. 2703 i 2722, z 2005 r. Nr 167, poz. 1400, Nr 169, poz. 1418, Nr 178, poz. 1479 i Nr 184, poz. 1539 oraz z 2006 r. Nr 107, poz. 721 i Nr 208, poz. 1532.

¹¹⁾ art. 124 uchylony.

3. Dysponent Funduszu Pracy, za zgodą ministra właściwego do spraw finansów publicznych, może zaciągać kredyty i pożyczki na uzupełnienie środków niezbędnych na wypłatę zasiłków.

Art. 106a.

1. Środki Funduszu Pracy mogą być przeznaczane na finansowanie części działań publicznych służb zatrudnienia związanych z udziałem w sieci EURES.
2. Rodzaj działań, o których mowa w ust. 1, oraz wydatków na ich realizację określają:
  - 1) porozumienia zawierane pomiędzy ministrem właściwym do spraw pracy a samorządami województw lub
  - 2) umowy zawierane pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Wspólnotą Europejską, lub
  - 3) umowy zawierane pomiędzy państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c, a Wspólnotą Europejską na finansowanie partnerstw transgranicznych EURES.
3. Wydatki, o których mowa w ust. 2, podlegają refundacji ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej do wysokości określonej w umowach, o których mowa w ust. 2 pkt 2 i 3.

Art. 107.

1. Składki na Fundusz Pracy opłaca się za okres trwania obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w trybie i na zasadach przewidzianych dla składek na ubezpieczenia społeczne.
2. Poboru składek na Fundusz Pracy dokonuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych na wyodrębniony rachunek bankowy prowadzony dla składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i przekazuje na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 3 dni roboczych od ich otrzymania, w formie zaliczek, część składek zgromadzonych na koncie odpowiadającą udziałowi stopy procentowej składek na Fundusz Pracy w sumie stóp procentowych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ostatecznie rozlicza pobrane składki na Fundusz Pracy do 20 dnia następnego miesiąca.
3. W razie nieopłacania składek na Fundusz Pracy lub opłacenia ich w niższej od należnej wysokości Zakład Ubezpieczeń Społecznych może obciążyć pracodawcę lub osobę podlegającą ubezpieczeniu społecznemu dodatkową opłatą w wysokości do 100 % należnej kwoty składek.
4. Od składek na Fundusz Pracy nieopłaconych w terminie Zakład Ubezpieczeń Społecznych pobiera odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późn. zm.¹²⁾). Składki te oraz należności z tytułu odsetek

---

¹²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 85, poz. 727, Nr 86, poz. 732 i Nr 143, poz. 1199, z 2006 r. Nr 66, poz. 470, Nr 104, poz. 708, Nr 143,

za zwłokę i dodatkowej opłaty, o których mowa w ust. 3, nieopłacone w terminie, podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Składki, odsetki i dodatkowe opłaty są przekazywane na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy.

5. Koszty poboru składek na Fundusz Pracy obciążają ten fundusz i są zwracane Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w wysokości 0,5 % kwoty składek przekazanych na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy.
6. W przypadku nieprzekazania w terminach określonych w ust. 2 składek, pobranych odsetek oraz dodatkowych opłat, o których mowa w ust. 4, na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy należne są od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odsetki ustawowe.

Art. 108.

1. Środki Funduszu Pracy przeznacza się na finansowanie:

- 1) kosztów badań lekarskich, psychologicznych i specjalistycznych, o których mowa w art. 2 ust. 3, art. 38 ust. 4 oraz art. 40 ust. 5;
- 2) kosztów związanych z organizowaniem partnerstwa lokalnego, o którym mowa w art. 6 ust. 7, obejmujących koszty organizacji przez organy zatrudnienia spotkań i konferencji z udziałem przedstawicieli instytucji partnerstwa lokalnego oraz instytucji realizujących inicjatywy partnerów rynku pracy;
- 3) (uchylony);
- 4) refundacji kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, składek na Fundusz Pracy oraz odpisów na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych pracowników wojewódzkich urzędów pracy, o których mowa w art. 109 ust. 7a;
- 4a) kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne pracowników powiatowych urzędów pracy, o których mowa w art. 9 ust. 2a i 2a¹;
- 4b) kosztów kwalifikowalnych realizacji projektów, o których mowa w art. 9 ust. 2d i art. 109 ust. 7c;
- 5) kosztów wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego oraz składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanych wynagrodzeń, o których mowa w art. 12 ust. 6;
- 5a) kosztów korespondencji, komunikowania się, przekazywania środków pieniężnych oraz innych dokumentów niezbędnych do realizacji refundacji kosztów wynagrodzeń oraz składek na ubezpieczenia społeczne pracowników młodocianych;
- 6) kosztów szkolenia oraz przejazdu członków rad zatrudnienia, o których mowa w art. 23 ust. 7 i 9;
- 7) (uchylony);
- 8) dodatków szkoleniowych, o których mowa w art. 41 ust. 1;

- 9) kosztów szkolenia pracowników, bezrobotnych i innych uprawnionych osób, o których mowa w art. 41 ust. 4 i 5 oraz art. 43;
- 10) jednorazowych kwot przyznawanych instytucjom szkoleniowym, o których mowa w art. 41 ust. 9;
- 11) pożyczek na sfinansowanie kosztów szkolenia, o których mowa w art. 42;
- 12) kosztów przejazdów, zakwaterowania i wyżywienia, o których mowa w art. 45;
- 13) refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa, o których mowa w art. 46;
- 14) kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne refundowanych pracodawcy, o których mowa w art. 47;
- 15) dodatków aktywizacyjnych, o których mowa w art. 48;
- 16) zwrotu części kosztów poniesionych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych, o których mowa w art. 51, 56 i 59;
- 17) stypendiów, o których mowa w art. 52, 53 i 55;
- 18) składek na ubezpieczenia społeczne opłacanych od stypendiów, o których mowa w art. 54;
- 19) zwrotu kosztów poniesionych przez organizatora robót publicznych z tytułu zatrudnienia bezrobotnych, o których mowa w art. 57;
- 20) refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, o których mowa w art. 59 ust. 3;
- 21) kosztów opieki nad dzieckiem i osobą zależną, o których mowa w art. 61;
- 22) świadczeń przysługujących rolnikom zwalnianym z pracy, o których mowa w art. 62;
- 23) refundowania pracodawcy kosztów szkolenia pracowników, o których mowa w art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 1;
- 24) refundowania pracodawcy wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w art. 69 ust. 2 pkt 2;
- 24a) świadczeń, o których mowa w art. 73a ust. 3;
- 25) refundacji pracodawcom składek na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w art. 70 ust. 8;
- 26) zasiłków, o których mowa w art. 71, oraz składek na ubezpieczenia społeczne od tych zasiłków, o których mowa w art. 72 ust. 13;
- 27) refundacji dodatków do wynagrodzeń, o których mowa w art. 100;
- 27a) (uchylony);
- 28) kosztów poboru składek, o których mowa w art. 107 ust. 5;
- 29) kosztów opracowywania, upowszechniania i wdrażania klasyfikacji zawodów i specjalności, standardów kwalifikacji zawodowych oraz modułowych programów szkoleń dla bezrobotnych i poszukujących pracy;

- 30) opracowywania i rozpowszechniania informacji zawodowych oraz wyposażenia dla prowadzenia poradnictwa zawodowego przez publiczne służby zatrudnienia i Ochotnicze Hufce Pracy;
- 31) opracowywania, wydawania i rozpowszechniania informacji o usługach organów zatrudnienia oraz innych partnerów rynku pracy, dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców;
- 32) kosztów wezwań, zawiadomień, zakupu lub druku kart rejestracyjnych i innych druków niezbędnych do ustalenia uprawnień do zasiłku i innych świadczeń z tytułu bezrobocia, przekazywania bezrobotnym należnych świadczeń pieniężnych oraz kosztów komunikowania się z pracodawcami, bezrobotnymi, poszukującymi pracy, organami rentowymi oraz urzędami skarbowymi;
- 33) badań, opracowywania programów, ekspertyz, analiz, wydawnictw i konkursów dotyczących rynku pracy;
- 34) kosztów wprowadzania, rozwijania i eksploatacji systemu teleinformatycznego i technologii cyfrowych w publicznych służbach zatrudnienia oraz Ochotniczych Hufcach Pracy, służących realizacji zadań wynikających z ustawy;
- 35) wydatków związanych z promocją oraz pomocą prawną zatrudnionym za granicą w ramach umów międzynarodowych;
- 36) kosztów opracowywania i rozpowszechniania przez publiczne służby zatrudnienia i Ochotnicze Hufce Pracy materiałów informacyjnych i szkoleniowych dotyczących nabywania umiejętności poszukiwania i uzyskiwania zatrudnienia;
- 36a) kosztów przeprowadzenia audytu zewnętrznego projektów realizowanych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego współfinansowanych ze środków Funduszu Pracy;
- 37) kosztów wyposażenia klubów pracy oraz prowadzenia w nich zajęć przez osoby niebędące pracownikami urzędów pracy, o których mowa w art. 39 ust. 4, oraz kosztów wyposażenia akademickich biur karier, o których mowa w art. 39 ust. 6;
- 38) kosztów szkolenia kadr publicznych służb zatrudnienia i kadr Ochotniczych Hufców Pracy;
- 39) (uchylony);
- 40) świadczeń integracyjnych przyznawanych na podstawie przepisów o zatrudnieniu socjalnym oraz składek na ubezpieczenia społeczne od tych świadczeń;
- 41) zatrudnienia wspieranego, w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym;
- 42) restrukturyzacji zatrudnienia w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy;
- 43) kosztów postępowania sądowego i egzekucyjnego w sprawach nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych i innych wypłat z Funduszu Pracy;

- 44) odsetek za nieterminowe regulowanie zobowiązań pokrywanych z Funduszu Pracy oraz kosztów obsługi rachunku bankowego Funduszu Pracy;
  - 45) spłaty i obsługi kredytów i pożyczek wraz z odsetkami, zaciągniętych przez Fundusz Pracy;
  - 46) zasiłków przedemerytalnych, świadczeń przedemerytalnych oraz zasiłków pogrzebowych, o których mowa w art. 141;
  - 47) (uchylony);
  - 48) kosztów, o których mowa w art. 42a;
  - 49) wydatków związanych z udziałem publicznych służb zatrudnienia w sieci EURES, o których mowa w art. 106a.
2. Dysponent Funduszu Pracy może dokonywać przesunięć przewidzianych w planie Funduszu Pracy kwot na finansowanie poszczególnych zadań oraz na finansowanie nowych, nieprzewidzianych w planie zadań w przypadku ich wprowadzenia ustawą, z tym jednak, że łączna kwota środków na finansowanie zadań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu nie powinna zostać zmniejszona w celu jej przeznaczenia na inne cele.

Art. 109.

1. Minister właściwy do spraw pracy przekazuje, na wyodrębniony rachunek bankowy, samorządom województw i powiatów środki Funduszu Pracy na finansowanie zadań realizowanych w województwie do wysokości kwot ustalonych zgodnie z ust. 2–11.
2. Kwoty środków (limity), jakie mogą być wydatkowane w roku budżetowym na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań w województwie, są ustalane przez ministra właściwego do spraw pracy według algorytmu.
3. Minister właściwy do spraw pracy ustala i przekazuje na wyodrębniony rachunek bankowy Ochotniczym Hufcom Pracy kwotę środków Funduszu Pracy, z przeznaczeniem na refundowanie wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników, szkolenie pracowników Ochotniczych Hufców Pracy oraz realizację innych zadań finansowanych z Funduszu Pracy.
4. Minister właściwy do spraw pracy ustala i przekazuje na wyodrębniony rachunek bankowy urzędowi wojewódzkim środki Funduszu Pracy, z przeznaczeniem na finansowanie kosztów szkolenia pracowników urzędu wojewódzkiego i powiatowych urzędów pracy.
5. Środki Funduszu Pracy na wypłatę zasiłków i innych obligatoryjnych świadczeń są przekazywane samorządom województw i powiatów do wysokości faktycznych potrzeb.
6. (uchylony).
7. Podstawę wydatkowania w danym roku budżetowym środków Funduszu Pracy na finansowanie w województwie projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego stanowi umowa zawarta między zarządem województwa a ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego, po uprzednim uzgodnieniu treści umowy oraz wysokości środków Funduszu Pracy

przeznaczonych na finansowanie tych projektów z ministrem właściwym do spraw pracy. Kopie zawartych umów minister do spraw rozwoju regionalnego przekazuje niezwłocznie ministrowi właściwemu do spraw pracy.

- 7a. Podstawę wydatkowania w danym roku budżetowym środków Funduszu Pracy na refundację kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, składek na Fundusz Pracy oraz odpisów na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych pracowników wojewódzkich urzędów pracy wykonujących zadania wynikające z realizacji w województwie projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy stanowi umowa zawarta między zarządem województwa a ministrem właściwym do spraw pracy, określająca wysokość środków na ten cel oraz sposób ich wydatkowania.
- 7b. Marszałek województwa informuje ministra właściwego do spraw pracy o kwocie środków Funduszu Pracy przeznaczonych w danym roku budżetowym na realizację przez powiaty projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach poszczególnych działań, w tym ze środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji samorządu województwa oraz ze środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji samorządów powiatowych.
- 7c. Minister właściwy do spraw pracy może ze środków Funduszu Pracy zrefundować część poniesionych z budżetu kosztów kwalifikowalnych w rozumieniu przepisów rozporządzenia (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1784/1999 realizacji projektów poniesionych na:
- 1) pomoc i doradztwo prawne urzędowi ministra właściwego do spraw pracy w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego bezpośrednio związanego z realizacją projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy,
  - 2) zakup lub amortyzację sprzętu oraz zakup materiałów biurowych, niezbędnych i bezpośrednio związanych z realizacją projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999
- do wysokości 0,5 % wartości projektu.
8. Kwoty środków Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań realizowanych przez powiaty są ustalane przez zarząd województwa, według kryteriów określonych przez sejmik województwa, w ramach kwoty, o której mowa w ust. 2. Określając kryteria, sejmik województwa powinien wziąć pod uwagę w szczególności:
- 1) skalę napływów do bezrobocia i odpływów z bezrobocia;
  - 2) udział osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych;
  - 3) stopę bezrobocia;
  - 4) wskaźnik efektywności realizowanych usług lub instrumentów rynku pracy;

- 5) kwoty środków Funduszu Pracy przeznaczone w powiecie na realizację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.
9. Decyzję w sprawie wyboru form aktywizacji zawodowej bezrobotnych i innych uprawnionych osób, w ramach łącznej kwoty ustalonej dla powiatu na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, podejmuje starosta, po zasięgnięciu opinii powiatowej rady zatrudnienia.
10. Organy zatrudnienia oraz ochotnicze hufce pracy mogą zawierać umowy, porozumienia i udzielać zleceń dotyczących realizacji programów rynku pracy finansowanych z Funduszu Pracy, powodujących powstawanie zobowiązań przechodzących na rok następny do wysokości 30 % kwoty środków (limitów) ustalonych na dany rok kalendarzowy, a łącznie z zobowiązaniami wynikającymi z realizacji projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej do wysokości określonej przez ministra właściwego do spraw pracy. Zobowiązania te obciążają kwotę (limit) środków Funduszu Pracy ustaloną na rok następny.
11. Rada Ministrów, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Zatrudnienia oraz Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, określi, w drodze rozporządzenia:
- 1) algorytm, o którym mowa w ust. 2;
  - 2) udział w ustalonej dla województwa kwocie Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej środków będących w dyspozycji samorządu województwa z przeznaczeniem na finansowanie programów regionalnych, w tym projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego;
  - 3) sposób ustalania kwot środków z Funduszu Pracy dla samorządów województw i powiatów oraz wysokość i przeznaczenie rezerwy będącej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy.
- 11a. Przy ustalaniu kwot środków na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w województwie algorytm powinien w szczególności uwzględniać:
- 1) skalę napływów do bezrobocia i odpływów z bezrobocia;
  - 2) udział osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych;
  - 3) stopę bezrobocia;
  - 4) kwoty środków Funduszu Pracy przeznaczone w województwie na realizację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.
12. Środki trwałe lub wyposażenie zakupione z Funduszu Pracy przez:
- 1) organy zatrudnienia albo Ochotnicze Hufce Pracy na potrzeby związane z realizacją zadań określonych w ustawie stają się własnością Skarbu Państwa lub właściwego samorządu terytorialnego do wyłącznej dyspozycji odpowiednio: urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw pracy, wojewódzkiego urzędu pracy, powiatowego urzędu pracy, a także wydzielonej komórki organizacyjnej urzędu obsługującego właściwego wojewodę realizującej zadania określone w ustawie;

- 2) podmioty prowadzące działalność gospodarczą oraz przez bezrobotnych, o których mowa w art. 46, stają się ich własnością;
- 3) szkoły wyższe lub organizacje studenckie, o których mowa w art. 39 ust. 6, stają się ich własnością.

Art. 109a.

1. Koszty szkoleń, o których mowa w art. 108 ust. 1 pkt 9, nie mogą przekroczyć dziesięciokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę na jedną osobę w okresie kolejnych trzech lat.
2. Łączna kwota przeznaczona na koszty szkoleń, o których mowa w art. 108 ust. 1 pkt 38, w okresie kolejnych trzech lat nie może przekroczyć iloczynu dziesięciokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz przeciętnej liczby zatrudnionych w urzędzie w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.
3. Koszty szkoleń, o których mowa w art. 108 ust. 1 pkt 6, nie mogą przekroczyć pięciokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę na jedną osobę w okresie kolejnych trzech lat.

Art. 110.

W sprawach z zakresu gospodarki funduszami celowymi nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy o finansach publicznych.

Rozdział 19

Nadzór i kontrola

Art. 111.

Wojewoda sprawuje nadzór, o którym mowa w art. 10 ust. 1, przez:

- 1) badanie dokumentów i danych, niezbędnych do sprawowania nadzoru;
- 2) wizytację obiektów i pomieszczeń;
- 3) przeprowadzanie oględzin obiektów, składników majątku oraz obserwację przebiegu określonych czynności objętych obowiązującym standardem;
- 4) żądanie od pracowników nadzorowanej jednostki udzielania informacji w formie ustnej i pisemnej w związku z czynnościami nadzorczymi;
- 5) wzywianie i przesłuchiwanie świadków;
- 6) zwracanie się o wydanie opinii przez biegłych i specjalistów z zakresu rynku pracy;
- 7) badanie wymogów kwalifikacyjnych, o których mowa w art. 92, 94, 96–99.

Art. 112.

1. Czynności, o których mowa w art. 111, w imieniu i z upoważnienia wojewody przeprowadza zespół pracowników właściwego do spraw pracy wydziału urzędu

wojewódzkiego w składzie co najmniej dwóch osób, zwany dalej „zespołem inspektorów”.

2. Zespół inspektorów przeprowadzając czynności, o których mowa w art. 111, jest obowiązany do okazania legitymacji służbowych oraz imiennego upoważnienia wskazującego urząd pracy, którego czynności te dotyczą.

Art. 113.

1. Wojewoda, w wyniku przeprowadzonych przez zespół inspektorów czynności, o których mowa w art. 111, może przekazać jednostce samorządu terytorialnego zalecenia, pouczenia oraz może zgłaszać uwagi i wnioski.
2. Urząd pracy objęty czynnościami nadzorczymi może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń, uwag i wniosków, zgłosić do nich zastrzeżenia.
3. Wojewoda ustosunkowuje się do zastrzeżeń w terminie 14 dni od dnia ich doręczenia.
4. W przypadku nieuwzględnienia przez wojewodę zastrzeżeń urząd pracy w terminie 30 dni jest obowiązany do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków.
5. W przypadku uwzględnienia przez wojewodę zastrzeżeń wojewódzki lub powiatowy urząd pracy w terminie 30 dni jest obowiązany do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem zmian wynikających z zastrzeżeń.
6. W przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w działalności wojewódzkiego lub powiatowego urzędu pracy w zakresie wdrażania i stosowania standardów usług rynku pracy, o których mowa w art. 35 ust. 3, oraz spełniania wymogów kwalifikacyjnych określonych dla pracowników urzędów pracy, wojewoda, niezależnie od przysługujących mu innych środków, zawiadamia o stwierdzonych uchybieniach odpowiednio marszałka województwa lub starostę.
7. Organ, o którym mowa w ust. 6, do którego skierowano zawiadomienie o stwierdzonych istotnych uchybieniach, jest obowiązany powiadomić wojewodę o podjętych czynnościach w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o stwierdzonych uchybieniach.

Art. 114.

1. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych czynności, o których mowa w art. 111, zostały ujawnione rażące zaniedbania lub zaniechania w zakresie wdrażania i stosowania standardów usług rynku pracy, o których mowa w art. 35 ust. 3, oraz spełniania wymogów kwalifikacyjnych określonych dla pracowników urzędów pracy, wojewoda może wezwać jednostkę samorządu terytorialnego do wyznaczenia wykonawcy zastępczego w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia otrzymania wezwania.
2. W przypadku niewyznaczenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wykonawcy zastępczego w terminie, o którym mowa w ust. 1, wojewoda może wystąpić do sądu administracyjnego ze skargą na bezczynność organu.

Art. 114a.

Wojewoda przekazuje ministrowi właściwemu do spraw pracy w terminie do dnia 31 stycznia informację o realizacji w roku poprzednim nadzoru, o którym mowa w art. 10 ust. 1, wraz z jego wynikami i ich oceną.

Art. 115.

1. Kto nie realizuje zaleceń wojewody, o których mowa w art. 113 – podlega karze pieniężnej w wysokości do 6 000 zł.
2. Kto nie wdraża lub nie stosuje standardów usług rynku pracy w zakresie pośrednictwa pracy – podlega karze pieniężnej w wysokości do 10 000 zł.
3. Karę pieniężną wymierza wojewoda w drodze decyzji administracyjnej, biorąc pod uwagę rozmiar, stopień i społeczną szkodliwość stwierdzonych uchybień.
4. Od kary pieniężnej nieuiszczonej w terminie pobiera się odsetki ustawowe.
5. Egzekucja kary pieniężnej wraz z odsetkami za zwłokę następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 116. (uchylony).

Art. 117. (uchylony).

Art. 118. (uchylony).

Art. 118a.

1. Dysponent Funduszu Pracy może przeprowadzać w publicznych służbach zatrudnienia oraz w innych organach, organizacjach i jednostkach organizacyjnych, które otrzymały środki Funduszu Pracy, kontrole w zakresie:
  - 1) wydatkowania środków Funduszu Pracy zgodnie z przeznaczeniem;
  - 2) przestrzegania zasad i trybu wydatkowania środków Funduszu Pracy;
  - 3) właściwego dokumentowania oraz rozliczania otrzymanych i wydatkowanych środków Funduszu Pracy;
  - 4) nieprzekroczenia ustalonych przez ministra właściwego do spraw pracy kwot środków (limitów) Funduszu Pracy, o których mowa w art. 109 ust. 2–4, na finansowanie zadań realizowanych w roku budżetowym.
2. Kontrolowani są obowiązani udostępnić wszelkie dokumenty i udzielać wyjaśnień w sprawach objętych zakresem kontroli.

Rozdział 20

Odpowiedzialność za wykroczenia przeciwko przepisom ustawy

Art. 119.

1. Kto zatrudnia lub powierza wykonywanie innej pracy zarobkowej bezrobotnemu, nie zawiadamiając o tym właściwego powiatowego urzędu pracy, podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.
2. Bezrobotny, który podjął zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą bez powiadomienia o tym właściwego powiatowego urzędu pracy, podlega karze grzywny nie niższej niż 500 zł.
3. Sprawca nie podlega odpowiedzialności, jeżeli przed dniem przeprowadzenia kontroli obowiązek, o którym mowa odpowiednio w art. 36 ust. 7 i art. 74, został już spełniony.

Art. 120.

1. Kto powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi nieposiadającemu zezwolenia na pracę, o którym mowa w art. 88, lub na innym stanowisku, lub na innych warunkach niż określone w zezwoleniu na pracę, podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.
2. Cudzoziemiec, który wykonuje pracę bez zezwolenia, o którym mowa w art. 88, lub na innym stanowisku, lub na innych warunkach niż określone w zezwoleniu na pracę, podlega karze grzywny nie niższej niż 1 000 zł.

Art. 121.

1. Kto bez wymaganego wpisu do rejestru agencji zatrudnienia prowadzi agencję zatrudnienia, podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.
2. Kto, prowadząc agencję zatrudnienia, pobiera od osoby, dla której poszukuje zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub której udziela pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, dodatkowe opłaty inne niż wymienione w art. 85 ust. 2 pkt 7, podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.
3. Tej samej karze podlega, kto prowadząc agencję zatrudnienia, nie przestrzega zasady zakazu dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub ze względu na przynależność związkową.
4. Kto nie dokonał zwrotu certyfikatu wstępnego lub certyfikatu w terminie określonym w art. 19 ust. 15, podlega karze grzywny nie niższej niż 2 000 zł.
5. Kto nie wykonał obowiązków, o których mowa w art. 18 ust. 6, podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.

Art. 122.

1. Kto:
  - 1) nie dopełnia obowiązku opłacania składek na Fundusz Pracy lub nie opłaca ich w przewidzianym przepisami terminie,

- 2) nie zgłasza wymaganych danych lub zgłasza nieprawdziwe dane mające wpływ na wymiar składek na Fundusz Pracy lub udziela w tym zakresie nieprawdziwych wyjaśnień albo odmawia ich udzielenia
– podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.
2. Sprawca nie podlega odpowiedzialności, jeżeli przed dniem przeprowadzenia kontroli zaległe składki na Fundusz Pracy zostały już opłacone w wymaganej wysokości.

Art. 123.

Kto ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub ze względu na przynależność związkową odmówi zatrudnienia kandydata na wolnym miejscu zatrudnienia lub miejscu przygotowania zawodowego, podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.

Art. 124. (uchylony).

Art. 125.

1. Orzekanie w sprawach o czyny, o których mowa w art. 119–123, następuje w trybie przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148, z późn. zm.¹³⁾).
2. Orzeczone i wyegzekwowane kary grzywnien, o których mowa w art. 119–123, sądy przekazują bezpośrednio na rachunek dysponenta Funduszu Pracy, w trybie i terminach określonych w przepisach dotyczących sposobu wykonywania budżetu państwa.

Rozdział 21

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 126 – 138. (pominięte).¹⁴⁾

Rozdział 22

Przepisy przejściowe

Art. 139.

1. Zasiłki, dodatki szkoleniowe oraz inne świadczenia z tytułu bezrobocia przyznane bezrobotnym przed dniem wejścia w życie ustawy są wypłacane na zasadach określonych w dotychczasowych przepisach, z wyjątkiem ich waloryzacji

---

¹³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 109, poz. 1031 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 128, poz. 1351, z 2005 r. Nr 132, poz. 1103 i Nr 143, poz. 1203, z 2006 r. Nr 226, poz. 1648 oraz z 2007 r. Nr 89, poz. 589 i Nr 99, poz. 664.

¹⁴⁾ Zamieszczone w obwieszczeniu.

- i zawieszania, które są dokonywane na zasadach określonych w niniejszej ustawie.
2. Do kwot z tytułu zasiłków, dodatków szkoleniowych oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia przyznanych na podstawie dotychczasowych przepisów za okres do dnia wejścia w życie ustawy zasady określone w art. 78 ustawy stosuje się odpowiednio.
  3. Osoby, które do dnia wejścia w życie ustawy zostały skierowane na staż, szkolenie, prace interwencyjne, roboty publiczne i inne formy aktywizacji, kontynuują je na zasadach określonych w przepisach dotychczasowych.
  4. Umowy zawarte przed dniem wejścia w życie ustawy są kontynuowane na zasadach określonych w przepisach dotychczasowych.
  5. Pożyczki z Funduszu Pracy otrzymane na podstawie umów zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy podlegają umorzeniu, rozłożeniu na raty, odroczeniu terminu spłaty na zasadach określonych w przepisach dotychczasowych.
  6. Do refundacji wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umów o pracę w celu przygotowania zawodowego zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz ustawy o systemie oświaty (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 65) stosuje się przepisy obowiązujące przed dniem jej wejścia w życie, nie dłużej jednak niż do dnia 30 czerwca 2005 r.
  7. Do dnia 30 czerwca 2005 r. powiatowe urzędy pracy refundują na dotychczasowych zasadach wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne od tych wynagrodzeń za młodocianych pracowników zatrudnionych w celu przygotowania zawodowego na podstawie umów o refundację zawartych do dnia 31 sierpnia 2004 r.
  8. Od dnia 1 lipca 2005 r. Ochotnicze Hufce Pracy stają się z mocy prawa stroną umów o refundację wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne zawartych do dnia 31 sierpnia 2004 r. przez starostów z pracodawcami lub organizacjami pracodawców.

Art. 140.

Do dnia 31 grudnia 2005 r. powiat może być organizatorem robót publicznych dla wszystkich osób bezrobotnych.

Art. 141.

1. Zasiłki przedemerytalne i świadczenia przedemerytalne przyznane na podstawie przepisów dotychczasowych są wypłacane i finansowane z Funduszu Pracy za okres do dnia przejścia wypłaty przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.
2. Zasiłki pogrzebowe wypłacane osobie, która poniosła koszty pogrzebu osoby pobierającej zasiłek przedemerytalny lub świadczenia przedemerytalne albo członka rodziny tej osoby pozostającego na jej utrzymaniu i spełniającego warunki do uzyskania renty rodzinnej, są finansowane z Funduszu Pracy za okres do dnia przejścia wypłaty przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, o ile nie przysługują one na podstawie odrębnych przepisów.

3. Zasiłki pogrzebowe, o których mowa w ust. 2, przysługują w wysokości określonej w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 142.

1. Naczelna Rada Zatrudnienia oraz wojewódzkie i powiatowe rady zatrudnienia w składzie istniejącym w dniu wejścia w życie ustawy działają do dnia 30 czerwca 2004 r.
2. Dyrektorzy wojewódzkich urzędów pracy i wicedyrektorzy pełniący funkcje w dniu wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa dyrektorami wojewódzkich urzędów pracy i wicedyrektorami w rozumieniu ustawy bez konieczności ich ponownego powołania.
3. Kierownicy powiatowych urzędów pracy i ich zastępcy pełniący funkcje w dniu wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa odpowiednio dyrektorami i zastępcami dyrektorów powiatowych urzędów pracy w rozumieniu ustawy bez konieczności ich ponownego powołania.
4. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy były zatrudnione na stanowiskach pośrednika pracy lub wykonujące zadania w zakresie pośrednictwa pracy, z dniem wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa pośrednikami pracy, o których mowa w art. 92 ust. 2.
5. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy były zatrudnione na stanowiskach doradcy zawodowego lub wykonujące zadania w zakresie poradnictwa zawodowego, z dniem wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa doradcami zawodowymi, o których mowa w art. 94 ust. 2.
6. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy były zatrudnione przy wykonywaniu zadań dotyczących opracowania i realizacji programów i projektów międzynarodowych z zakresu rynku pracy, z dniem wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa specjalistami do spraw programów w rozumieniu niniejszej ustawy.
7. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy zatrudnione były przy wykonywaniu zadań dotyczących organizacji szkoleń dla osób bezrobotnych, stają się z mocy prawa specjalistami do spraw rozwoju zawodowego w rozumieniu ustawy.

Art. 143.

Instytucje szkoleniowe mogą prowadzić działalność w zakresie określonym ustawą bez konieczności uzyskania wpisu, o którym mowa w art. 20 ust. 1, w okresie do 6 miesięcy po dniu wejścia w życie ustawy.

Art. 144.

Uprawnienia nabyte na podstawie przepisów o ułatwieniu zatrudnienia absolwentom szkół są kontynuowane na dotychczasowych zasadach do czasu ich wygaśnięcia.

Art. 145.

Ilekoć w przepisach prawa jest mowa o ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu przez odwołanie się do odrębnych przepisów lub wprost do ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, rozumie się przez to odwołanie do niniejszej ustawy.

Art. 146.

Sprawy, w których przed dniem wejścia w życie ustawy wszczęto postępowanie odwoławcze lub postępowanie przed sądem administracyjnym, podlegają rozpatrzeniu według przepisów dotychczasowych.

Art. 147.

Szkoły policealne kształcące w zawodzie „pracownik socjalny” przeprowadzają ostatni nabór słuchaczy na ten kierunek w roku szkolnym 2004/2005.

Art. 148.

Przepis art. 106 ust. 2 stosuje się odpowiednio do zaciągania kredytów i pożyczek na uzupełnienie środków niezbędnych na wypłatę zasiłków przedemerytalnych i świadczeń przedemerytalnych za okres, w którym wypłata zasiłków przedemerytalnych i świadczeń przedemerytalnych jest dokonywana z Funduszu Pracy.

Art. 149.

1. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 10 ust. 7, art. 22, art. 36 ust. 1 pkt 1–5, art. 36 ust. 3, art. 37 ust. 18, art. 37b ust. 6, art. 45, art. 49 ust. 1 pkt 1, art. 49 ust. 2, art. 51 ust. 1–5, art. 57 ust. 6 i 8, art. 57a ust. 9 i art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514, z późn. zm.¹⁵⁾) zachowują moc do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy.
2. Rozporządzenie Rady Ministrów wydane na podstawie art. 37h ust. 1 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu zachowuje moc do dnia 31 grudnia 2005 r.

Art. 150.

Upoważnia się ministra właściwego do spraw finansów publicznych do dokonania, na wniosek ministra właściwego do spraw pracy, przeniesienia planowanych wydatków na finansowanie zadań dotyczących zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu określonych w ustawie budżetowej na rok 2004 między odpowiednimi częściami, działami, rozdziałami i paragrafami.

---

¹⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 122, poz. 1143, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 142, poz. 1380, Nr 166, poz. 1608, Nr 203, poz. 1966, Nr 210, poz. 2036 i 2037, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 69, poz. 624 i Nr 96, poz. 959.

Art. 150a.

1. Prawo do zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2001 r., przysługuje osobie, która do dnia 12 stycznia 2002 r. spełniła warunki do jego nabycia, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Prawo do zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego, o którym mowa w ust. 1, przysługuje również osobie, która do dnia 12 stycznia 2002 r. nie spełniła warunku posiadania okresu uprawniającego do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, jeżeli w dniu 31 grudnia 2001 r. pobierała zasiłek dla bezrobotnych i w wyniku zaliczenia okresu pobierania tego zasiłku do okresu uprawniającego do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego uzyskałaby prawo do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego.
3. Prawo do zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego przysługuje za okres od dnia spełnienia warunków do jego nabycia określonych w ustawie, o której mowa w ust. 1, w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2001 r., nie wcześniej jednak niż od dnia 1 stycznia 2002 r., z zastrzeżeniem ust. 4.
4. Osobie, o której mowa w ust. 2, prawo do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, o którym mowa w ust. 1, przysługuje od dnia złożenia wniosku o jego przyznanie, o ile w dniu jego złożenia spełnia warunki do nabycia tego prawa określone w ustawie, o której mowa w ust. 1, w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2001 r.
5. Osoba, o której mowa w ust. 1 i 2, może złożyć wniosek o przyznanie prawa do zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego do dnia 28 lutego 2006 r., do właściwego dla jej miejsca zamieszkania powiatowego urzędu pracy.
6. Starosta rozpatruje wnioski, o których mowa w ust. 5, wydaje decyzje oraz wypłaca z Funduszu Pracy zasiłek przedemerytalny albo świadczenie przedemerytalne za okres do dnia 31 lipca 2004 r.
7. Starosta po rozpatrzeniu wniosku i wypłaceniu zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego, za okres do dnia 31 lipca 2004 r. przekazuje dokumentację osoby uprawnionej do pobierania zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego, do organu rentowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania tej osoby.
8. Zasiłek przedemerytalny albo świadczenie przedemerytalne, o których mowa w ust. 7, stają się, z dniem 1 sierpnia 2004 r., odpowiednio zasiłkiem przedemerytalnym i świadczeniem przedemerytalnym w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych.
9. Zasiłek przedemerytalny albo świadczenie przedemerytalne przysługujące:
  - 1) do dnia 31 lipca 2004 r. są wypłacane na zasadach i w trybie obowiązującym w tym okresie przez właściwy powiatowy urząd pracy;
  - 2) od dnia 1 sierpnia 2004 r. są wypłacane na zasadach i w trybie obowiązującym w tym okresie przez właściwy organ rentowy.

Art. 150b.

1. Pracownikowi byłego przedsiębiorstwa gospodarki rolnej przysługuje świadczenie przedemerytalne, jeżeli w okresie od dnia 1 stycznia 2002 r. do dnia 31 lipca 2004 r. spełniał warunki określone w art. 37k ust. 9 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, w brzmieniu obowiązującym w dniu 1 stycznia 2002 r., z wyłączeniem wyrazów „w dniu 7 listopada 2001 r.”.
2. Prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje za okres od dnia spełnienia warunków do jego nabycia określonych w ustawie, o której mowa w ust. 1, w brzmieniu obowiązującym w dniu 1 stycznia 2002 r., nie wcześniej jednak niż od dnia 1 stycznia 2002 r.
3. Przepis art. 150a ust. 5–9 stosuje się odpowiednio.

Art. 150c.

Świadczenia przedemerytalne oraz zasiłki przedemerytalne przyznane na podstawie art. 150a i 150b wypłacane są bez odsetek ustawowych.

Art. 150d.

1. Prawo do świadczeń przedemerytalnych przyznanych przez powiatowy urząd pracy na podstawie przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu i ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na zasadach i w trybie określonym w tych przepisach na wniosek osoby uprawnionej (zainteresowanej) lub z urzędu, jeżeli po dniu przejęcia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaty tych świadczeń zostaną ujawnione okoliczności:
  - 1) określone w art. 145 § 1 oraz art. 156 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego powodujące wznowienie postępowania lub stwierdzenie nieważności decyzji;
  - 2) mające wpływ na prawo do świadczenia przedemerytalnego lub jego wysokość, zaistniałe po dniu ustalenia prawa do tego świadczenia.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku ponownego obliczenia przez organ rentowy wysokości emerytury dla celów ustalenia wysokości świadczenia przedemerytalnego wskutek:
  - 1) doliczenia dotychczas nieuwzględnionego okresu uprawniającego do emerytury, przebytego przed nabyciem prawa do świadczenia przedemerytalnego,
  - 2) ponownego ustalenia podstawy wymiaru w myśl art. 111 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub doliczenia dotychczas nieuwzględnionego dochodu – przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego za okres, który wskazano do ustalenia podstawy wymiaru emerytury– z tym, że wysokość emerytury oblicza się przy zastosowaniu kwoty bazowej ostatnio przyjętej do obliczenia wysokości tej emerytury.

3. W przypadku ujawnienia okoliczności, o których mowa w ust. 1, dochodzenia zwrotu nienależnie pobranych świadczeń przedemerytalnych za okres przypadający przed dniem przejścia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaty tych świadczeń dokonują powiatowe urzędy pracy według zasad określonych w przepisach o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu.
4. Przepisy ust. 1 i 3 stosuje się odpowiednio do zasiłków przedemerytalnych.

Art. 150e.

Udokumentowane okresy zatrudnienia lub wykonywania innej pracy zarobkowej za granicą u pracodawców zagranicznych w państwach niewymienionych w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a–c przebyte w okresie od dnia 1 listopada 2005 r. do dnia 25 sierpnia 2006 r. są zaliczane do okresu uprawniającego do zasiłku pod warunkiem opłacenia składki na Fundusz Pracy. Przepisy dotyczące trybu opłacania składek na Fundusz Pracy przez osoby podejmujące zatrudnienie lub inną pracę zarobkową za granicą u pracodawcy zagranicznego stosuje się odpowiednio.

Rozdział 23

Przepisy końcowe

Art. 151.

Tracą moc:

- 1) ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514, z późn. zm.¹⁶⁾), z wyjątkiem art. 23 ust. 1 pkt 2 lit. g, który traci moc z dniem 30 kwietnia 2004 r.;
- 2) ustawa z dnia 18 września 2001 r. o ułatwieniu zatrudnienia absolwentom szkół (Dz. U. Nr 122, poz. 1325 i Nr 154, poz. 1793 oraz z 2002 r. Nr 112, poz. 975 i Nr 241, poz. 2074).

Art. 152.

Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 138 pkt 5–7, które wchodzi w życie z dniem 1 maja 2004 r.;
- 2) art. 12 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2004 r.;
- 3) art. 101 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2005 r.

---

¹⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 122, poz. 1143, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 142, poz. 1380, Nr 166, poz. 1608, Nr 203, poz. 1966, Nr 210, poz. 2036 i 2037, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 69, poz. 624 i Nr 96, poz. 959.